

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
ŽMOGAUS IR VISUOMENĖS STUDIJŲ FAKULTETO
EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS

GINTARĖ GRIGALĖ
(EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ VALDYMAS)

**IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO
MOKYTOJUS MOTYVUOJANTYS VEIKSNIAI, PLĖTOTI
SKAITMENINIO RAŠTINGUMO KOMPETENCIJĄ**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas:
Doc. dr. Violeta Jegelevičienė

Vilnius, 2021

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	2
LENTELIŲ SĄRAŠAS	3
ĮVADAS	4
1. ŠIUOLAIKINIO MOKYTOJO KOMPETENCIJOS	7
1.1. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojo kompetencijų apibrėžtis	7
1.2. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencija	11
2. IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO MOKYTOJŲ PROFESINIS TOBULĖJIMAS	15
2.1. Profesinio tobulėjimo samprata ir poreikis	15
2.2. Mokytojus mokytis motyvuojantys veiksniai	19
2.3. Skaitmeninio raštingumo kompetencijos tobulinimo galimybės	24
3. TYRIMO METODOLOGIJA	28
3.1. Respondentų charakteristika	34
4. MOKYTOJUS MOTYVUOJANTYS VEIKSNIAI, PLĖTOTI SKAITMENINIO RAŠTINGUMO KOMPETENCIJĄ TYRIMO ANALIZĖ	36
4.1. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninio raštingumo samprata ir gebėjimai	36
4.2. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninių technologijų valdymas	40
4.3. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų profesinis tobulėjimas	45
4.4. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų motyvacija	49
IŠVADOS	54
REKOMENDACIJOS	56
LITERATŪRA	57
SANTRAUKA	66
SUMMARY	67
PRIEDAI	68

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- 1pav. *Pedagogo profesijos kompetencijos*
- 2pav. *Kompetencijos ir jų rūšys*
- 3pav. *Mokytojų mokymosi motyvacija*
- 4pav. *Empirinio tyrimo planas*
- 5pav. *Mokytojų darbo stažas*
- 6pav. *Mokytojų kvalifikacinė kategorija*
- 7pav. *Ugdytinių amžius*
- 8pav. *Skaitmeninio raštingumo samprata*
- 9pav. *Skaitmeninio raštingumo gebėjimų įsivertinimas*
- 10pav. *Mokytojų gebėjimai ir santykiai*
- 11pav. *Skaitmeninių technologijų naudojimo dažnumas*
- 12pav. *IKT naudojimas ugdymo procese*
- 13pav. *IKT, kurias norėtų naudoti*
- 14pav. *IKT naudojimo paskirtis*
- 15pav. *IKT nenaudojimo sritys*
- 16pav. *IKT pasirinkimo veiksniai*
- 16pav. *IKT naudojimo iššūkiai*
- 18pav. *Mokytojai, kurie patys ieškosi kvalifikacijos kėlimo būdų*
- 19pav. *Planuojamos skaitmeninio raštingumo gebėjimų tobulinimo sritys*
- 20pav. *Mokytojų įsitraukimas į savo profesinį tobulėjimą*
- 21pav. *Motyvuojantys veiksniai*
- 22pav. *Mokytojai motyvaujami įstaigos vadovų*
- 23pav. *Motyvuojantys veiksniai, tobulinti skaitmeninio raštingumo kompetenciją*

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1 lentelė *Skaitmeninio raštingumo programos*
- 2 lentelė *Anketos klausimų pasiskirstymas*
- 3 lentelė *Interviu kategorijos, subkategorijos ir klausimai*
- 4 lentelė *Darbo stažas ir kvalifikacinės kategorijos*
- 5 lentelė *Mokytojų motyvacija pagal darbo stažą*
- 6 lentelė *Mokytojų motyvacija pagal kvalifikacinę kategoriją*

IVADAS

Temos aktualumas. Inovacijų ir technologijų evoliucijos sparta į visas gyvenimo sritis lėmė skaitmeninės visuomenės atsiradimą. Europos skaitmeninės transformacijos iki 2030 m. vizijos keliamas tikslas : „į žmogų orientuotos, tvarios ir klestinčios skaitmeninės ateities, kurioje įmonės ir žmonės turėtų daugiau galių“ (2030 Digital Compass, 2021). Visa tai lemia didelius pokyčius ir švietimo srityje - reikalingi nauji, inovatyvūs mokymo būdai. Norint ugdyti XXI amžiaus mokinių kompetencijas, tokias kaip sudėtingo turinio valdymas, kritinis mąstymas, problemų sprendimas, efektyvus bendravimas ir bendradarbiavimas bei savarankiškumas, reikalingos sudėtingos mokymo formos (Darling-Hammond ir kt., 2017). Kokybiškas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas turi atsižvelgti į naujos kartos (skaitmeninės visuomenės) vaikų ypatumus tam, kad geriau būtų pritaikytas ugdymo turinys jų poreikiams. Todėl mokytojams reikalingos galimybės mokytis ir tobulinti šių įgūdžių mokymui reikalingą pedagogiką. 2021–2027 m. Europos skaitmeninio švietimo veiksmų plane (2020) pabrėžiama, kad skaitmeniniai gebėjimai turėtų būti pagrindiniai visų pedagogų ir mokytojų darbuotojų įgūdžiai ir turėtų būti įtraukti į visas mokytojų profesinio tobulėjimo sritis. Mokytojų profesinis tobulėjimas skaitmeninio raštingumo srityje tampa kertiniu veiksmu, norint atliepti naujus švietimo sistemos pokyčius ir yra įtrauktas į 2020-2022m. mokytojų kvalifikacijos tobulinimo prioritetus (V-504 Dėl Valstybinių Ir Savivaldybių Mokyklų ..., 2020). Covid-19 pandemijos metu dar labiau išryškėjo mokytojų skaitmeninio raštingumo spragos ir patirties trūkumas. Švietimo problemos analizėje (2020) teigiama, kad pagal valstybinius reikalavimus mokytojų kompetencijoms, teoriškai mokytojai turi gebėti taikyti informacines komunikacines technologijas ugdyme, bet praktiškai tokius gebėjimus turi ir moka taikyti mažesnė dalis mokytojų. Mokytojo atskirą elgesį yra lengviau pakeisti nei mokytojo turinio žinias ar sudėtingus mokymo metodus (Desimone, Garet, 2015), tai reiškia, kad sudėtingi elgesio pokyčiai, yra mažiau kontroliuojami, net ir esant dideliame profesinio tobulėjimo kiekiui. Taip nuolatinis ir visą gyvenimą trunkantis profesinis mokymasis tampa natūraliu ir laukiamu mokytojų profesinės veiklos komponentu ir pagrindiniu komponentu gerinant mokymo ir mokyklos tobulinimo kokybę (Thoonen et al., 2011). Mokytojų įsitraukimui į profesinį tobulėjimą reikalingi ne tik finansiniai ištekliai, bet ir asmens motyvacija mokytis. Kadangi motyvacija priklauso nuo asmens, sąlygų ir laiko, ji nėra pastovi, o nuolat kinta (Young ir kt., 2019). Mokytojų motyvacija mokytis, tobulinti savo turimas kompetencijas tampa svarbiu efektyviai funkcionuojančios švietimo organizacijos veiksmu.

Temos ištirtumas ir naujumas. Mokytojų motyvacija mokytis, tobulėti tyrinėta iš skirtingų kampų, pasitelkiant įvairių sričių mokslininkus. Darbuotojų motyvacijai aiškinti sukurta daug motyvacijos

teorijų: turinio (Maslow, 2006; Herzberg, it kt.) ir proceso (Vroom, Deci ir kt.) (Korsakienė ir kt., 2011). *Profesinio tobulėjimo* tyrėjai (Desimone ir Garet, 2001; 2003; 2015), (Darling-Hammond ir kt., 2017), (Teresevičienė, Gedvilienė, 2001) tyrinėję efektyvų mokytojų profesinį tobulėjimą per skirtingus mokymo metodus, būdus ir priemones, taip pat sąveikas su kitais ugdymo dalyviais. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje poreikius 2008 tyrė Laužackas, Gedvilienė, Gedvilienė, Juozaitienė, o būklę ir plėtros galimybes - Dačiulytė, Domantienė, Indrašienė, Mefreldaitė, Nefas, Penkauskienė, Prakapas ir Railienė (2013), atskleisdami kryptis, metodus ir atsakomybes už profesinį ugdymą, Jegelevičienė, Prakapas (2018) tyrė bendrojo ugdymo mokytojų bendrųjų kompetencijų tobulinimo(si) poreikį ir turinį. Psichologinius *motyvacijos* aspektus tyrinėjo (Deci, Ryan, 2000; 2012), (Benabou, Tirole, 2000), Dörnyei (2001), kurie atskleidė vidinės motyvacijos principus, pedagogų mokymosi visą gyvenimą motyvų ypatumus. Appova, Arbaugh (2017) tyrime išskyrė pagrindinius komponentus mokytojų motyvacijai. *Nuolatinio mokymosi* įtaka pedagogų gyvenimo kokybei bei priežastys, trukdančios tobulinti kvalifikaciją savo tyrime atskleidė Rukštelienė ir Dautaras (2005). Mokytojų *skaitmeninio raštingumo* tyrėjai - Falloon (2020), Huda, Maseleno, Shahrill, Jasmi, Mustari, Basiron (2017), Šalnaitė (2020) - pabrėžia mokytojų skaitmeninio raštingumo svarbą, ugdant skaitmeninės visuomenės narius. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų profesines kompetencijas nagrinėjo E. Jurašaitė (2004), D. Malinauskienė (2010), o Lebedevaitė - Bučienė (2018) kvalifikacijos tobulinimosi iššūkius.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninis raštingumas bei motyvacija jį tobulinti yra tyrinėta bendrų pedagoginių kompetencijų tobulinimo kontekste ar mokytojų motyvaciniuose tyrimuose. Todėl šiuo tyrimu norima atrasti ir pagilinti žinias apie specifinių šiai mokytojų grupei (ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo) ir šiai (skaitmeninio raštingumo) kompetencijai būdingų mokytojų motyvacijos veiksmų.

Atsižvelgus į minėtą kontekstą, formuluojama **mokslinė problema** – kaip mokytojai vertina savo profesinį tobulėjimą skaitmeninio raštingumo plėtojime? Kas juos motyvuoja tobulinti skaitmeninio raštingumo kompetenciją?

Hipotezė - Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus, plėtoti skaitmeninio raštingumo kompetenciją, motyvuoja profesinio ir asmeninio tobulėjimo galimybės.

Tyrimo **objektas** yra ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus tobulėti motyvuojantys veiksniai.

Tyrimo **tikslas** atskleisti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus motyvuojančius veiksmus, plėtoti skaitmeninio raštingumo kompetenciją.

Uždaviniai:

1. atskleisti skaitmeninio raštingumą svarbą šiuolaikiniam mokytojui,

2. išanalizuoti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijų ypatumus,
3. nustatyti mokytojus mokytis motyvuojančius veiksnius.

Teoriniai ir empiriniai metodai:

- mokslinės literatūros analizė ir apibendrinimas,
- anoniminė anketinė apklausa,
- pusiau struktūrizuotas interviu,
- statistinis duomenų apdorojimas ir analizė.

1. ŠIUOLAIKINIO MOKYTOJO KOMPETENCIJOS

Kokybiškas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas turi atsižvelgti į naujos kartos (skaitmeninės visuomenės) vaikų ypatumus tam, kad geriau pritaikyti ugdymo turinį vaikų poreikiams ir mokymosi stiliui. Tam reikalingos naujos, nuolat tobulinamos mokytojų kompetencijos, kaip skaitmeninis raštingumas, kad mokytojai taikytų efektyvų, įtraukiantį ir novatorišką mokymą bei mokymosi strategijas.

1.1. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojo kompetencijų apibrėžtis

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (1991), sąvoka kompetencija apibrėžiama, kaip gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma. Taigi mokytojo kompetenciją galima apibūdinti, kaip žinių ir įgūdžių pritaikymas individualiuose pedagoginėse situacijose, siekiant švietimo tikslų.

Besikeičiant visuomenės poreikiams ir mokymosi paradigmai mokytojams reikia įvairių, nuolat atnaujinamų kompetencijų, kad jie galėtų susidoroti su šiuolaikinio ugdymo iššūkiais. Mokytojas turi nuolat mokytis, kad galėtų kokybiškai mokyti.

Lietuvoje ikimokyklinio ugdymo mokytojas turi baigti ikimokyklinio ir (ar) pradinio ugdymo mokytojų rengimo programą, priešmokyklinio ugdymo mokytojas papildomai, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka, turi išklaudyti 40 valandų darbo priešmokyklinėje grupėje kursus arba studijų metu išklaudyti atitinkami dalykai (Dėl reikalavimų mokytojų..., 2014). Taip pat turi laikytis profesinės etikos reikalavimų ir įsipareigojimų, kurios apibrėžia „Pedagogų etikos kodeksas“ (2018).

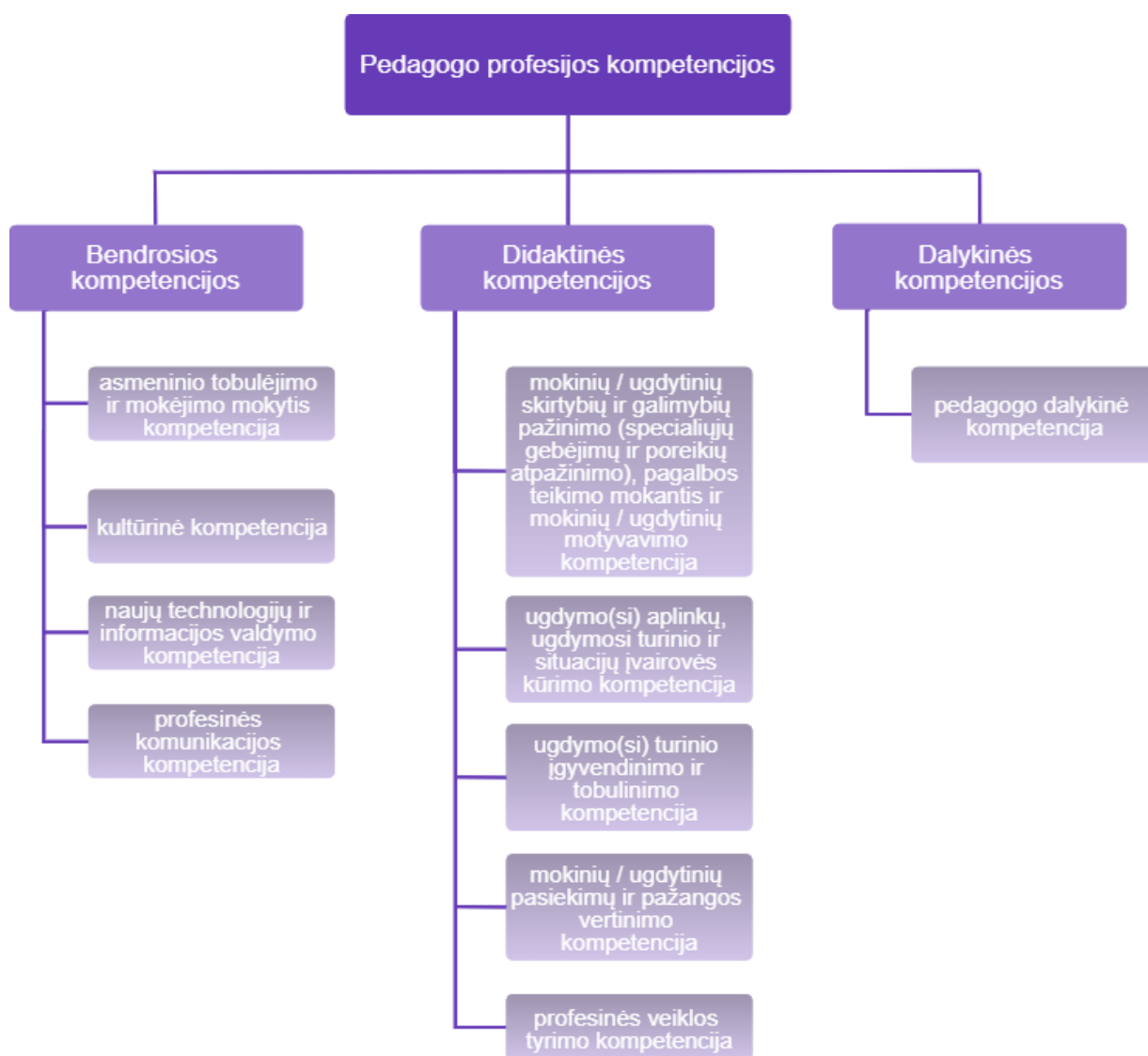
Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų kompetencijų sritis ir turinį reglamentuoja Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (1991), Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašas (2014) „šiuos dokumentus papildė Europos sąjungos dokumentai: Skaitmeninio švietimo veiksmų planas 2021-2027 (2020), Europos pedagogų skaitmeninių kompetencijų sistema „DigCompEdu“ (2017).

Mokslinėje literatūroje ir tyrimuose galima rasti nemažai įvairių mokytojo profesinės kompetencijos skirstymo modelių, kurie išskiria šias mokytojui reikalingas kompetencijas :

- bendrosios, didaktinės ir dalykinės kompetencijos (Švietimo ir mokslo ministerija, 2015).
- bendrakultūrinė, profesinė, bendrosios ir specialiosios kompetencijos (Dėl mokytojo profesijos..., 2007).

- turinio ir pedagoginių žinių, emocinės-motyvacinės, sprendimų priėmimo ir profesinio vertinimo bei nuolatinio mokymosi kompetencijos (Guerriero S., Révai N., 2017).
- mokymosi, socialinė, edukacinė ir technologijų valdymo kompetencijos (Huda M. ir kt., 2017).
- profesinės, pedagoginės ir psichologinės kompetencijos.

Visi šie modeliai koncentruojasi į mokytojo asmenybę ir jo gebėjimus, profesines, pedagogines žinias, mokinio pažinimą, nuolatinį mokymąsi bei „atliepiant laikmetį, atsiranda technologijų valdymo kompetencija (1pav.)

1pav. *Pedagogo profesijos kompetencijos parengtas pagal „Efektyvaus valdymo sprendimų centras“ ekspertų grupę, 2015.*

Bendrąsias kompetencijas sudaro mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, reikalingos mokytojo profesinei veiklai. Šių kompetencijų

turėjimas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojams leidžia kurti atvirą ir veiksmingą sąveiką su ugdytiniais, dalyvauti atsakingos pilietinės visuomenės kūrime, stiprinti pozityvius profesionalius ryšius su mokyklos bendruomene ir socialiniais partneriais, nuolat mokytis ir tobulėti, reflektuojant savo profesinę veiklą ir jos rezultatus. Didaktinės kompetencijos leidžia mokytojams pažinti ugdytinį, projektuoti ugdymo turinį, organizuoti į ugdytinius orientuotą ugdymo procesą, kurti saugią ir motyvuojančią mokymosi aplinką, vertinti savo veiklos rezultatų kokybę. Dalykinės kompetencijos svarbios mokytojams siekiant užtikrinti dalyko turinio, taikomų metodų, ugdymo strategijų atitikimą susijusios srities pažangai ir naujausiems technologijų pasiekimams (Efektyvus valdymo..., 2015).

Šias kompetencijas papildo Europos skaitmeninių kompetencijų sistema „DigCompEdu“ (2017) su profesinis aktyvumas, skaitmeniniai ištekliai, mokymas ir mokymasis, vertinimas, mokinių įgalinimas ir mokinių skaitmeninių kompetencijų skatinimas.

Besikeičiant mokymo principams - pereinant nuo mokytojo, kaip ugdymo centre, prie ugdymo orientuoto į moksleivį (į kompetencijas orientuotas ugdymo), mokytojas ir mokinys tampa lygiaverčiais ugdymo proceso dalyviais. Todėl mokytojo vaidmuo turi transformuotis. Kad tai įvyktų, mokytojas turi įgyti naujas ar tobulinti jau įgytas kompetencijas, kurios leistų mokytojui būti vienam iš žinių šaltinių, veiklos organizatoriui ir dalyviui, mokinių padėjėjui, patarėjui, drąsintojui, (grįžamosios informacijos) teikėjui, refleksyviu ugdymo praktikos tyrėju ir tobulintoju (Kompetencijų ugdymas, 2012).

Urnėžienės ir Tučienės (2014), Nielsen (2006), Patinskienės (2016) tyrimuose ir edukologinėje literatūroje galima rasti tokius šiuolaikinio ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojo vaidmenis, kurie apima visas mokytojo kompetencijų sritis:

- Mokytojas - lyderis. Taikantis ugdomosios lyderystės modelį, ugdo savarankiškumą, geba tinkamai bei pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti, išmano derybų meną, valdo konfliktus, geba priimti efektyvius problemų sprendimus. Mokytojų lyderystė yra mokytojo įtaka, skatinanti imtis veiklos, skirtos bendriems mokyklos ir švietimo sistemos tikslams įgyvendinti ir lemiančios švietimo kokybės augimą (Skarbalienė, 2015).
- Mokytojas - mokymosi aplinkos kūrėjas. Kuriantis edukacinę aplinką kuri yra saugi, skatinanti tyrinėti, stimuliuojanti prasmingai veikti, atspindinti kultūrinius, etninius ir skirtingus gebėjimus. Tai jautrumas natūraliam besimokančiųjų polinkiui žaisti, jų kūrybiškumui, gebėjimui bendradarbiauti ir smalsumui.
- Mokytojas - planuotojas. Gebantis iškelti konkrečius ugdymo tikslus, atsižvelgiant į individualius poreikius, mokymosi stilius ir gebėjimų lygį, taikantis tinkamus metodus.

- Mokytojas - stebėtojas. Stebintis ir analizuojantis ugdytinių individualius poreikius bei gebėjimus, raidą. Vertinantis pažangą, pastebintis reikalingą pagalbą. Teikiantis grįžtamąjį ryšį ugdytiniui bei tėvams. Analizuojantis ugdymo procesą.
- Mokytojas - motyvatorius. Sudominantis ugdytinius, pateikiantis iššūkių, skatinantis susidomėjimą ir parenkantis metodus, kurie skatina mokymosi džiaugsmą.
- Mokytojas - inovatorius. Tyrinėjantis ir besidomintis naujaisiais tyrimais bei edukologinėmis, technologinėmis naujovėmis, kritiškai atsirenkantis ir taikantis jas savo pedagoginėje veikloje. Keičiantis strategijas, metodus, priemones, kad atitiktų ugdytinių pakitusius ugdymosi poreikius. Naudojantis informacines komunikacines technologijas.
- Mokytojas - modelis (pavyzdys). Modeliuoja tokį elgesį, kokio tikisi iš ugdytinių, įtraukia į veiklas pavyzdžiu. Didžiausią įtaką turi jaunesniojo amžiaus ugdytiniams.
- Mokytojas - kolega (pagalbininkas). Kuriantis abipusiu pasitikėjimu grindžiamą mokymosi atmosferą, padedantis rasti problemos sprendimus, gelbėjantis situacijose, kai ugdyti negali sau padėti.

Mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijos reikalavimus papildė Klein ir Godinet (2000) tyrime analizuojamas dar vienas mokytojo vaidmuo - mediatoriaus (tarpininko) informacinių ir komunikacinių technologijų amžiuje. Tai mokytojas, kuris verbalizuoja patirtį ir žinias, kad užtikrintų sėkmingą išmokimą. Mokslininkai išskiria kelis mokytojo mediatoriaus vaidmenis : *tarpininkas tarp mokinio ir aplinkos*, technologijų - įtraukia įvairias informacijos rinkimo ar bendravimo, bendradarbiavimo formas naudojant IKT, *tarpininkas tarp mokinio ir žinių* - sprendžia, ar IKT atitinka ugdymo tikslus, padeda mokiniams atskirti ir apdoroti informaciją, skatina naudoti internetinius išteklius sumaniai ir atsargiai, kad išugdytų kritiškai mąstantį IKT naudotoją, *tarpininkas tarp mokinio ir jo mokymosi stiliaus* - naudojant IKT ugdymo procese, gauna greitesnį grįžtamąjį ryšį apie mokinio mokymosi stilius ir gebėjimus, tai leidžia valdyti mokymosi procesą, *tarpininkas tarp mokinio ir jo kūrinių (produktų)*, vertina ir pateikia įžvalgas apie mokymosi progresą, įžvelgia stiprybes ir silpnybes.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų vaidmenys persipina vieni su kitais ir apima, papildė visas mokytojų kompetencijų sritis. Šių vaidmenų išpildymui reikalingos naujos ugdymo veiklos , metodai ir priemonės.

Apibendrinant galima teigti, kad šiuolaikinis ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojas turi turėti įvairių, nuolat atnaujinamų kompetencijų, kad jie galėtų susidoroti su šiuolaikinio ugdymo iššūkiais. Mokytojo kompetencijas galima suskirstyti į bendrosios, didaktinės ir dalykinės kompetencijos. Šių kompetencijų turėjimas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo

mokytojams leidžia kurti saugią, motyvuojančią, įtraukiančią ir skatinančią mokytiis ugdymo aplinką, kurioje mokytojas ir ugdytinis tampa lygiaverčiais ugdymo proceso dalyviais. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninio raštingumo gebėjimai persipina su visomis mokytojų kompetencijomis.

1.2. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencija

Europos Komisijos rekomendacijose (2006), dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų, skaitmeninis raštingumas apibrėžiamas, kaip kritiškas ir patikimas informacinės visuomenės technologijų naudojimas, kuris susideda iš įgūdžių surasti, įvertinti, saugoti, rengti, pristatyti, keisti informaciją, naudojant technologijas ir internetą. Tai labiau kritinio mąstymo įgūdis, o ne techniniai įgūdžiai, kaip prieiti prie informacijos. UNESCO (2011) teigia, kad skaitmeninis raštingumas yra gyvenimo įgūdis, kuris yra tiesiogiai susijęs su informacijos ir ryšių technologijų (IRT) įgūdžiais, pilietiniai įgūdžiai, mokymosi mokytiis įgūdžiu, mokymusi visą gyvenimą.

Analizuodamas technologinį, informacinį, medijų, vizualinį ir komunikacinį raštingumus Martin (2008) savo tyrime skaitmeninį raštingumą apibrėžia, kaip žmonių sąmoningumą, požiūrį ir gebėjimą tinkamai naudoti skaitmenines priemones ir įrenginius, siekiant identifikuoti, pasiekti, valdyti, integruoti, vertinti, analizuoti ir sintetinti skaitmeninius išteklius, kurti naujas žinias, kurti žiniasklaidos išraiškas, bendrauti su kitais konkrečių gyvenimo situacijų kontekste, siekiant sudaryti sąlygas konstruktyviems socialiniams veiksams ir apmąstyti šį procesą.

Technologijos greitai keičiasi, todėl skaitmeninė įtrauktis taip pat yra dinamiška, tai yra tai, kas prieš trejus metus buvo laikoma pažangia, dabar gali būti laikoma „pagrindine“ skaitmenine įtrauktimi. Skaitmeninio įsitraukimo kategorijos ir vertinimo sistema turi išlaikyti laiko išbandymą ir sugebėti susidoroti su pokyčiais (Helsper, 2008).

Skaitmeninio raštingumo kompetencijas galima suskirstyti pagal tris pagrindinius principus (Combes, 2010) naudoti, suprasti ir kurti. *Naudoti* - techniniai gebėjimai naudoti išmaniąsias technologijas, kurie apima nuo teksto rinkimo programų, elektroninio pašto ar interneto naršyklės iki paieškos sistemų, internetinių duomenų bazių bei debesijos programų naudojimo; *suprasti* - tai įgūdžiai, kurie padeda suprasti, kontekstualizuoti ir kritiškai įvertinti skaitmeninį turinį, taip pat informacijos valdymo įgūdžiai: rasti, įvertinti ir efektyviai naudoti informaciją bendravimui,

bendradarbiavimui ir problemų sprendimui; *kurti* - gebėjimas kurti turinį ir efektyviai bendrauti naudojantis įvairiomis skaitmeninės technologijomis, pritaikyti tai įvairiems kontekstams ir auditorijoms.

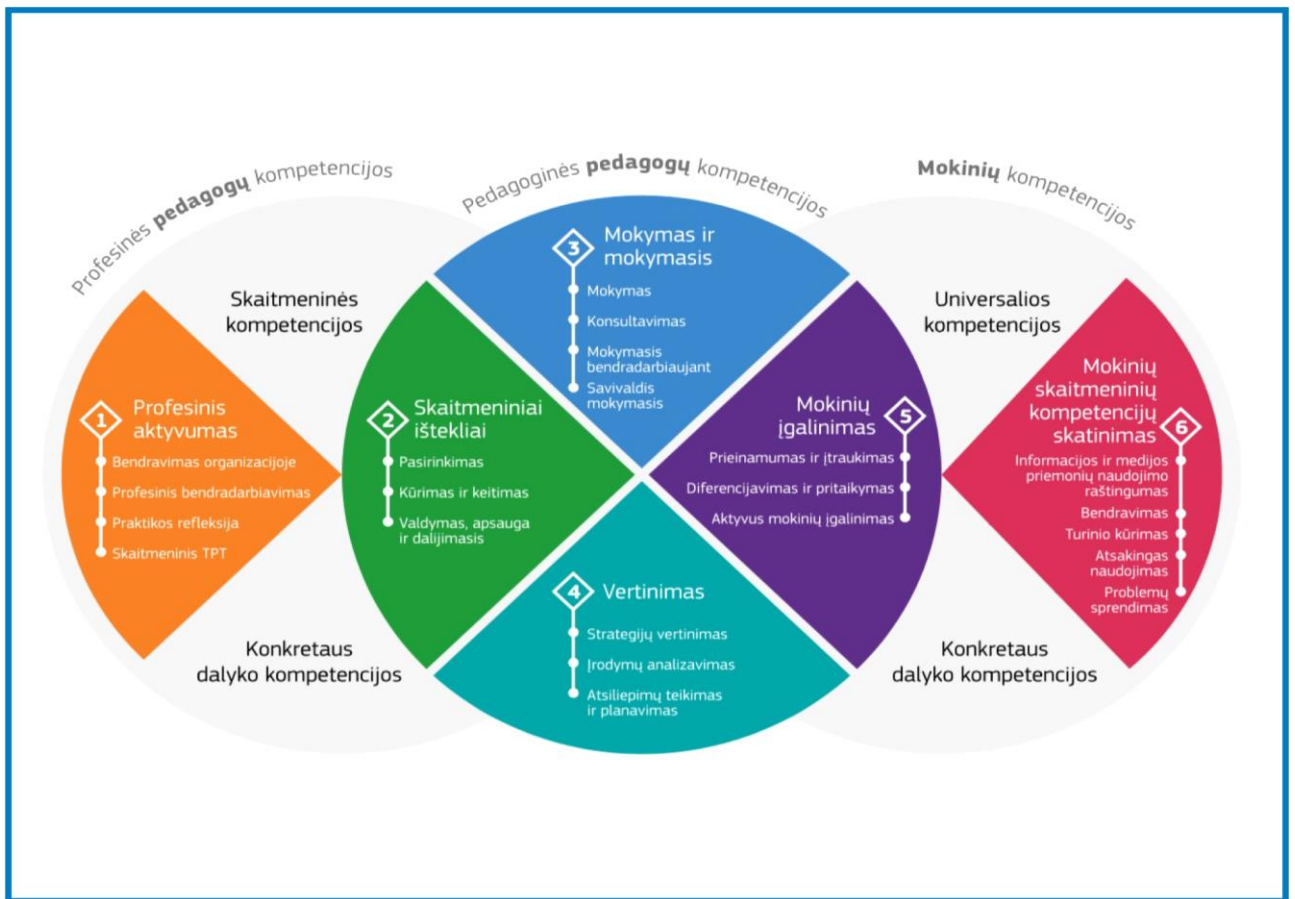
Lietuvoje 2019 metais buvo atnaujinta mokytojų kompiuterinio raštingumo programa 2007 m. į mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų skaitmeninio raštingumo programą (Dėl mokytojų..., 2019), kuri išskyrė gebėjimus ir žinias, kurias turi turėti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojas, skaitmeninio raštingumo kompetencijos srityse. *Informacijos valdymas* - informacijos paieškos internete, rastos informacijos ir šaltinio kritinis vertinimas, analizė ir atrinkimas bei jos valdymas ir duomenų sisteminimas. *Komunikavimas* - bendravimas ir bendradarbiavimas su mokiniais, kolegomis, tėvais (globėjais), pasitelkiant įvairius, tinkamus skaitmeninius įrenginius ir programas, patikimos informacijos skleidimas socialinėse medijose. Etiškas dalyvavimas visuomenės gyvenime, interneto bendruomenėse, skaitmeninės tapatybės valdymas ir apsaugojimas. *Skaitmeninio turinio kūrimas* - įvairių formatų turinio kūrimas pasitelkus skaitmeninę daugialypę terpę ir technologijas, kūrybiškas, novatoriškas ir teisėtas naudojimas interneto ištekliais, programine įranga, kitų autorių intelektine nuosavybe. *Saugumas* - įrenginių apsaugojimas nuo kenkėjiškų programų, asmens apsaugos duomenų taisyklių laikymasis bei sveikatos ir aplinkos saugojimas. *Skaitmeninis mokymas ir mokymasis* - tinkamas planavimas, pasirinkimas ir kūrybiškai naudojimas skaitmeninių technologijų ugdymo procese, mokinių skaitmeninių kompetencijų ugdymas, mokymas kūrybiškai ir kritiškai spręsti technines problemas, skaitmeninių technologijų naudojimas vertinime ir įsivertime. *Skaitmeninio raštingumo problemų sprendimas* - poreikių ir techninių problemų ir sprendimų identifikavimas, skaitmeninio raštingumo ir profesinis tobulėjimas.

Skaitmeninio raštingumo kompetencija, kaip ir kitos bendrosios kompetencijos, turi būti nuolat tobulinama ir plėtojama aukštesniu lygiu, stebint kompetencijos lygmenį ir tobulinimo poreikius. Mokytojai turi tuo pačiu metu įgyti/ tobulinti skaitmeninio raštingumo kompetenciją, kūrybiškai taikyti IKT ugdyme ir ugdyti skaitmeninę kompetenciją mokiniams.

Skaitmeninė kompetencija apima ne tik žinojimą, kaip naudotis prietaisais ir programomis, bet ir su įgūdžiais bendrauti, naudojant informacijos ir ryšių technologijas (IRT), taip pat su informaciniais įgūdžiais. Norint protingai ir sveikai naudoti IRT, reikia ypatingų žinių ir požiūrio į teisinius ir etinius aspektus, privatumą ir saugumą, taip pat suprasti IRT vaidmenį visuomenėje ir subalansuotą požiūrį į technologijas (Janssen ir kt., 2013).

Europos pedagogų skaitmeninių kompetencijų tobulinimo sistemoje „DigCompEdu“ (2017) skaitmeninę kompetenciją apibrėžia, kaip kritišką ir kūrybišką IRT naudojimą su darbu, įdarbinimu, mokymusi, pramogomis, įsitraukimu ir (ar) dalyvavimu visuomenėje susijusiems tikslams pasiekti.

Taip pat čia pateikiamos į 6 sritis suskirstytos pedagogų skaitmeninės kompetencijos (2pav.):

2pav. Kompetencijos ir jų rūšys „DigCompEdu“ (2017)

- Profesinis aktyvumas - pedagogų kompetencija naudoti skaitmenines technologijas profesiniuose santykiuose su kolegomis, mokiniais, tėvais ir kitomis suinteresuotomis šalimis, siekiant savo pačių profesinio tobulėjimo bei dėl bendrų organizacijos interesų.
- Skaitmeniniai ištekliai - kompetencijos, kurių reikia efektyviai ir atsakingai naudoti skaitmeninius išteklius siekiant kurti ir dalytis mokymosi tikslais.
- Mokymas ir mokymasis - skaitmeninėms technologijoms tvarkyti bei organizuoti skirtos kompetencijos.
- Vertinimas - kompetencijos skirtos naudoti skaitmenines strategijas atliekant vertinimą.
- Mokinių įgalinimas - į mokinį orientuotam mokymui ir mokymosi strategijoms skirtų skaitmeninių technologijų potencialui.
- Mokinių skaitmeninių kompetencijų skatinimas - skaitmeniniam mokinių raštingumui gerinti reikalingos specialios pedagoginės kompetencijos.

Tai yra skaitmeninės mokytojų kompetencijos, kurių jiems reikia, kad taikytų efektyvą, įtraukiantį ir novatorišką mokymą bei mokymosi strategijas.

Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje (2014) vienas iš ugdymo principų yra tai, kad ugdymo turinys turi glaudžiai sietis su artimiausia vaiko aplinka, socialiniais kultūriniais jos

pokyčiais ir yra siekiama, kad vaiko ugdymo patirtys jam būtų prasmingos, aktualios ir įdomios. Programoje galima rasti pažinimo kompetenciją sudaro: smalsumas, domėjimasis, informacijos rinkimas ir apdorojimas, aktyvus aplinkos tyrinėjimas, padarinių prognozavimas, žinių, supratimo ir patirties kritiškas interpretavimas bei kūrybiškas panaudojimas, kurį galima laikyti skaitmeninio raštingumo ugdymo išraiška. Taip pat reflektavimo, interpretavimo, kūrybiško taikymo ugdymo sritis, kurioje skatinama kritiškai vertinti, sisteminti ir tikrinti informaciją, ją dalintis, spręsti problemas. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (2014) padeda užtikrinti tęstinumą bei dermę tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo. Tai galima daryti išvadą, kad skaitmeninio raštingumo ugdymas atsiranda šiame ugdymo tarpsnyje, kaip iniciatyvumo, mokėjimo mokytis, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo ugdymas. Taip pat IRT naudojimas įvairiose veiklose.

Mokytojų skaitmeninės kompetencijos modelyje pagal Falloon (2020) ypatingas dėmesys skiriamas įgūdžiams ir gebėjimams, reikalingiems integruoti skaitmeninius išteklius į ugdymo procesą. Šiame modelyje mokytojo skaitmeninė kompetencija susideda iš pagrindinių elementų: techninė ir technologijų valdymo kompetencija, dalyko/turinio žinojimo kompetencija bei pedagoginio ir mokymosi dizaino kompetencija. Kai techninė kompetencija reiškia patikimas žinias apie įvairių skaitmeninių technologijų, tokių kaip mobilieji įrenginiai, programos, tinklo paslaugos ir pan., valdymą. Technologinėje kompetencijoje daugiau dėmesio skiriama teoriniams gebėjimams, susijusiems su skaitmeninių technologijų vaidmeniu ir galimybėmis mokant ir mokantis, ir jų įtraukimo į švietimo aplinką. Ši kompetencija pabrėžia, kaip ugdyme suprasti skaitmenines technologijas ir kaip jas panaudoti. Pedagoginio ir mokymosi dizaino kompetencija, tai žinios kaip planuoti ir mokyti su, per ir apie skirtingas skaitmenines technologijas. Šioje kompetencijoje galima rasti sąsajų su universalaus dizaino švietime strategija (Jakštaitė, 2019) atliepti skirtingų kultūrų, brandos ir amžiaus, mokymosi stilių ir kitus mokinių/studentų poreikius. Šios kompetencijos, pasak autoriaus, padeda mokytojams priimti pagrįstus ir naudingus sprendimus dėl skaitmeninių išteklių naudojimo, kartu su jais pagerinti mokymo efektyvumą ir sukurti patikimą bei vientisą skaitmeniniu būdu patobulintą mokymo praktiką.

Apibendrinant, skaitmeninį raštingumą galima apibrėžti, kaip kritiškas ir patikimas informacinės visuomenės technologijų naudojimas, kuris susideda iš įgūdžių surasti, įvertinti, saugoti, rengti, pristatyti, keistis informaciją, naudojant technologijas ir internetą. Tai labiau kritinio mąstymo įgūdis, o ne techniniai įgūdžiai, kaip prieiti prie informacijos. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninės kompetencijos apima 6 sritis: profesinis aktyvumas, skaitmeniniai ištekliai, mokymas ir mokymasis, vertinimas, mokinių įgalinimas ir ugdytinių skaitmeninių kompetencijų skatinimas.

2. IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO MOKYTOJŲ PROFESINIS TOBULĖJIMAS

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų kryptingas ir nuoseklus profesinis tobulėjimas yra būtina sąlyga siekti ugdymo kokybės, geresnių ugdymosi rezultatų, palankios ugdymosi aplinkos. Mokytojų įsitraukimui į profesinį tobulėjimą reikalingi ne tik finansiniai ištekliai, bet ir asmens motyvacija mokytis.

2.1. Profesinio tobulėjimo samprata ir poreikis

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų profesinis tobulėjimas, tai asmens profesinių kompetencijų – mokytojo žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų, mokėjimo mokytis ir kitų sėkmingai mokytojo veiklai ugdymo procese reikalingų savybių – ugdymas (Lietuvos mokytojų profesinis tobulėjimas, 2010). Tai nuolatinis profesinių kompetencijų gilinimas ir plėtojimas, kuris turi trukti visos pedagoginės veiklos metu, neformaliojo ar savišvietos būdu, dalyvaujant švietimo įstaigos veikloje, neformaliose kompetencijų tobulinimo programose, siekiant aukštesnio kompetencijų lygmens.

Lietuvos švietimo sistemą dar 2002m. vertinusi OECD (Reviews of National Policies for Education, 2002) ekspertų nuomone, Lietuvoje mokytojų rengimas ir tolesnis profesinis tobulėjimas buvo viena iš labiausiai apleistų švietimo sričių, trūko naujų kompetencijų mokytojams, ugdymo būdų ir technologijų, o jau mokslo studijoje apie pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklę ir plėtros galimybes (2013) teigiama, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimo situacija vertinama gerai dėl suformuotos švietimo centrų sistemos ir veiklos spektro priskyrimo vietos lygmeniui. Neigiami mokytojų kvalifikacijos tobulinimo situacijos vertinimo aspektai siejami su menka kvalifikacijos tobulinimo renginių kokybės kontrole, nesutampančiais mokytojų ir mokyklos administracijos interesais, ne visada tikslingai panaudojamomis kvalifikacijai tobulinti skirtomis lėšomis.

Valstybinio audito ataskaitoje apie pedagogų kvalifikacijos tobulinimą (2016) pateiktos išvados, kad švietimo ir mokslo ministerija neužtikrino nuoseklaus pedagogų kvalifikacijos tobulinimo politikos įgyvendinimo ir nesukūrė veiksmingos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos, taip pat pabrėžiama, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas organizuojamas nepakankamai veiksmingai, dėl planuojant ir nustatant profesinio tobulėjimo poreikį naudojamų skirtingų metodų, priemonių. O pedagogai renkasi pačius neefektyviausius būdus (trumpalaikius renginius) tobulinti kvalifikaciją.

2020–2022 metų Lietuvos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo prioritetai (2020) yra kompetencijų tobulinimas įgyvendinant šiuolaikinį ugdymo / mokymo turinį, kompetencijų, reikalingų veiksmingai ugdyti skirtingų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, tobulinimas ir vadovavimo ir lyderystės ugdymo / mokymo procesui ir švietimo įstaigai kompetencijų tobulinimas. Tai apima skaitmeninį raštingumą, į mokymąsi orientuotą vertinimo kultūrą, skaitymo gebėjimus, mokinio skirtųbų suvokimą, bendradarbiavimo gebėjimų, reikalingų ugdyti ir teikti reikalingą švietimo pagalbą ir paslaugas, lyderystę ugdymui ir mokymuisi stiprinimui, gebėjimų priimti sprendimus, mokyklos bendruomenės telkimą įgyvendinant įtraukties principą švietime.

Švietimo problemos analizėje (2010) išskiriamos tokios mokytojų profesinio tobulėjimo veiklos: neformalus susitikimai dėl mokymo tobulinimo, kvalifikacijos tobulinimo kursai, profesinės literatūros skaitymas, pedagoginės konferencijos ir seminarai, lankymasis kitose mokyklose ir darbo jose stebėjimas, profesinių klausimų nagrinėjimas (individualiai ar bendradarbiaujant), kvalifikacijos tobulinimo programos, suteikiančios aukštesnį mokslinį laipsnį, mentorystė ir kolegų darbo stebėjimas, įsitraukimas į profesinio tobulinimosi tinklus. Pedagogų profesinio tobulėjimo pagrindas - veiklos analizė ir apmąstymas. Todėl pedagogo profesinės veiklos tyrimas ir jo rezultatų kritinė analizė yra profesinio tobulėjimo išeities taškas.

Įvairiose profesinio mokymo situacijose iš mokytojų tikimasi ne tik būti profesionalais, bet ir profesionalaus elgesio. Todėl mokytojo profesinis tobulėjimas, pasak Mahlangu (2018) turi būti orientuotas į pagalbą įgyti žinių, įgūdžių ir gebėjimų, susijusių su jų disciplina. Be to, pažangus mokytojų profesinis rengimas taip pat turi perimti profesines vertybes ir elgesį, kurį visuomenė sieja su buvimu profesionalu.

R. Laužackas ir kt. (2008) teigia, kad kvalifikacijos tobulinimo tikslai yra dvejopi: profesinis prisitaikymas ir profesinis tobulėjimas. Profesinio prisitaikymo bruožas – reaguoti į pasikeitusius kvalifikacinius reikalavimus, kai sprendžiamas prieštaravimas tarp mokytojui išaugusių reikalavimų ir jo pasirengimo. Kvalifikacijos tobulinimo tikslas – atitikti augančius reikalavimus.

Efektyvaus mokytojo profesinio tobulėjimo tyrime (Darling-Hammond ir kt., 2017) yra išskirti 7 profesinio tobulėjimo mokymų bruožai: sutelkti į turinį, aktyvaus mokymosi, bendradarbiavimo, efektyvių modelių, mentoriaus ir ekspertų pagalbą, grįžtamasis ryšys ir refleksija, ilgalaikiai, tęstiniai mokymai.

- Sutelkti į turinį - daugiausia dėmesio skiriama ugdymo strategijoms, susijusioms su konkrečiu ugdymo turiniu, ugdymo veiklų rengimui,
- aktyvaus mokymosi - tiesiogiai įtraukiama mokytojus kurti ir išbandyti pačių naudojamas mokymosi strategijas, pasitelkiant interaktyvias priemones ir metodus,

- bendradarbiavimo - sukurama erdvė mokytojams dalytis idėjomis, mokytis bendradarbiaujant, gerosios patirties sklaidai ir problemų sprendimams,
- efektyvių modelių - pateikiama efektyvaus ugdymo programos, modeliai, instrukcijos, ugdymo planai, kurie suteikia mokytojui aiškią viziją, kaip atrodo geriausia praktika ir kaip jis gali to pasiekti,
- mentoriaus ir ekspertų pagalba - tai apima dalijimąsi patirtimi apie turinį ir įrodymais pagrįstą praktiką, nukreiptą tiesiai į individualius mokytojų poreikius,
- grįžtamasis ryšys ir refleksija - padeda mokytojams apmąstyti, išanalizuoti ir padaryti išvadas, kurti įgūdžius ir savo patirties,
- ilgalaikiai, tęstiniai mokymai - suteikiama mokytojams pakankamai laiko mokytis, praktikuotis, įgyvendinti ir apmąstyti naujas strategijas, kurios palengvina jų darbą.

Profesinio tobulėjimo veiklos tinkamumas ir efektyvumas gali būti vertinamas pagal penki kritiniai profesinio tobulėjimo vertinimo lygiai (Guskey, 2000) : dalyvio reakcijas, dalyvio mokymąsi, organizacijos palaikymą ir pokyčius, dalyvio naujų žinių ir įgūdžių naudojimą bei ugdytinių mokymosi rezultatus . Kai mokytojams suteikiama galimybė rinktis, reflektuoti ir yra padedama efektyviai panaudoti naujus ugdymo metodus, tai jie tampa aktyviais savo profesinio tobulėjimo dalyviais (Person, 2020).

Nuolatinis profesinis tobulėjimas keičiasi. Formalūs ir tradiciniai mokymai, tokie kaip kursai, seminarai ir konferencijos, vis dar yra vieni iš populiariausių profesinio tobulėjimo būdų Lietuvos mokytojams. Tačiau atsiranda ir kitų formų, kurių veikla labiau grindžiama tarpusavio bendradarbiavimu ir orientuota į visuomenės dalyvavimą, be to yra mažiau struktūrizuota. Taip pat atsiranda IRT pagrįstų nuolatinio tobulėjimo būdų, kaip mokytojų tinklai, sukurti specialiai profesiniam tobulėjimui, mentorystei ir mokymuisi iš kolegų (Europäische Kommission, 2015). Mokytojų profesinio tobulėjimo tyrime, Tienken ir Stonaker (2007) , aprašo veiksnius, kurie teigiamai veikia profesinį tobulėjimą: mokytojai geriausiai mokosi ne didelių grupių, priverstiniuose seminaruose; profesinio mokymosi veiklos dalyviai turėti pademonstruoti abipusę pagarbą; mokymasis yra asmeniško bendravimo rezultatas; mokytojai yra motyvuojami dalyvaudami besimokančiųjų bendruomenėje, kurioje kuriamos žinios ir jos dalijasi jos nariais; mažos grupės palengvina bendravimą ir mokymąsi.

Mokymo(si) tobulinimo procesas , pagal M. Teresevičienę ir G. Gedvilienę (2001), susideda iš mokymosi visą gyvenimą, žinių pagrindo, mokymosi metodų repertuaro ir apmąstymo (refleksijos). Tobulėjimo procesui reikalingas laikas, o nuolat besikeičiančios ugdymo nuostatos, ugdymo programų, mokymosi teorijų kaita, naujų ugdymo metodų ir priemonių atsiradimas sukuria

nuolatinį poreikį tobulėti. Refleksija leidžia mokytojų ugdyti patirtį vertinti, analizuoti, ieškoti priežastinių ryšių ir formuluoti išvadas, sieti teoriją su praktika. Reflektuojantis mokytojas, tai mokytojas iš naujo suvokiantis savo profesinę veiklą, drąsiai išsakantis ir pagrindžiantis savo nuomonę, išklausantis ir patariantis kitam, ieškantis sprendimų konkrečioje probleminėje situacijoje, suvokiantis asmeninę tobulinimosi perspektyvą (Ugdymo kūrėjai, 2015). Kayapinar (2018) savo tyrime pateikia šiuos mokytojų refleksijos elementus:

- mokytojo refleksijos matavimas - kuris suteikia svarbių duomenų ir įrodymų apie kiekvieno mokytojo refleksinius gebėjimus mokymo ir mokymosi proceso pradžioje ir pabaigoje.
- mokytojo įsitikinimų apie savo veiksmingumą matavimas - padeda atspindėti konkrečią pačių mokytojų patirtį mokymo(si) aplinkoje, o vėliau – padėti jiems apmąstyti, konceptualizuoti ir įvertinti tai, ką patyrė toje aplinkoje.
- profesinio tobulėjimo seminarai - švietimo organizacijos turi skirti laiko bendradarbiauti, daugiausia dėmesio skirdamos mokytojų mokymuisi ir tobulėjimui, susijusiam su organizacine praktika.
- refleksiniai (ugdymo procese) stebėjimai - geras būdas pamatyti iššūkius ir spragas, kurios suteikia mokytojams galimybę efektyviai atlikti savo pareigas, stebėjimų išvados taip pat gali būti naudojamos kaip motyvacinės priemonės reflektyviam grįžtamajam ryšiui.
- grįžtamasis ryšys - mokytojų refleksijų kokybė ir kiekybė gali būti vertinama reflektyviose grįžtamojo ryšio sesijose tarp mokytojo ir vadovų.
- tikslinės grupės diskusijos - apima sąveiką grupėje, pagrįstą iš anksto nustatytomis temomis, jos gali prisidėti prie refleksijos ir efektyvumo jausmo.
- bendras planavimas - pagrindinė nauda yra veiksmų apmąstymas, tai padeda kiekvienam eiti teisingu keliu, kai jie diskutuoja, keičiasi idėjomis, dalijasi atsiliepimais, užpildo spragas, tobulėja ir pasinaudoja nuolatinio tobulėjimo galimybe.
- kolegų stebėjimai (kolegų suporavimas)- priemonė, padedanti sukurti kolegų pasitikėjimo komandą, suteikti abipusę paramą ir praturtinti mokymąsi, ypač kai stebimasis ir stebėtojas dirba kartu ir apmąsto mokymo praktiką.

Taip pat pastebima, kad lyderystė atlieka pagrindinį vaidmenį remiant ir skatinant mokytojus įgyvendinti idėjas ir strategijas, kurias jie išmoko (Desimone ir Garet ,2015). Švietimo įstaigos vadovas – vienas centrinių švietimo sistemos vaidmenų, nuo kurio priklauso ne tik žmogiškųjų išteklių politika, bet ir mokytojų profesinis augimas (V-1817 Dėl Lyderystės..., 2020). Mokytojai labiau linkę naudotis įgytomis žiniomis, kai jos yra suderintos su lyderystės prioritetais. Lyderiai atlieka labai svarbų vaidmenį, suteikdami mokytojams laiko dalyvauti ir praktikuoti tai, ko išmoko.

Švietimo ir mokyklų vadovų parama ir entuziazmas profesinio tobulėjimo srityje daro didelę įtaką mokytojų gebėjimams, norui ir motyvacijai imtis idėjų, veiklos ir mokymo programų (Nooruddin, Bhamani, 2019).

Matherson ir Windle (2017) tyrimo metu pabandė atsakyti į klausimą ko patys mokytojai nori iš savo profesinio tobulėjimo ir atrado, kad mokytojai nori profesinio tobulėjimo mokymosi galimybių, kurios: būtų interaktyvios, įtraukiančios ir aktualios jų ugdytiniams; parodo jiems praktiškesnius turinio pateikimo būdus; skatina pats mokytojas (leista demokratiškai dalyvauti planuojant ir vykdant profesinio tobulėjimo sesijas); būtų ilgalaikės. Sparčiai besikeičiančiame pasaulyje pedagogams reikia profesinio tobulėjimo, kuris padėtų pamatą, ant kurio jie galėtų augti. Kadangi profesinis tobulėjimas yra daugialypis, tai negali apsiriboti praeities modeliu „sėdėk ir mokykis“, bet turi transformuotis į daugybę galimybių siūlančią ir suteikiančią sistemą, kuri būtų suderinta su mokytojų norais. Profesinis tobulėjimas turėtų būti toks pat dinamiškas, kaip ir pats ugdymo procesas.

Apibendrinant, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų profesinį tobulėjimą galima traktuoti kaip suaugusiųjų nuolatinio mokymosi sudėtinę dalį, kaip studijų tąsą, kurių metu vyksta nuolatinis, daugialypis įgytos profesinės kvalifikacijos ir profesinių žinių atnaujinimas. Pasitelkiant formalius (tradicinius) būdus (kursai, paskaitos, seminarai ir t.t.) arba kitus, mažiau struktūrizuotus (kolegialumas, mokytojų bendruomenės, projektai ir t.t.). Profesinio tobulinimo prioritetai - kompetencijų tobulinimas įgyvendinant šiuolaikinį ugdymo turinį, tai apima ir skaitmeninį raštingumą. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų profesinio tobulėjimo pagrindas - veiklos analizė ir apmąstymas. Kai mokytojams suteikiama galimybė rinktis, reflektuoti ir yra padedama efektyviai panaudoti naujus ugdymo metodus, tai jie tampa aktyviais savo profesinio tobulėjimo dalyviais.

2.2. Mokytojus mokyti motyvuojantys veiksniai

Motyvacija yra vidinis procesas, verčiantis žmogų judėti tikslo link. Taip pat turi įtakos žmonių požiūriui ir rezultatams darbe. Psichologai, žmogiškųjų išteklių valdymo ekspertai ir sociologai jau seniai pabrėžia esminį vidinės motyvacijos vaidmenį daugelyje socialinių ir ekonominių sąveikų. Motyvacijos teorijos (Korsakienė ir kt., 2011) siekia paaiškinti, ką nori pasiekti žmogus, kokie jo poreikiai, kokios elgesio alternatyvos. A.Maslow (2006) poreikių teorija teigia - jog motyvacija susideda iš penkių pagrindinių poreikių: fiziologinių, saugumo, socialinių, pagarbos ir įvertinimo bei saviraiškos, kad asmenys turi patenkinti savo žemesnio lygio poreikius, prieš juos motyvuodami patenkinti aukštesnio lygio savirealizacijos poreikį. Ši teorija leidžia geriau suprasti,

kad žmonių motyvaciją lemia platus jų poreikių spektras. Siekiant motyvuoti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytoją, ugdymo įstaigos vadovas turi suteikti galimybę patenkinti poreikius tokiu būdu, kad kartu būtų įgyvendinami ugdymo įstaigos tikslai. Tai reiškia, kad negalima apsiriboti vien išorinėmis (ekonominėmis) motyvavimo priemonėmis, o dėmesys atkreipiamas į aukštesnio lygio poreikius (socialinio priklausomumo, pagarbos ir savęs realizavimo), kurie patenkinami kitomis priemonėmis.

Mokymo kontekste savirealizacija gali būti suprantama kaip asmeninis pasiekimas, pagrindinis mokytojo motyvacijos komponentas. Kadangi motyvacija priklauso nuo asmens, sąlygų ir laiko, ji nėra pastovi, o nuolat kinta. Geriausiai mokytojų veiksmingumas, motyvacija ir įsipareigojimas atsiskleidžia, kai jų profesinė tapatybė ir ugdymo aplinka yra suderintos (Young ir kt., 2019).

Nors pagrindinių poreikių tenkinimas yra svarbus norint padėti mokytojams tobulinti savo profesinius pasiekimus, kitos teorijos rodo, kad pagrindinių poreikių tenkinimas pats savaime veikia kaip išorinė paskata ir tik trumpuoju laikotarpiu (Benabou, Tirole, 2000). Pasiekimai, pripažinimas, pats darbas, atsakomybė ir pažanga yra veiksmingesni ilgalaikiai motyvatoriai nei tarpasmeniniai santykiai, darbo sąlygos ar atlyginimas. Chapman ir kt. (2003) pažymi, kad mokytojams reikia paramos, kuri skatintų vidinę motyvaciją, tokią kaip: pasiekimai, pripažinimas ir karjeros plėtra. Išorinių ir vidinių motyvatorių dermė yra svarbus faktorius mokytojų mokymuisi.

Sąveika tarp išorinių jėgų, veikiančių asmenis, ir vidinių motyvų bei poreikių, būdingų žmogaus prigimčiai, yra apsisprendimo teritorijos prielaidos (Deci ir Ryan). Apsisprendimo teorija (Deci, Ryan, 2000) teigia, kad norint suprasti žmogaus motyvaciją, reikia atsižvelgti į įgimtus psichologinius kompetencijos, savarankiškumo ir giminystės poreikius. Socialiniai kontekstai ir individualūs skirtumai, palaikantys pagrindinių poreikių tenkinimą, palengvina natūralius augimo procesus, įskaitant vidinį motyvuotą elgesį ir išorinių motyvų integravimą, o tie, kurie užkerta kelią savarankiškumui, kompetencijai ar ryšiams, yra susiję su prastesne motyvacija, rezultatais ir gerove. Taip ši teorija teigia, kad žmonės yra aktyvūs, į augimą orientuoti organizmai, kurie natūraliai linkę integruoti savo psichinius elementus į vieningą savęs jausmą ir integruotis į didesnes socialines struktūras. Vidinė motyvacija atspindi pilną asmens apsisprendimui pritarimą ir siejasi su visais reikalavimais, kuriuos asmuo psichologiškai sau išsikelia ir taip skatina motyvaciją. Deci ir Ryan (2000) išskiria keturis išorinės motyvacijos tipus:

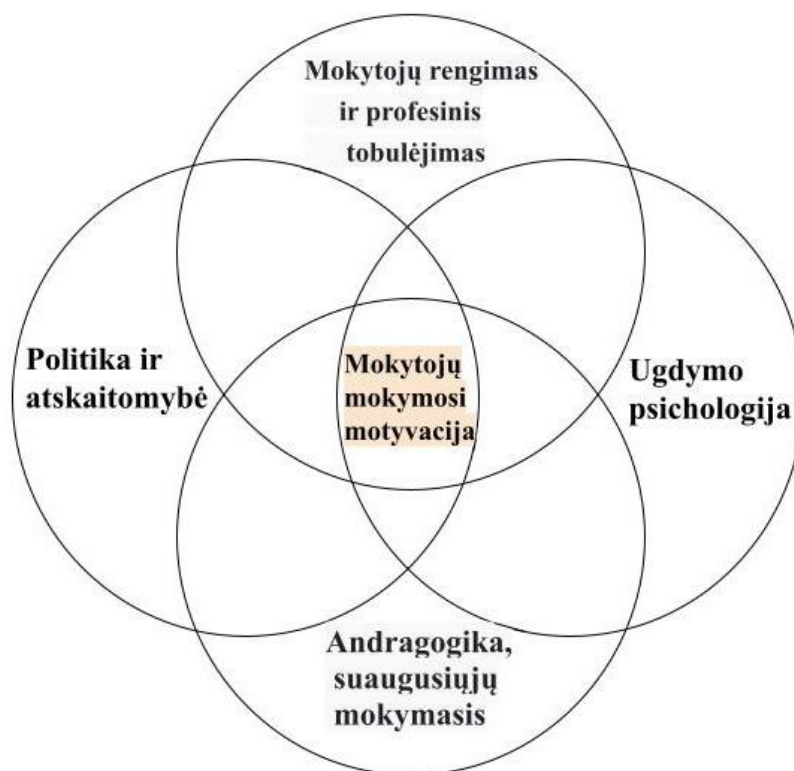
- Išorinis reguliavimas - kai žmonių elgesį kontroliuoja specifiniai išoriniai atsitiktinumai. Žmonės elgiasi siekdami norimų pasekmių - atlygio arba norėdami išvengti gresiančios bausmės.

- Introvertinis reguliavimas - kaip elgesio kontrolės būdas, kurį administruoja kiti, bet veikia vidinius faktorius, verčiant žmogų jausti, kad jis privalo, turi vienaip ar kitaip elgtis, dėl vidinės būtinybės (kaltės, gėdos ar didžiavimosi jausmų).
- Identifikuotas reguliavimas - tai procesas, kurio metu žmonės atpažįsta ir priima esminę elgesio vertę. Susitapatindami su elgesio verte, žmonės labiau įsisavina jo reguliavimą, jie labiau jį priėmė kaip savo.
- Integruotas reguliavimas - tai yra visapusiškiausia ir išsamiausia išorinės motyvacijos forma, nes ji apima ne tik identifikavimą elgsenos svarbos, bet ir integruojant tuos identifikavimus su kitais savęs aspektais. Taigi tai, kas iš pradžių buvo išorinis reguliavimas, bus visiškai paverstas saviregulavimu, o rezultatas bus savarankiška išorinė motyvacija.

Kad asmuo realizuotų savo vidinį potencialą jis turi būti pripažintas socialinėje aplinkoje. Tai daro teigiamą įtaką žmogui, jis tobulėja, gerai jaučiasi, bet jei neprisitaiko - susiduriama su neigiamomis pasekmėmis.

Bendrosios motyvacijos teorijos labai prisideda prie mokytojų motyvacijos supratimo. Nepaisant to, teigiama, kad mokytojų motyvacija turėtų būti vertinama iš konkretesnės pusės, nes ji nurodo konkrečią profesinę veiklą, turinčią savo išskirtinių bruožų. Šiuo atžvilgiu Dörnyei (2001) išskiria keturis motyvacinius aspektus, kurie labiausiai susiję su mokytojų motyvacija: *Vidinė motyvacija* - vidinis noras ugdyti kitus, perteikti žinias ar įnešti socialinį indėlį, tai ir pats ugdymo procesas ir galimybė profesiniam augimui, savirefleksijai. *Socialinio konteksto įtaka* - mokytojai yra įtakojami visuomenės požiūrio į ugdymo svarbą ir tuo pačiu tai yra švietimo įstaigos, mokymo aplinkos ypatumai (mokyklos atmosfera, klasės dydis, turimi mokymo išteklių ir patalpos, santykiai tarp kolegų ,atlygis, grįžtamojo ryšio ir sprendimų priėmimo sistema, valdžios ir kolegų mokytojo vaidmens suvokimas). *Laiko (mokytojas visam gyvenimui)* - profesijos suvokimas, kaip ėjimas iki idealaus mokytojo, kuris atspindi mokytojo siekius, viltis ir norus. *Neigiamos įtakos* - stresas, mokytojo savarankiškumo slopinimas, nepakankamas savęs įveiklinimas, turinio pasikartojimas ir ribotas intelektualinio tobulėjimo potencialas.

Appova ir Arbaugh (2018) save tyrime išskyrė keturias sritis, kurios turi reikšmingą įtaką mokytojų mokymosi motyvacijai (3pav.) .

3pav. Mokytojų mokymosi motyvacija (pagal Aina Appova ir Fran Arbaugh)

Politika ir atskaitomybė - švietimo politikos tendencijos ir toliau daugiausia dėmesio skiria „atlygio sistemoms“, pabrėžiant mokytojų atskaitomybę, reformų priėmimą, mokyklos lyderystę, sisteminius pokyčius ir mokytojų vertinimus, tačiau „atlygis“ nėra veiksmingas, ypač skatinant mokytojų mokymąsi, gerinant mokinių pasiekimus ir tobulinant praktiką klasėje. Tyrimo metu nustatyta, kad tai turi neigiamą įtaką mokytojų pasitenkinimui darbu, veiksmingumui, požiūriui į mokymą ir mokymo praktiką.

Ugdymo psichologija - mokytojų motyvacija pirmiausia apibrėžiama pasitelkiant socialinę kognityvinę teoriją (veiksmingumo) ir apsisprendimo teoriją (vidinę ir išorinę motyvaciją). Asmenys, kurie tiki, kad kontroliuoja savo sėkmę ar nesėkmę, yra labiau motyvuoti mokytis ir skirti daugiau pastangų sunkumams įveikti. Todėl mokytojų motyvaciją mokytis įtakoja ugdymo kontekstai ir mokytojų individualus bei kolektyvinis efektyvumo jausmas, stipriosios ir silpnosios pusės, susijusios su tais kontekstais.

Andragogika ir suaugusiųjų mokymasis - suaugusieji mokosi kitaip nei vaikai dėl specifinių (suaugusiųjų) savybių: savarankišką mokymąsi, vidinę motyvaciją ir atsakomybę už mokymąsi, poreikį mokytis ir gebėjimą teikti grįžtamąjį ryšį, remtis sukaupta patirtimi, inicijuoti mokymąsi, priiimant naujus vaidmenis ir gebėjimą pritaikyti naują informaciją ir žinios praktikoje.

Mokytojų rengimas ir profesinis tobulėjimas - mokytojų įsitraukimas į profesinį tobulėjimą daugiausia apibrėžiamas per edukacinės psichologijos teorijas, apimančias individualius bruožus,

kurie skatina ir kyla iš asmens įsitikinimų, žinių, loginių priežasčių ir emocijų, taip pat savęs veiksmingumo, vidinių ir išorinių atlygių bei karjeros poreikių. Mokytojų profesiniam tobulėjimui įtakos turi: galimybės pagerinti mokinių mokymąsi, ištekliai, bendradarbiavimas su kolegomis bei švietimo įstaigos parama, skirta mokytojo karjeros pažangai ir tarpasmeninių profesinių santykių plėtrai.

Apibendrinant šias sritis, kurios turi reikšmingą įtaką mokytojų mokymosi motyvacijai, galima teigti, kad mokytojų motyvacija mokytis daugiausia grindžiama mokytojų profesiniais ir mokymosi poreikiais bei pasirengimu mokytis, taip pat jiems turimomis ir prieinamomis galimybėmis mokytis. Taip pat motyvacija mokytis iš kitų, noras tapti „geresniu“ mokytoju, atitikti atskaitomybės reikalavimus, siekti mokymosi, kaip įpročio ir įgyti daugiau žinių.

Lietuvos mokytojų motyvacijos tyrimuose mokslininkai ištyrė, kad mokytojus labiausiai motyvuoja: veiklos laisvė ir atsakomybė (Trepulienė, 2009), mokiniai, noras būti naudingi visuomenei bei savirealizacijos galimybės (Gadišauskaitė, 2006, Juškevičienė, 2019), noras neatsilikti nuo gyvenimo, būti visuomeniškai aktyviu (Rukštelienė, Dautaras, 2005), noras būti savo srities profesionalu (Meškuotienė, Pečiuliauskienė, 2005), aukščiausią vidinę motyvaciją turi tie pedagogai, kurie jaučiasi tinkami profesijai ir yra patenkinti ja (Milkintaitė, 2004).

Europos komisijos tyrime (2019) mokytojai motyvaciją labiausiai įtakoja galimybė daryti įtaką vaikų ir jaunimo raidai (90,7 proc.), taip pat indėlis į visuomenę (89 proc.). Kiti įvardijame veiksniai, darantys įtaką pasirinkimui pradėti ir tęsti mokytojo karjerą, yra:

- vertė, kurią visuomenė suteikia mokytojams, arba profesijos prestižas;
- atlygis, sutarčių saugumas ir karjeros kilimo galimybės;
- savarankiškumas renkantis ugdymo praktiką;
- profesinio tobulėjimo galimybės visos karjeros metu;
- teigiama švietimo įstaigos aplinka, savarankiškumas ugdymo praktikoje ir bendradarbiavimo galimybės;
- darbo krūvio ir ugdymo veiklos bei kitų pareigų pusiausvyra;
- grupės sąlygos, įskaitant ugdytinių skaičių ir materialines įstaigos sąlygas (pvz., IKT įranga)

Analizuojant motyvacinius veiksnius svarbu apžvelgti ir tuos veiksnius, kurie demotyvuoja mokytojus mokytis. Dörnyei (2001) demotyvaciją apibrėžia kaip išorinius veiksnius, kurie sumažina individo motyvacijos lygį atlikti veiksmą, tokius, kaip netinkami mokymo metodai, turinys ar asmenybės (kursų, seminarų vadovai), priverstinis mokymasis. Kikuchi (2009) papildoma ir vidiniais demotyvaciją sukeliančiais veiksniais: nepasitikėjimas savimi (nesėkmės patyrimas), ankstesnė neigiama mokymosi patirtis, neigiamas požiūris į mokymąsi. Mokytojų motyvacijos mažėjimui taip pat daro įtaką: stresas, mokytojo savarankiškumo slopinimas, nepakankamas savarankiškumas,

turinio pasikartojimas ir ribotas intelekto vystymosi potencialas, netinkamos karjeros struktūros (Dörnyei, 2001).

Apibendrinant, mokytojų motyvacija mokytis galima išskirti tokius komponentus, kaip vidinė motyvacija, socialinio konteksto įtaka, laiko (mokytojas visam gyvenimui) ir neigiamos įtakos. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų motyvacija mokytis daugiausia grindžiama mokytojų profesiniais ir mokymosi poreikiais bei pasirengimu mokytis, taip pat jiems turimomis ir prieinamomis galimybėmis mokytis. Turi vykti sąveika tarp išorinių jėgų, veikiančių asmenis, ir vidinių motyvų bei poreikių, būdingų žmogaus prigimčiai. Mokytojams labiausiai būdinga savaiminė (vidinė) motyvacija.

2.3. Skaitmeninio raštingumo kompetencijos tobulinimo galimybės

Skaitmeniniame amžiuje esame apsupti, panirę į technologijas ir technologinių pokyčių tempas nerodo lėtėjimo ženklų. Technologijos lemia didžiulius pokyčius ekonomikoje, bendravime vieni su kitais bei kaip mokomės. Taigi mokytojai ir švietimo lyderiai susiduria su didžiu pokyčių iššūkiu. Martin ir kt. (2019) teigia, kad norint pokyčių, mokytojams turi būti suteikta galimybė išbandyti naujas praktikas ir jas nagrinėti per savo ugdytinių sėkmę.

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) tyrimo duomenys (TALIS, 2018) parodė, kad vidutiniškai mažiau nei 40 proc. pedagogų visoje Europos Sąjungoje jautėsi pasirengę naudoti skaitmenines technologijas mokymui. Šio tyrimo duomenimis net 24% Lietuvos mokytojų turėjo didelį poreikį tobulinti IKT naudojimo įgūdžius mokymo procese. Mokytojams trūksta ne tik įgūdžių, kaip valdyti IKT, bet daugiau supratimo, kaip tai gali pagerinti ugdymo procesą ar pasitikėjimo savo jėgomis, užtikrintumo.

Reikalavimų mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų skaitmeninio raštingumo programoms apraše (V-598 Dėl Švietimo..., 2018) atsiradus nuostatai, kad mokytojai privalo būti dalyvavę ne mažiau 80 valandų (ne mažiau kaip 3 studijų kreditų) skaitmeninio raštingumo mokymo apimties programoje, išaugo poreikis tokiems mokymams ir atsirado daug naujų mokymo programų šioje srityje.

Bet didžiausias postūmis tobulinti skaitmeninio raštingumo kompetenciją atsirado per Covid-19 pandemiją. UNESCO 2020 pateiktais duomenimis, 2019–2020 mokslo metais dėl Covid-19 pandemijos visame pasaulyje buvo uždaryti daugiau nei 1500 milijonų mokinių ir jų mokytojų, sukeldami precedento neturinčią situaciją. Visa kontaktinė veikla buvo atšaukta. Mokymas buvo

perkeltas į virtualų formatą, o mokytojai buvo priversti skubiai pritaikyti metodikas, ugdymo turinį ir medžiagą bei priemones nuotoliniam ugdymui. Švietimo ir mokslo ministerija rengė gaires (pvz.: Nuotolinio ugdymo vadovas ar hibridinio ugdymo virtualiosios mokymosi aplinkos ir įrankiai), rekomendacijas (mokiniam, tėvam, mokytojams, švietimo įstaigų vadovams), padedančias mokytojams susidoroti su naujais iššūkiais. Ši neeilinė situacija išryškino mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijos trūkumus.

Tyrime, kuriuo buvo siekiama atskleisti mokyklų patirtis organizuojant ugdymą nuotoliniu būdu (Daukšienė, Trepulė, Naujokaitienė, 2021) atrasta, kad mokytojams trūko skaitmeninio raštingumo kompetencijų, kiti bijojo bet ką spausti, kad kažko nesugadintų, nemokėjo naudotis vaizdo konferencijų įrankiais, iškilo ir saugumo žinių spragos. Taip pat tyrime atskleista, kad norint efektyvių rezultatų, nepakanka vaizdo konferencijose daryti tą patį, ką pamokose klasėse. Net ir po kelių mėnesių nuotolinio darbo ne visi mokytojai rado jiems priimtinus metodus, kilo klausimų dėl laiko valdymo principų nuotolinės pamokos metu, reikėjo ir naujų socialinių gebėjimų komunikacijai nuotoliniu būdu . Didelis iššūkis mokytojams – vertinimas nuotoliniu būdu. Kitame nuotolinio mokymo organizavimas COVID-19 metu tyrime (Merfeldaitė ir k., 2020) pabrėžiama, kad išryškėjo ne tik mokytojų IT valdymo spragos, bet ir kitų mokytojo kompetencijų stoka, kaip laiko planavimo ir ugdymo turinio modeliavimo, kuriuos galėjo lemti tai, kad esamas mokytojų parengimas neatitiko kilusių problemų.

Siekiant padidinti Europos švietimo ir mokymo aktualumą, kokybę ir įtraukumą visais lygmenimis, reikia aukštos kokybės švietimo turinio (Europos komisija, 2020) . 2021–2027 m. skaitmeninio švietimo veiksmų plane (2020) pažymima, kad vis svarbesnis vaidmuo tenka švietimo įstaigoms, kaip mokymosi visą gyvenimą paslaugų teikėjams ir kad skaitmeninės technologijos turėtų būti naudojamos siekiant sudaryti palankesnes sąlygas suteikti lanksčias ir prieinamas mokymosi galimybes, be kita ko, besimokantiems suaugusiesiems ir specialistams, padedant jiems persikvalifikuoti, kelti kvalifikaciją ar keisti profesinį kelią.

Nacionalinė švietimo agentūra pagal Neformalaus švietimo programų registrą 2020 -2021m. parengė mokytojų skaitmeninio raštingumo programas (emokykla.lt), kurias galima suskirstyti pagal ugdomas skaitmeninio raštingumo kompetencijas (1 lentelė).

Skaitmeninio raštingumo kompetencija	Kompetencijos aprašymas	Skaitmeninio raštingumo programų pavadinimai
Profesinis aktyvumas	naudoti skaitmenines technologijas profesiniuose santykiuose su kolegomis, mokiniais, tėvais ir kitomis suinteresuotomis šalimis, siekiant savo pačių profesinio tobulėjimo bei dėl bendrų organizacijos interesų.	Tikslinga veikla su tėvais. Užduočių rengimo, apklausų kūrimo ir bendradarbiavimo priemonės sėkmingam nuotoliniam ugdymui.
Skaitmeniniai ištekliai	kompetencijos, kurių reikia efektyviai ir atsakingai naudoti skaitmeninius išteklius siekiant kurti ir dalytis mokymosi tikslais.	„Virtualios mokymo aplinkos Google Classroom taikymas ugdymo procese.“ „Interaktyvių ugdymo(si) priemonių kūrimas ir taikymas“ Skaitmeninių mokytojo kompetencijų tobulinimas naudojant Google for Education įrankius
Mokymas ir mokymasis	skaitmeninėms technologijoms tvarkyti bei organizuoti skirtos kompetencijos.	Pagalbos teikimo ir mokymo(si) nuotoliniu būdu iššūkiai ir galimybės. Mokinys skaitmeninėje klasėje.
Vertinimas	kompetencijos skirtos naudoti skaitmenines strategijas atliekant vertinimą	Šiuolaikinis mokinio pasiekimų vertinimas, įsivertinimas, refleksija ir pažangos stebėseną: efektyvios praktikos ir IT įrankiai. Skaitmeninės priemonės geresniam mokinių vertinimui ir motyvacijos skatinimui.
Mokinių įgalinimas	į mokinių orientuotam mokymui ir mokymosi strategijoms skirtų skaitmeninių technologijų potencialui	Skaitmeninio turinio naudojimo reikšmingumas, galimybės ir įtaka mokinių motyvacijai. Mokymo(si) bendradarbiaujant metodų taikymo reikšmingumas.
Mokinių skaitmeninių kompetencijų skatinimas	skaitmeniniam mokinių raštingumui gerinti reikalingos specialios pedagoginės kompetencijos	Interaktyvus ugdymo turinio pateikimo praktika. Šiuolaikinių ugdymo technologijų, praktikų ir IT įrankių taikymas brandžios asmenybės ugdymui

1 lentelė. Skaitmeninio raštingumo programos. Parengta pagal NŠA skaitmeninių programų sąrašą.

Programos užpildo visas skaitmeninio raštingumo kompetencijos sritis, tik pagal jų apimtį ir kiekį ne visada yra prieinamos mokytojui, dėl lėšų, skirtų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui įstaigoje trūkumo ar tų lėšų persikirstymo kitoms reikmėms (Valstybinio Audito Ataskaita, 2016).

Taip pat ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai turi galimybę mokytis, dalyvauti tarptautiniuose projektuose. Švietimo projektai yra ne tik veikla, kuria siekiama įgyvendinti numatytus tikslus, bet ir veikla, kurią įgyvendinant vyksta mokymasis, nes susiduriama su naujais žmonėmis ir situacijomis. Pagrindinės mokymosi aplinkos švietimo projektuose yra bendradarbiavimas, komandos veikla ir švietimo projekto vadyba, kurios tarpusavyje yra susiję (Janiūnaitė ir Rupainienė 2003). Lietuvoje projekta kaip, „Data Literate: Digital Data Literacy for Education“ ar „Digital Power“ (liet. Skaitmeninė galia), finansuojamus Europos Sąjungos Erasmus+ programos. Projektas „Virtualus voratinklis“ - projekto metu, socialinio komunikavimo gebėjimų

ugdymui, bus sukurta ir išbandyta e. mokymosi priemonė „Voriukas“ grįsta globalaus pažinimo bei universalaus dizaino principais, taikomos naujosios medijos ugdymo procese ir parengtos jų taikymo rekomendacijos, sukurtas virtualus vaikų pasiekimų stebėjimo įrankis „Voratinklis“, plėtojamos mokytojų dirbančių pagal ikimokyklinio ugdymo programą kompetencijos. Projektas „Inovacijos vaikų darželyje“, kurio tikslas gerinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo praktiką skatinant pokyčius švietimo įstaigų veikloje.

Virtualios mokytojų bendruomenės, kaip „eTwinning“ mokyklų bendruomenė, vienijanti mokytojus iš visos Europos. Dalyvaudami „eTwinning“ veikloje, mokytojai turi galimybių susitikti ir bendradarbiauti mokyklų projektuose, specialių interesų grupėse ir interneto forumuose bei dalyvauti profesinio tobulėjimo veikloje (www.etwinning.net). „Erasmus+“ – 2021–2027 m. ES švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programa. „Erasmus+“ mokytojų akademijos, kuriose plėtojamos mokytojų rengimo europinės ir tarptautinės perspektyvos. Mokytojų akademijose bus remiama daugiakalbystė ir kultūros įvairovė, plėtojamas mokytojų rengimas pagal ES švietimo politikos prioritetus ir padedama siekti Europos švietimo erdvės tikslų (Programos vadovas, 2021). „School Education Gateway“ – internetinė Europos bendrojo ugdymo platforma, kurioje mokytojams teikiami visapusiški išteklių – informacija, mokymosi ir profesinio tobulėjimo galimybės, kolegų parama ir tinklaveika, bendradarbiavimo projektų ir mobilumo galimybės, politikos žinios ir t. t. (www.schooleducationgateway.eu).

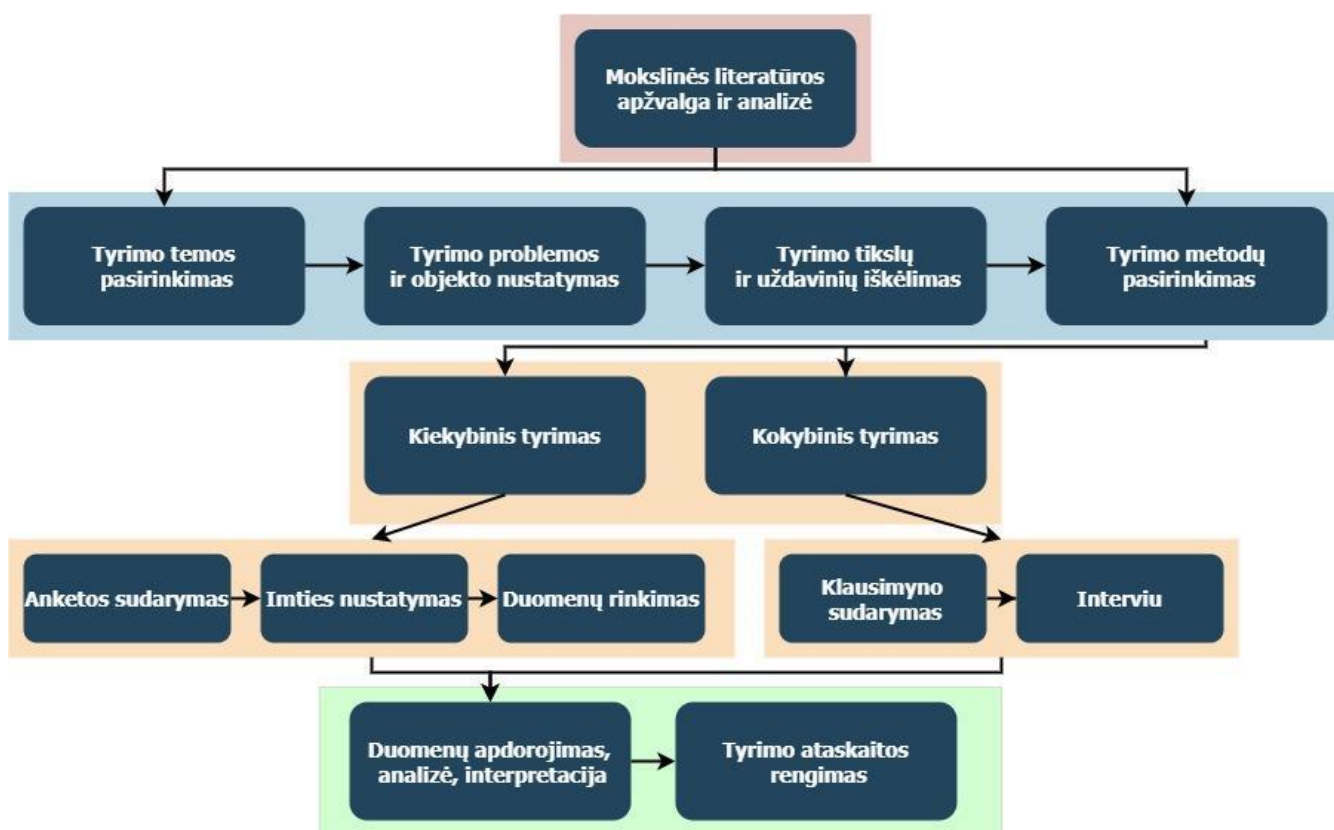
Socialiniai tinklai gali būti naudojami ir kaip ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų profesinio tobulinimosi priemonė. Virtualios mokytojų bendruomenės, tokios kaip Facebook suteikia mokytojams galimybes dalyvauti diskusijose, dalintis patirtimi, emocijomis ir spęsti iškilusias problemas susijusias su savo profesija. Tai pat turi galimybę bendrauti su nariais ir gauti atsiliepimus apie naujas idėjas, aptarti ugdymo planus, naujoves bei bendradarbiauti.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai ir švietimo lyderiai susiduria su didžiuliu technologinių pokyčių iššūkiu, kuris įtakoja didžiulį poreikį tobulinti skaitmeninio raštingumo kompetencijas, norint padidinti švietimo ir mokymo aktualumą, kokybę ir įtraukumą visais lygmenimis, reikalingas aukštos kokybės švietimo turinys. Lietuvoje mokytojų skaitmeninio raštingumo tobulinimas dažniausiai vyksta: trumpalaikiais seminarais, kursais ir mokymais, patirties dalinimosi dirbtuvėse, rečiau - projektuose, virtualiose mokytojų bendruomenėse.

3. TYRIMO METODOLOGIJA

Siekinat atskleisti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus motyvuojančius veiksniai, plėtoti skaitmeninio raštingumo kompetenciją buvo taikoma mišraus tyrimo strategija: **kokybinio** ir **kiekybinio** tyrimo instrumentai. Šie metodai papildo vienas kitą ir jų sąveika duoda išsamesnių, objektyvesnių ir patikimesnių rezultatų (Tidikis, 2003). Tai leido ne tik ištirti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų pozicijas, bet ir atskleisti daugiau aplinkos detalių, kurios turi įtakos jų veiklai bei motyvacijai.

Empirinis tyrimas buvo atliekamas tokiais **etapais**: mokslinės literatūros apžvalga ir analizė, tyrimo proceso organizavimas, empirinių duomenų rinkimas ir apdorojimas (4pav.).

4pav. Empirinio tyrimo planas

Tyrimo empirinių duomenų rinkimas suskirstytas į du etapus: kiekybinis ir kokybinis tyrimas. **Pirmame etape:** pasirinktu kiekybiniu tyrimu siekiama nustatyti mokytojų skaitmeninio raštingumo tobulinimą motyvuojančius veiksniai, pasak Bitino (2013) kiekybinė analizė traktuojama kaip instrumentą, kuriuo galima patvirtinti (arba paneigti) tas intuityvias idėjas, kurių taip gausu įvairiuose ugdymą nagrinėjančiuose leidiniuose ir jos metodais nesiekiama rasti naujų mokslui nežinomų išvadų; tokių metodų paskirtis – verifikuoti teiginius apie ugdymą. Šio tyrimo kontekste – skaitmeninio raštingumo kompetencijos plėtojimas yra svarbi mokytojų profesinio tobulėjimo dalis,

kuriai svarią įtaką turi mokytojo asmeninė motyvacija mokytis. Taip pat, kad motyvacija reikalinga ir gautas žinias, naujus įgūdžius naudoti, pritaikyti kasdieninėse ugdymo veiklose. **Antrame etape:** kokybiniu tyrimu, siekiama atskleisti ir nustatyti švietimo įstaigų vadovo įtaką, metodus ir priemones, skatinančias mokytojų profesinio tobulėjimo motyvaciją. Jų požiūris į mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijos plėtojimą, motyvacijos ir profesinio tobulinimo strategijos, skaitmeninių išteklių įvairovė papildė ir suteikė konteksto kiekybiniam tyrimui. Pagrindinė kokybinio tyrimo paskirtis – objekto aprašymas: siekiama gauti duomenų apie mažai tirtą ugdymo reiškinių (Žydžiūnaitė, Sabaliauskas, 2017). Taigi norint plačiau susipažinti su ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus motyvuojančiais veiksniais, tikslingai buvo apklausti ir švietimo įstaigų vadovai. Šie duomenys padėjo plačiau pažvelgti į mokytojų aplinką ir išorinius veiksnius, įtakančius juos.

Kiekybinis tyrimas buvo vykdomas **apklausos metodu**, naudojant klausimyną - anoniminę anketą (Priedas 1). Duomenys susisteminami kiekvieną atvejį aprašant pagal tuos pačius požymius, apimančius jiems priskirtų reikšmių aibę (Gaižauskaitė, Mikėnė, 2014). O kokybinis tyrimas buvo vykdomas **pusiau struktūruoto interviu metodu** su švietimo įstaigos vadovais (Priedas 2).

Empirinio tyrimo imtis - **tikslinė kriterinė**, stebėjimo objektai atitinkantys tyrėjui reikšmingo kriterijaus reikalavimus:

- ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo mokytojas;
- mokytojas, dirbantis Utenos mieste.

Generalinė visuma - Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis 2021 spalio 1d. Utenoje buvo 130 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai (Švietimo valdymo informacinė sistema, 2021). Pedagogų imties tūrio nustatymui pasirinkta V. I. Paniotto formulė (Kardelis, 2016): $n=1/(\Delta^2+1/N)$, kai: n – reikalingas apklausti respondentų skaičius; Δ – leistina paklaida, (kadangi reikia skaičiuoti 95% patikimumo lygmeniu, tai leistinoji paklaida šiame tyrime neviršija 5%, Δ yra 0.05) N – tiriamos visumos narių skaičius, N - 130.

Pagal šią formulę apskaičiuota, kad reikalinga apklausti bent 98 respondentai - ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai. Kiekybinio tyrimo metu iš viso apklausti **109 respondentai**.

Empirinių duomenų rinkimo instrumentas - **anketa ir interviu** metodai.

Anketavimas, tai procesas, kurio metu atskleidžiamos sąsajos tarp teorijos ir faktų (empirinių duomenų) (Gaižauskaitė, Mikėnė, 2014). Anketa sudaryta remiantis teorine medžiaga. Norint įvertinti ir užtikrinti parengtos anketos kokybę buvo atliktas **pilotinis tyrimas**, kurio pagrindinis tikslas yra metodologinis – patikrinti, kaip veikia sudarytas klausimynas, patobulinti jį sudarančius klausimus, taip užtikrinant didesnę būsimo pagrindinio tyrimo duomenų kokybę ir leidžia patikrinti, ar klausimai suprantami, ne per sudėtingi respondentams (Gaižauskaitė, Mikėnė, 2014). Pilotinio

tyrimo metu, parengta anketa buvo pateikta keliems ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojams ir jiems ją pildant, stebėta, ar suprantami ir tinkamai pateikti klausimai, ar aiški anketo struktūra, ar suprantamas klausimų turinys. Po pilotinio tyrimo buvo pakoreguota anketa: sutrumpinti skaitmeninio raštingumo apibrėžimai, viename iš klausimų pridėta pasirinkimo galimybė (nei vieną iš pateiktų), kitame - pridėta Likerto skalė, teiginių stiprumui išmatuoti ir parengta galutinė anketa.

Anketa buvo sudaryti rementis teorine temos apžvalga ir susideda iš 17 klausimų, iš jų 10 yra uždari klausimai, 5 - pusiau uždari ir 2 atviri klausimai. 8 klausimams sudaryti pasitelkta Likerto skalė. Ji sudaryta iš gradacijų nuo 1 iki 5 taškų: dviejų neigiamų, dviejų teigiamų ir vieno neutralų taško (visiškai sutinku, sutinku, nei sutinku, nei nesutinku, nesutinku, visiškai nesutinku; kasdien, 2-3 kartus per savaitę, 2-3 kartus per mėnesį, 3-4 kartus per pusmetį, nenaudoju; labai gerai, gerai, vidutiniškai, patenkinamai, trūksta žinių). Ši skalė naudojama norint išmatuoti respondento nuostatas. Anketa galima suskirstyti į 3 dalis: skaitmeninis raštingumas, mokytojų motyvacija ir profesinis tobulėjimas ir demografiniai duomenys (2lentelė).

TEMA	ANKETOS BLOKAI	KLAUSIMAS	MOKSLINIS PAGRINDIMAS
Skaitmeninis raštingumas	Skaitmeninio raštingumo samprata	1. Kuris skaitmeninio raštingumo apibrėžimas jums priimtinausias?	Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on Key Competences for Lifelong Learning. Martin ir kt., 2019 Karpati, 2011
	Skaitmeninio raštingumo gebėjimai	2. Jūsų nuomone, jūs... 3. Kaip vertinate savo skaitmeninio raštingumo gebėjimus?	ISAK-555 Dėl Reikalavimų Mokytojų Kompiuterinio Raštingumo Programoms Patvirtinimo ISAK-54 Dėl Mokytojo Profesijos Kompetencijos Aprašo Patvirtinimo V-774 Dėl Reikalavimų Mokytojų Kvalifikacijai Aprašo Patvirtinimo

	Skaitmeninių technologijų valdymas	5. Kaip dažnai skaitmenines technologijas naudojate ..? (bendraujant su bendradarbiais, kolegomis; bendraujant su ugdytinių tėvais (globėjais); profesiniam tobulėjimui (seminarai, konferencijos, paskaitos); planuojant ugdymą; ugdymo veiklose; ieškant informacijos probleminių klausimų sprendimui). 6. Kokias ir kaip dažnai informacines komunikacines technologijas (IKT) naudojate ugdymo procese? 7. Kokią IKT dažniausiai naudojate... ? 8. Kokias IKT norėtumėte naudoti? 10. Iššūkiai, naudojant informacines komunikacines technologijas (IKT)	V-774 Dėl Reikalavimų Mokytojų Kvalifikacijai Aprašo Patvirtinimo V-504 Dėl Valstybinių Ir Savivaldybių Mokyklų Vadovų, Jų Pavaduotojų Ugdymui, Ugdymą Organizuojančių Sk..., 2020 Révai & Guerriero, 2017 Mahlangu, 2018 Lankshear & Knobel, 2008 Nielen, 2006 Bates, 2019
Mokytojų motyvacija ir profesinis tobulėjimas		4. Kas jus labiausiai motyvuoja darbe? 9. Kokie veiksniai nulemia jūsų pasirinkimą naudoti skaitmenines technologijas? 11. Kas jus motyvuoja tobulinti skaitmeninio raštingumo gebėjimus? 12. Kokius savo skaitmeninio raštingumo gebėjimus planuojate tobulinti?	Richardson ir kt., 2014 Thoonen ir kt., 2011 Ryan & Deci, 2000 Švietimo problemos analizė, 2010
Demografiniai duomenys		13. Lytis 14. Kvalifikacinė kategorija 15. Jūsų darbo stažas 16. Ugdytinių amžius (galimi keli variantai) 17. Vietovė (miestas), kurioje dirbate	I-1489 Lietuvos Respublikos Švietimo Įstatymas

2 lentelė Anketos klausimų pasiskirstymas

Tyrimas buvo atliekamas Utenos rajono savivaldybės valstybinėse ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose. Apklausa pirmiausia patalpinta virtualioje Apklausa.lt

platformoje ir platinama elektroniniu būdu per įstaigų elektroninius paštus, bendradarbiaujant su Utenos savivaldybės švietimo ir sporto skyriumi apklausa buvo patalpinta švietimo įstaigų vadovų uždaroje grupėje

(<https://apklausa.lt/private/forms/ikimokyklinio-ir-priesmokyklinio-ugdymo-mokytojams-skaitmeninis-rastingumas-4gaqu5l>). Nesulaukus siektino respondentų skaičiaus, pradėta platinti popierinė anketos forma, pristatoma tiesiogiai į ugdymo įstaigas. Apklausus kelis ugdymo įstaigos vadovus ir mokytojus, dėl neaktyvumo dažniausiai buvo minima, nenoras pildyti šia tema anketų dėl žinių trūkumo ir mažai naudojamų IKT ugdyme, taip pat mokytojų sergamumo Covid ligos protrūkio metu bei dėl mokytojų užimtumo.

Pusiau struktūruotas interviu metu siekta nustatyti realius atvejus, metodus ir priemones, kuriuos taiko švietimo įstaigos vadovybė siekdami motyvuoti mokytojus tobulinti skaitmeninio raštingumo kompetenciją ir juos palyginti su mokslinėje literatūros analizėje pateiktais pavyzdžiais. Nuotoliniu būdu buvo apklausti 4 Utenos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų vadovai, kurių atsakymai koduoti: V1, V2, V3, V4. Interviu klausimai suskirstyti į 3 kategorijas ir 6 subkategorijas (3lentelė).

Kategorija	Subkategorija	Klausimas
Profesinis tobulėjimas	Profesinio tobulėjimo būdai Profesinio tobulėjimo prieinamumas Skaitmeninis raštingumas	Kokius profesinio tobulėjimo būdus dažniausiai siūlo mokytojams? Kokie, Jūsų manymu, yra efektyviausi profesinio tobulėjimo būdai jūsų komandai? Kaip skirstomos, parenkamos profesinio tobulėjimo veiklos kiekvienam darbuotojui? Kaip vertinate savo įstaigos mokytojų skaitmeninį raštingumą?
Motyvacija	Profesinio tobulėjimo svarba Motyvavimo būdai	Kiek mokytojų kvalifikacinė kategorija yra svarbi jūsų įstaigoje? Kiek mokytojų skaitmeninis raštingumas yra svarbus jūsų įstaigoje? Kokiais būdais skatinate mokytojus mokytis? Kas labiausiai juos motyvuoja mokytis? Kaip skatinate mokytojų kvalifikacinės kategorijos kėlimą?
Informacinės komunikacinės technologijos	IKT prieinamumas	Kokias IKT turi jūsų įstaiga? Kaip renkatės naujas priemones?

3 lentelė Interviu kategorijos, subkategorijos ir klausimai

Duomenų analizei buvo pasitelkta apklausa.lt anketos duomenų sisteminimas, naudota IBM SPSS ir Microsoft Excel programos.

Kokybinių tyrimų, pusiau struktūruoto interviu, duomenys buvo analizuojami turinio analizės metodu. Išryškėjusios temos buvo užkoduotos atskiromis kategorijomis ir subkategorijomis, kurias iliustruoja informantų teiginiai (Priedas 2).

Atliekant tyrimą buvo vadovautasi MRU akademinės etikos kodeksu (2015) ir Gaižauskaitės ir Valavičienės (2017) šiais **tyrimo etikos** principais:

- savanoriškumo - būsimiems respondentams (mokytojams) anketos pradžioje ar prieš interviu (vadovams) buvo suteikta svarbiausia informacija apie tyrimą, jo tikslus ir principus. Prieš interviu dalyviams buvo pristatyta interviu struktūra, laikas ir pagrindinei klausimai ir gautas kiekvieno dalyvio žodinis sutikimas dalyvauti interviu bei teisė interviu įrašyti transkriptavimo tikslais.
- tolerancijos ir pagarbos žmogaus orumui- su respondentais ir dalyviais bendrauta laikantis pagarbos, tolerancijos ir bendrųjų etikos principais. Išklausyta ir priimta kiekviena nuomonė be išankstinių nuostatų. Anketoje pateikta galimybė susisiekti su anketos autoriumi iškilus papildomiems klausimams.
- anonimiškumo ir gautos informacijos konfidencialumo - atskiro respondento suteikta informacija tolesniame procese nebuvo identifikuojama ir naudojami apibendrinti tyrimo duomenys. Tyrime nebuvo prašoma pateikti jokių asmeninių duomenų, kaip vardas, darbo vieta ar pan. Naudojant internetinę apklausų sistemą (apklausa.lt) buvo užtikrintas anketos anonimiškumas ir ji nebuvo viešai randama, duomenys viešai neskelbiami. Interviu dalyviai buvo užkoduoti (nenurodant jų įstaigos ar kitų asmeninių duomenų).

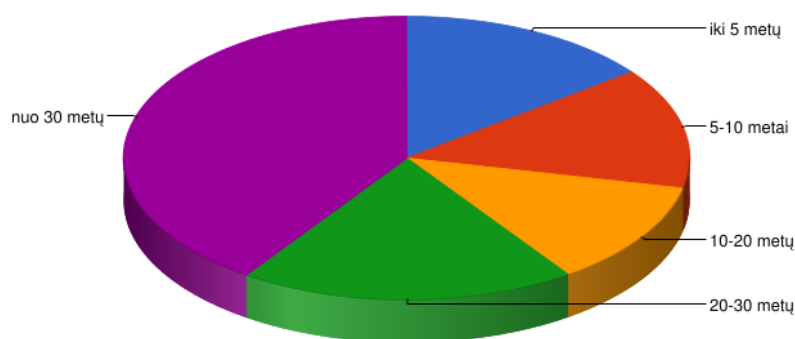
Tyrimo ribotumas. Tyrimas buvo atliekamas tik Utenos rajono savivaldybėje, visapusiškam objekto pažinimui svarbūs tolesni tyrimai, apimant visos Lietuvos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus. Tyrimo tema (skaitmeninis raštingumas) ir anketos pateikimas internete, taip pat gali įtakoti respondentų neaktyvumą, dėl skaitmeninio raštingumo kompetencijų trūkumo, todėl papildomai buvo pasitelkta popierinė anketos versija, kuri išdalinta įstaigų pavaduotojams ugdymui. Jie iškart informavo, kad šiuo metu, dėl Covid-19 pandemijos situacijos yra dalis mokytojų, kurie turi nedarbingumą. Taip pat pastebėjo, kad mokytojai nemėgsta apklausų apie skaitmeninį raštingumą ir IKT ugdyme, nes nesijaučia stiprūs, o kai kurie turi labai mažai patirties šioje srityje.

3.1. Respondentų charakteristika

Tyrimas buvo atliekamas Utenos rajono savivaldybės ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose. Šiuo metu Utenoje yra 8 vaikų lopšeliai darželiai, kurie dirba pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas.

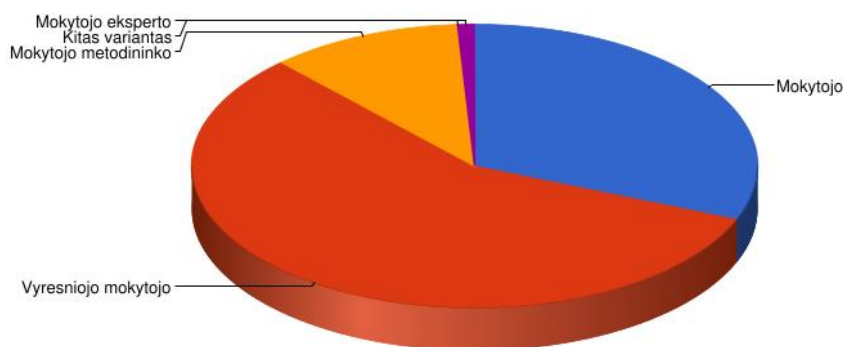
Utenos rajono savivaldybės įstaigose, 2021m. duomenimis, dirba 130 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų, iš kurių nėra nei vieno vyro. Visos Lietuvos duomenimis šiuo metu yra daugiau nei 10 tūkstančių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų, dirbančių savivaldybės švietimo įstaigose, iš kurių tik 14 vyrų. Šio tyrimo visi respondentai buvo moterys.

Siekiant išsamiau išsiaiškinti tiriamųjų demografinius duomenis, respondentų buvo paprašyta nurodyti darbo stažą, kvalifikacinę kategoriją ir su kokio amžiaus vaikais, šiuo metu dirba. Atlikta tyrimo duomenų analizė atskleidė, jog tyrimo imtį daugiausia sudarė mokytojos, kurių darbo stažas (5pav.) yra nuo 30 metų (40,4%), 20-30m. dirba 19,3% respondentų, iki 5m. - 14,7%, 5-10m. - 13,8%, 10-20m. - 11,9%. Taigi galima daryti prielaidą, kad 40,4% ir daugiau respondentų savo pedagoginį išsilavinimą yra įgiję dar iki 1991 metų.

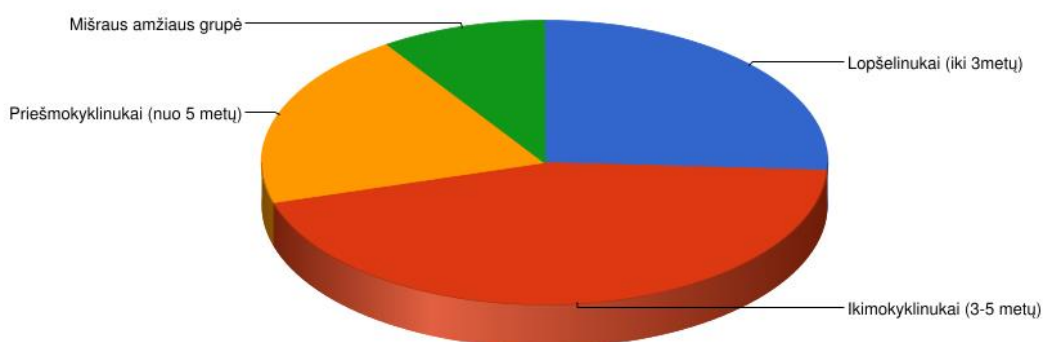
5pav. Mokytojų darbo stažas

Tyrimo metu paaiškėjo, kad didžioji dauguma apklausoje dalyvavusių mokytojų turi vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją (6pav.) t.y. 56,9%, 31,2% yra įgiję mokytojo ir 11% - mokytojo metodininko. Mokytojo eksperto kategorijos nebuvo nė vieno. Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis (2021) Utenoje nėra ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo mokytojų ekspertų.

6pav. Mokytojų kvalifikacinė kategorija

Dauguma respondentų dirba su ikimokyklinio amžiaus ugdytiniais (6pav.). Tai sudaro 44,6% visų apklaustųjų, su lopšelinukais dirba 25,9%, priešmokyklinukai- 20,1% ir 9,4% mokytojų dirba su mišraus amžiaus vaikais.

7pav. Ugdytinių amžius

Apibendrinant galima teigti, kad tyrime daugiausiai respondentų sudaro moterys (100%), turinčios vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją (56,9%). Jų pedagoginio darbo stažas yra nuo 30 metų (40,4%) ir dirbančios su ikimokyklinio amžiaus (3-5 metų) vaikų grupėmis (44,6%). Taip pat galima paminėti, kad naujų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų, kurie dirba iki 5 metų yra 14,7%, todėl galima daryti prielaidą, kad nors atsiranda naujų mokytojų, vis gi Utenoje ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai yra vyresnio amžiaus.

4. MOKYTOJUS MOTYVUOJANTYS VEIKSNIAI, PLĖTOTI SKAITMENINIO RAŠTINGUMO KOMPETENCIJĄ TYRIMO ANALIZĖ

Empirinio tyrimo metu siekta išsiaiškinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninio raštingumo sampratą ir gebėjimus. Taip pat skaitmeninių technologijų valdymo principus, būdus. Mokytojų profesinio tobulėjimo būdus, galimybes ir motyvaciją mokytis atskleisti ir per ugdymo įstaigų vadovų požiūrį.

4.1. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninio raštingumo samprata ir gebėjimai

Atliekant tyrimą buvo svarbu išsiaiškinti, kaip ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai supranta skaitmeninio raštingumo sampratą (8pav.). Pateikti trys apibrėžimai pagal Europos parlamento, 2006, Martin ir kt., 2019 ir Karpati, 2011.

8pav. Skaitmeninio raštingumo samprata

Išanalizavus respondentų atsakymus, visi trys skaitmeninio raštingumo apibrėžimai buvo priimtini mokytojams (~30%). Šiek tiek daugiau (35,8%) skaitmeninį raštingumą supranta, kaip gyvenimo įgūdį, kuris yra tiesiogiai susijęs su informacijos ir ryšių technologijų įgūdžiais, pilietiniais įgūdžiais, mokymosis mokytis įgūdžiu, mokymusi visą gyvenimą. Kritiškas ir patikimas informacinės

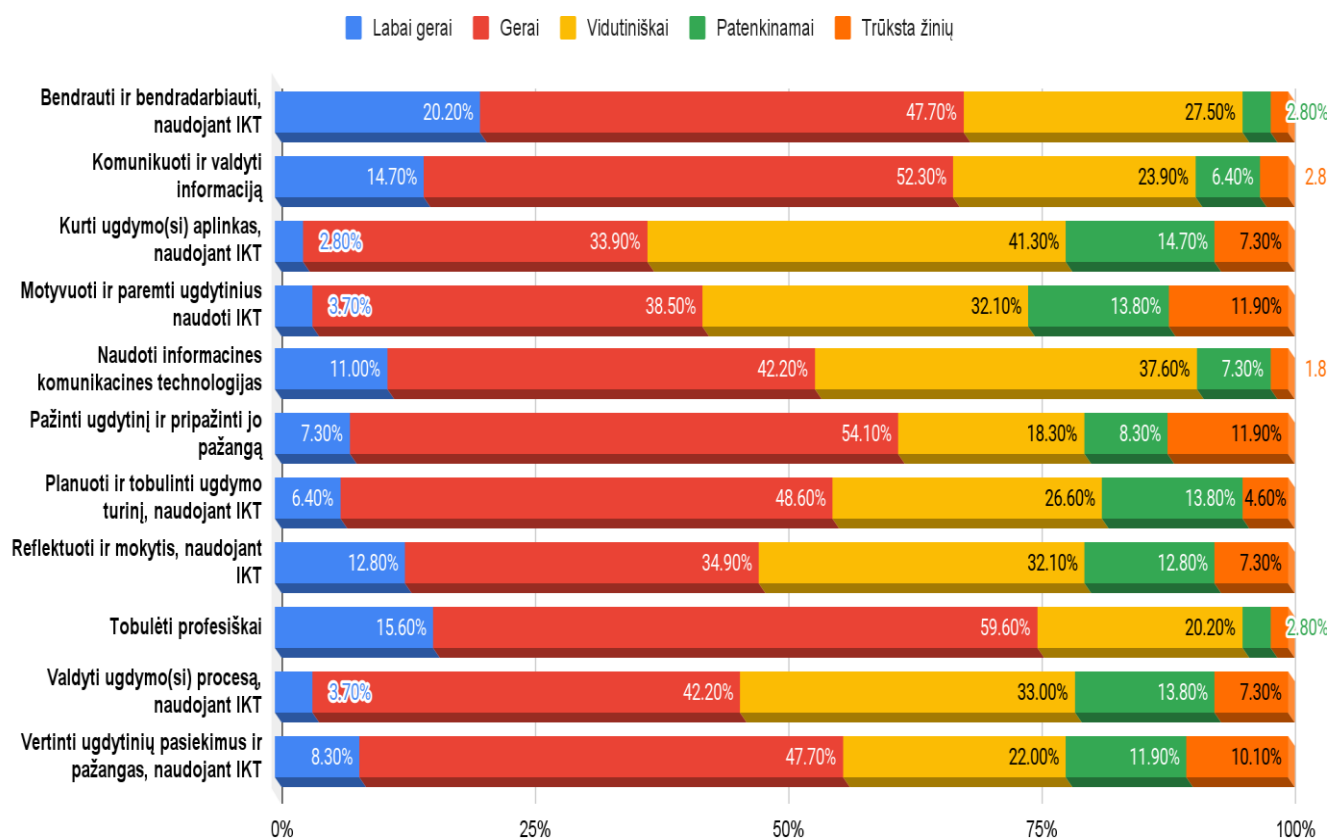
visuomenės technologijų naudojimas, kuris susideda iš įgūdžių surasti, įvertinti, saugoti, rengti, pristatyti, keisti informaciją, naudojant technologijas ir internetą (27,5%). Skaitmeninis raštingumas, kai žmonių sąmoningumas, požiūris ir gebėjimas tinkamai naudoti skaitmenines priemones ir įrenginius, siekiant identifikuoti, pasiekti, valdyti, integruoti, vertinti, analizuoti ir sintetinti skaitmeninius išteklius (34,9%) suvokia visų apklaustųjų mokytojų. Visgi 2 respondentai, tai supranta tik, kaip „mokėjimą naudotis technologijomis” ar „gebėjimą naudotis skaitmeninėmis technologijomis (rasti informaciją, ją įvertinti, dalintis ir t.t.).”

Išsiaiškinus, kaip ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai supranta skaitmeninį raštingumą, buvo prašoma mokytojus įsivertinti savo skaitmeninio raštingumo gebėjimus. Skaitmeninio raštingumo kompetencijos buvo suskirstytos pagal tris pagrindinius principus (Combes, 2010): *naudoti*, kuriam tyrimo priskiriami teiginiai - „naudoti informacines komunikacines technologijas”; *suprasti* - „bendrauti ir bendradarbiauti, naudojant IKT”, „komunikuoti ir valdyti informaciją”, „otyvuoti ir paremti ugdytinius, naudoti IKT”, „pažinti ugdytinį ir pripažinti jo pažangą”, „reflektuoti ir mokytis”, „valdyti ugdymosi procesą, naudojant IKT”; *kurti* - „kurti ugdymosi aplinkas, naudojant IKT”, „planuoti ir tobulinti ugdymo turinį, naudojant IKT”, „profesiškai tobulėti”, „vertinti ugdytinių pasiekimus ir pažangą”.

Skirtingoms skaitmeninių gebėjimų sritims priskirti teiginiai ir jų stiprumą išmatuoti pasitelkta Likerto skalė (labai gerai, gerai, vidutiniškai, patenkinamai, trūksta žinių).

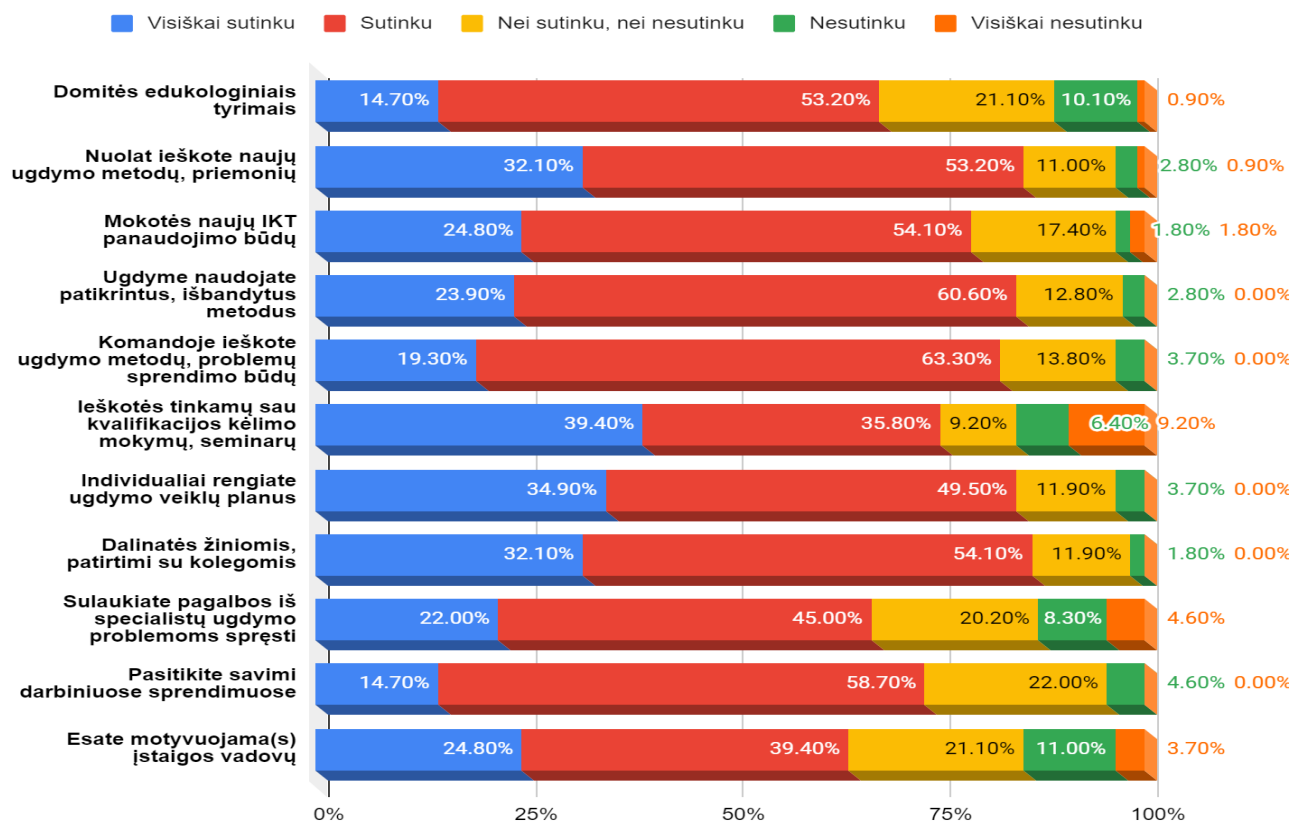
Geriausiai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai vertina savo skaitmeninio raštingumo gebėjimą (9pav.) profesiškai tobulėti - 75,2% (15,6% l.gerai +59,6% gerai), taip pat bendrauti ir bendradarbiauti, naudojant IKT - 67,9% (20,2%+47,7%), komunikuoti ir valdyti informaciją 67% (14,7%+52,3%) bei pažinti ugdytinį ir pripažinti jo pažangą 61,4% (7,3%+54,1%). Visgi galima pastebėti, kad gebėjimus kurti ugdymo(si) aplinkas, naudojant IKT teigiamai vertina 36,7% (2,8%+33,9%) ir motyvuoti, paremti ugdytinius naudoti IKT - 42,2% (3,7%+38,5%). Vidutiniškai savo skaitmeninius gebėjimus visose srityse vertina 28,6% visų apklaustų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų.

Taip pat svarbu apžvelgti, kuriose skaitmeninio raštingumo srityse ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai jaučia savo žinių trūkumą ar jas vertina tik patenkinamai. Analizuojant duomenis išryškėjo, kad neigiamai savo gebėjimą motyvuoti ir paremti ugdytinius, naudoti IKT vertina 25,7% (13,8% patenkinamai + 11,9% trūksta žinių) apklaustų mokytojų, taip pat gebėjimą kurti ugdymo(si) aplinkas, naudojant IKT neigiamai vertina 22% (14,7%+7,3%) bei gebėjimą vertinti ugdytinių pasiekimus ir pažangas, naudojant IKT - 22% (11,9%+10,1%), o valdyti ugdymosi procesą, naudojant IKT- 21,1% (13,8%+7,3%).

9pav. Skaitmeninio raštingumo gebėjimų įsivertinimas

Norint plačiau pažinti respondentus, buvo prašoma įvertinti ir kitus savo gebėjimus bei profesinės veiklos aspektus (10pav.). Dauguma apklaustų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų ieško naujų ugdymo metodų ir priemonių (85,3%), ugdyme naudoja patikrintus, išbandytus metodus (84,5%), mokosi naujų IKT panaudojimo būdų (68,9%), domisi edukologiniais tyrimais (67,9%). Analizuojant respondentų profesinio bendradarbiavimo ypatumus, dauguma jų teigia, kad dalinasi žiniomis ir patirtimi su kolegomis (86,2%), komandoje ieško ugdymo metodų, problemų sprendimo būdų (82,6%), sulaukia pagalbos iš specialistų ugdymo problemoms spręsti (67%).

10pav. Mokytojų gebėjimai ir santykiai

Visgi dauguma (84,4%) apklaustųjų ikimokyklinio ir priešmokyklinio mokytojų individualiai rengia ugdymo veiklų planus, nors dažniausiai mokytojai dirba komandoje. Analizuojant respondentų profesinio tobulėjimo ypatumus pastebėta, kad jie pasitiki savimi darbinuose sprendimuose (75,4%) ir jaučiasi motyvuojami įstaigos vadovų (64,2%). Taip pat atrasta, kad 75,2% respondentų yra įsitraukę į savo profesinio mokymosi procesą - patys ieškosi sau tinkamų profesinio tobulėjimo kursų, mokymų.

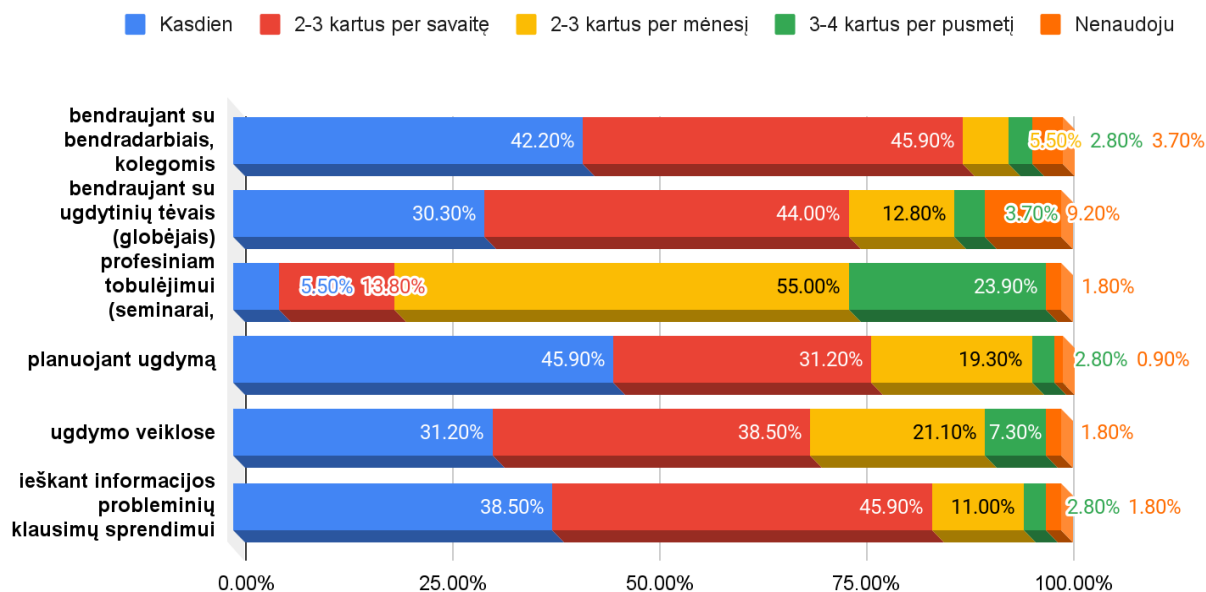
Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai skaitmeninį raštingumą supranta, kaip gyvenimo įgūdį, kuris yra tiesiogiai susijęs su informacijos ir ryšių technologijų įgūdžiais, pilietiniais įgūdžiais, mokymosis mokytis įgūdžiu, mokymusi visą gyvenimą. Geriausiai mokytojai vertina savo skaitmeninio raštingumo gebėjimą profesiskai tobulėti, taip pat bendrauti ir bendradarbiauti, naudojant IKT bei komunikuoti ir valdyti informaciją, o neigiamai vertina savo gebėjimą motyvuoti ir paremti ugdytinius, naudoti IKT, taip pat gebėjimą kurti ugdymo(si) aplinkas ir vertinti ugdytinių pasiekimus ir pažangas, naudojant IKT.

4.2. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninių technologijų valdymas

Tyrimu taip pat siekta atskleisti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų naudojamas skaitmenines technologijas, naudojimo tikslus, dažnumą ir integravimą į ugdymo procesą bei iššūkius, su kuriais susiduria jas naudodami.

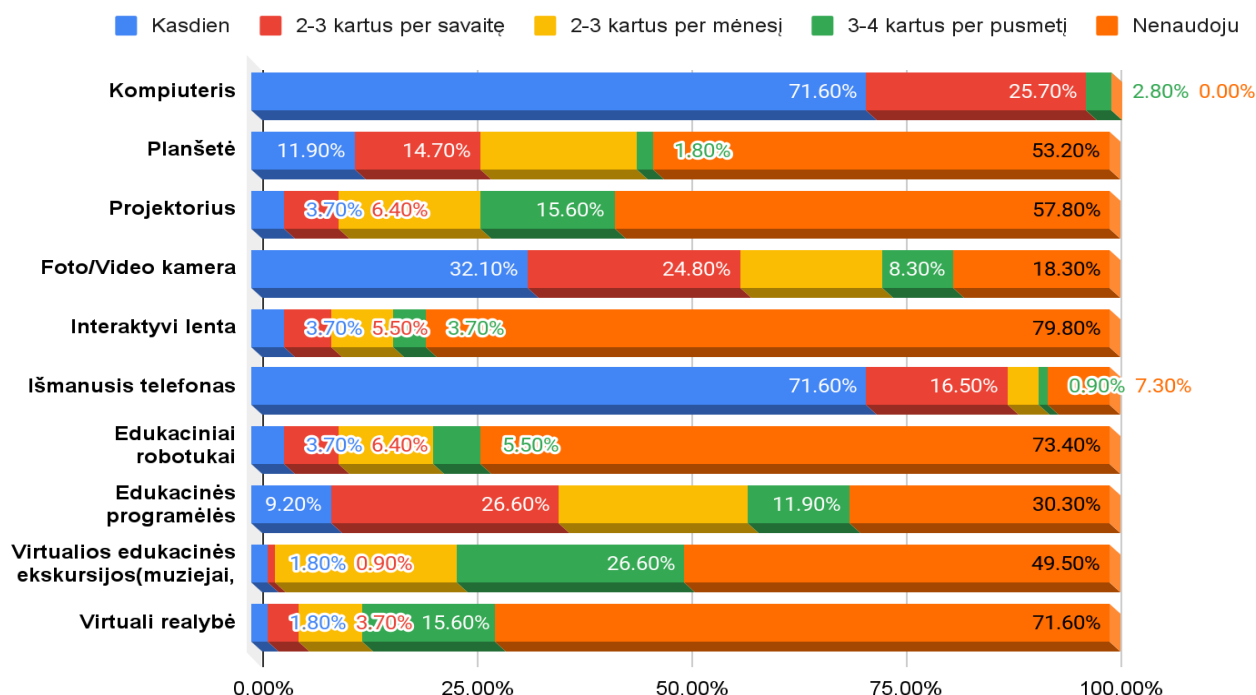
Išanalizavus respondentų duomenis, gali teigti, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai skaitmenines technologijas dažniausiai naudoja (11 pav.) bendraujant ir bendradarbiaujant su kolegomis 88,1% (42,2% kasdien + 45,9% 2-3k. per savaitę), ieškant informacijos probleminių klausimų sprendimui 84,4% (38,5%+45,9%) ir planuojant ugdymą 77,1% (45,9%+31,2%) ar bendraujant su ugdytinių tėvais (globėjais) 74,3% (30,3%+44%). Beveik trečdalis apklaustųjų skaitmeninis technologija kasdien naudoja ugdymo veiklose (31,2%) ir dar (38,5%) jas naudoja 2-3 kartus per savaitę. Rečiausiai skaitmeninės technologijos yra naudojamos profesiniam tobulėjimui 19,3% (5,5%+13,8%), bet šiam rodikliui gali turėti įtakos profesinio tobulėjimo dažnumas ir formos (seminarai, konferencijos ar projektai). 2-3 kartus per mėnesį skaitmeninės technologijos profesiniam tobulėjimui (55%), ugdymo veiklos (21,1%), planuojant ugdymą (19,3%).

Verta apžvelgti ir tai, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai skaitmenines technologijas retai (3-4k. per pusmetį) ar visai nenaudoja bendrauti su ugdytinių tėvais (globėjais) 12,9% (3,7%+9,2%), ugdymo veiklos - 9,1% (7,3%+1,8%).

11 pav. Skaitmeninių technologijų naudojimo tikslai ir dažnumas

Toliau tyrime siekta išsiaiškinti kokios ir kaip dažnai naudojamos IKT priemonės ugdymo procese (12pav.). Išanalizavus duomenis galima teigti, kad dažniausiai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai ugdymo procese naudoja kompiuterį 97,3% (71,6% kasdien+25,7% 2-3k. per savaitę) ir išmanųjį telefoną 88,1% (71,6%+16,5%). Šiek tiek rečiau 56,9% (32,1%+24,8%) foto/video kamerą.

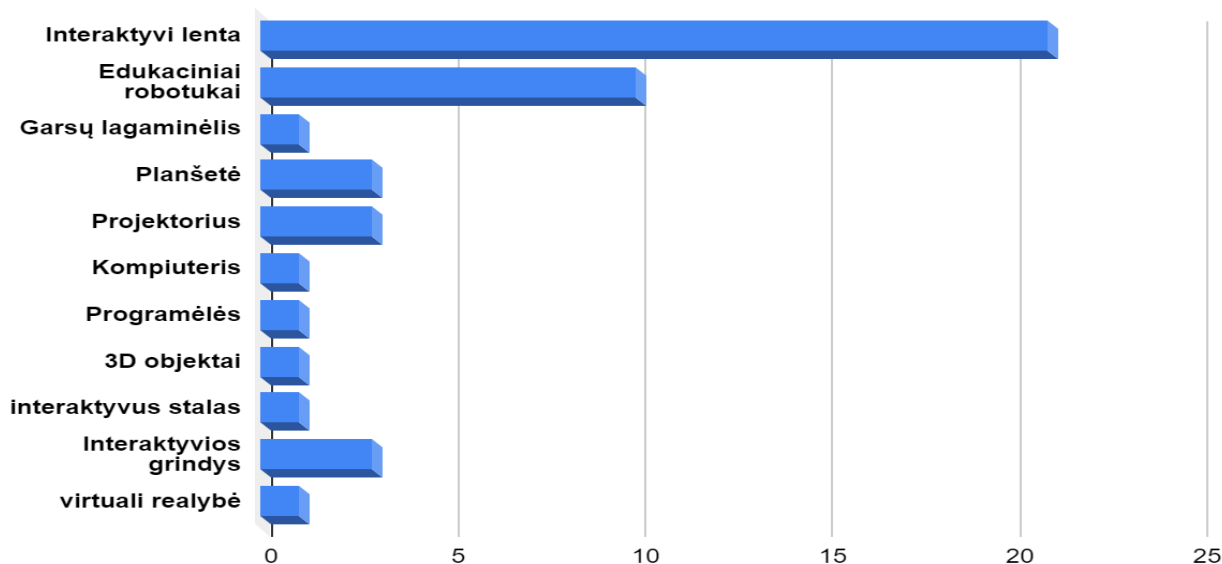
12pav. IKT naudojimas ugdymo procese

Šie duomenys taip pat atskleidė ir visiškai nenaudojamas IKT priemones, kaip interaktyvi lenta (79,8%), edukaciniai robotukai (73,4%), virtuali realybė (71,6%). Apie pusę apklaustųjų mokytojų ugdymo procese nenaudoja projektoriaus (57,8%), planšetės (53,2%) ar virtualių edukacinių ekskursijų (49,5%). Dažnu atveju, šių priemonių tiesiog nėra ugdymo įstaigoje arba konkrečioje grupėje.

Ugdymo įstaigų vadovai įvardino, kokias skaitmenines technologijas turi ugdymo įstaigos ir kokiais kriterijais vadovaujasi rinkdamiesi naujas priemones. Dauguma ugdymo įstaigų turi kompiuterius, multimedijas, planšetes: „Multimedia, kompiuteriai, planšetiniai kompiuteriai, programėlės, pasiekimų vertinimo platforma, garso aparatūra.”(V1), „Kompiuterius, planšetes, multimedijas, išmaniąsias lentas.”(V2), „<...>kompiuteriai, multimedija, žaislai-robotukai”(V3), „Multimedijas, nešiojamus kompiuterius, planšetes.”(V4). Kurių pasirinkimas dažniausiai priklauso nuo finansinių išteklių: „<...> nuo turimų pinigų, nes nelabai priplanuosi be jų.”(V1), „Renkamės pagal poreikį ir lėšas.”(V2), „<...> finansavimo paskirsčius lėšas šiai sričiai lieka mažai, tai kiek turim

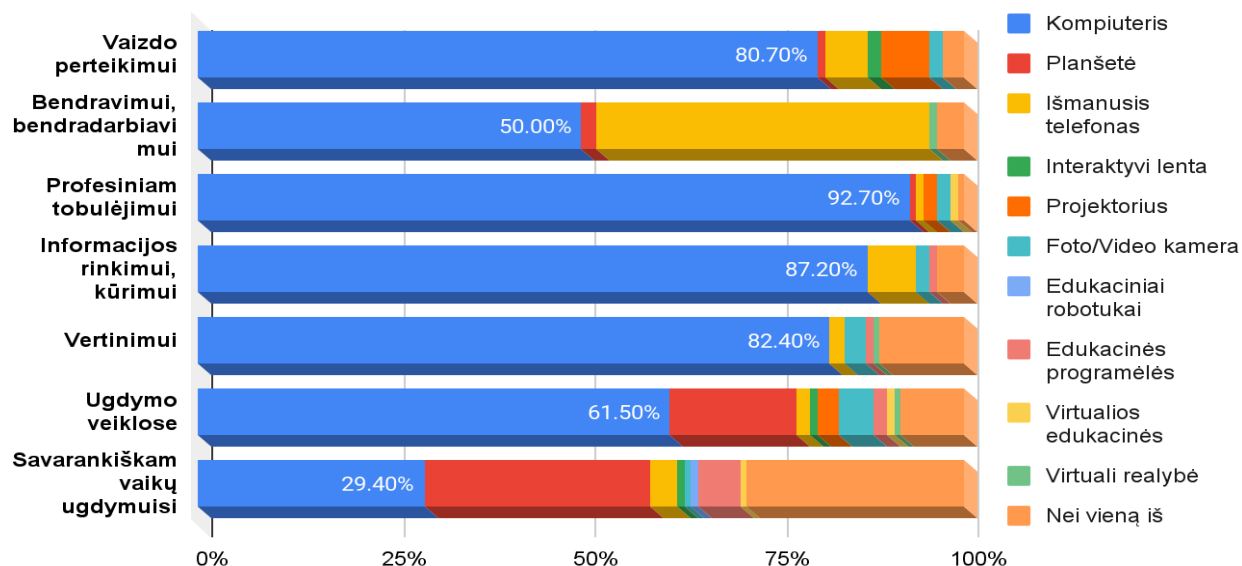
pinigų, tą. Dažniausiai tiesiog nelieta pinigų. (V3), „Naujomis priemonėmis kasmet planuojamos lėšos.”(V4). Taip pat pastebima, kad vadovai akcentavo lėšų trūkumą naujomis priemonėmis įsigyti.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai, atvirame klausime įvardino IKT priemones, kurias norėtų patys naudoti ugdymo procese (13pav.). Populiariausios priemonės buvo įvardintos interaktyvi lenta, edukaciniai robotukai. Gautas atsakymas „kompiuterį” , leidžia daryti prielaidą, kad ne visi mokytojai turi individualų priėjimą prie kompiuterio.

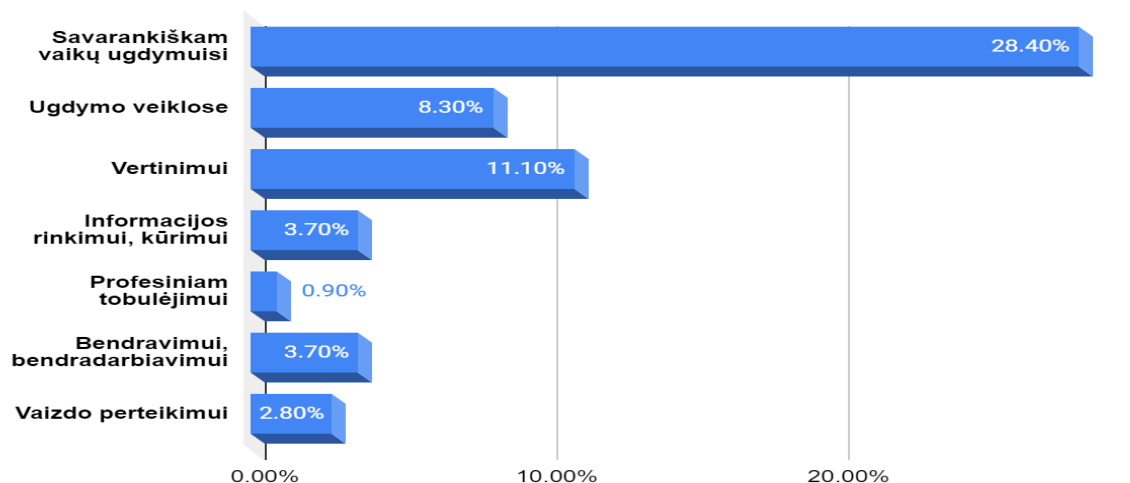
13pav. IKT, kurias norėtų naudoti

Tyrime taip pat buvo siekiama nustatyti mokytojų IKT panaudojimo paskirtis (14pav.). Analizuojant šiuos duomenis paaiškėjo, kad dažniausiai mokytojų yra naudojamas kompiuteris. Jis naudojamas profesiniam tobulėjimui (92,7%), informacijos rinkimui ir kūrimui (87,2%), vertinimui (82,4%), vaizdo perteikimui (80,7%), ugdymo veiklose (61,5%) ir bendravimui ir bendradarbiavimui (50%) dažniausiai yra naudojamas kompiuteris. Bendravimui ir bendradarbiavimui taip pat dažnai yra naudojamas išmanusis telefonas (43,5%). Iš šių duomenų išsiskiria savarankiško vaikų ugdymosi veikla, kur vienodai yra naudojamas kompiuteris (29,4%) ir planšetė(29,4%).

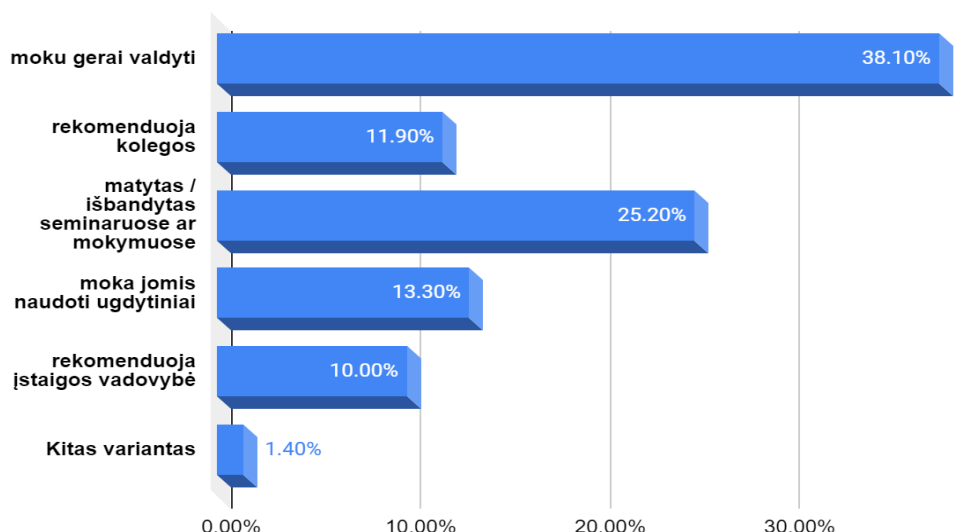
14pav. IKT naudojimo paskirtis

Taip pat iš šių duomenų pastebėta, kad informacinių komunikacijų technologijų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai nenaudoja (15pav.) savarankiškam vaikų ugdymuisi (28,4%) ugdytinių vertinimui (11,1%), ugdymo veiklose (8,30%).

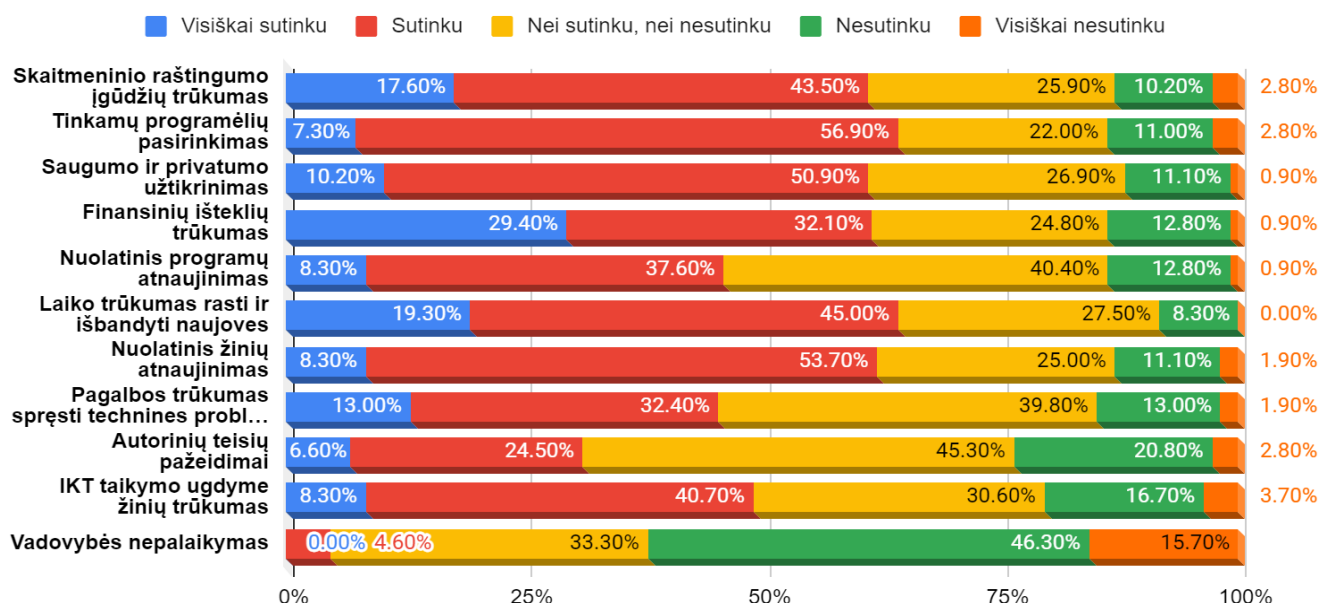
15pav. IKT nenaudojimo sritys

Analizuojant veiksniai, kuriais ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai renka IKT priemones (16pav.), nustatyta, kad dažniausiai (38,1%) respondentų renka tas priemones, kurias moka gerai valdyti, taip pat matytas/išbandytas seminaruose ar mokymuose (25,2%), ir tas, kuriomis jau moka naudoti ugdytiniai (13,3%). Kolegų ar įstaigos vadovų rekomendacijos įtakos turi 11,9% ir 10% respondentų. Prie kitų pasirinkimo variantų buvo įvardinta, kad naudoja tas, kurias turi jų ugdymo įstaiga.

16pav. IKT pasirinkimo veiksniai

Išimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų technologijų valdymui yra svarbu sužinoti ir iššūkius, su kuriais jie susiduria naudodami technologijas ugdymo procese. (17pav.). Duomenų analizė atskleidė, kad daugiau negu pusei respondentų kyla sunkumų dėl laiko trūkumo rasti ir išbandyti naujoves (64,3%), pasirenkant tinkamas programėles (64,2%), reikalingo nuolatinio žinių atnaujinimo šioje srityje (62%), dėl finansinių išteklių trūkumo (61,5%), dėl skaitmeninio raštingumo trūkumo (61,1%) ir užtikrinant saugumą ir privatumą (61,1%). Rečiau susiduriama su žinių trūkumu taikyti IKT ugdyme (49%), programų atnaujinimo (45,9%), pagalbos trūkumu spręsti technines problemas (45,4%) ir autorių teisių pažeidimais (32,1%). Taip pat išsiaiškinta, kad 4,6% apklaustųjų susiduria su vadovybės nepalaikymu, taikant IKT ugdyme.

17pav. IKT naudojimo iššūkiai

Apibendrinant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninių technologijų valdymą, galima teigti, kad dažniausiai ugdymo procese yra naudojamas kompiuteris ir išmanusis telefonas, kurie naudojami bendraujant ir bendradarbiaujant su kolegomis ir ieškant informacijos probleminių klausimų sprendimui. Daugiau negu pusė mokytojų visiškai nenaudoja interaktyvios lentos, edukacinių robotukų, virtualios realybės, projektoriaus ar planšetės. Dauguma respondentų renkasi IKT priemones pagal tai, kurias moka gerai valdyti. O dažniausiai kyla sunkumų dėl laiko trūkumo rasti ir išbandyti naujoves, pasirenkant tinkamas programėles ar reikalingo nuolatinio žinių atnaujinimo šioje srityje.

4.3. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų profesinis tobulėjimas

Tyrimė taip pat siekta atskleisti ir išanalizuoti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų profesinį tobulėjimą, kvalifikacijos kėlimą, jų galimybes bei būdus, kuriuos naudoja tobulinimo procese.

Analizuojant tyrimo duomenis, išryškėjo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų darbo stažo ir kvalifikacinės kategorijos sąsajos (4lentelė).

		Darbo stažas					Iš viso
		iki 5 metu	5-10 metai	10-20 metu	20-30 metu	nuo 30 metu	
Kvalifikacinė kategorija	Mokytojo	15	9	4	4	2	34
	Vyresniojo mokytojo	0	6	8	14	34	62
	Mokytojo metodininko	0	0	1	3	8	12
	Kitas variantas (mokytojas- studentas)	1	0	0	0	0	1
Iš viso		16	15	13	21	44	109

4lentelė Mokytojų darbo stažas ir kvalifikacinė kategorija

Iš šių duomenų galima pastebėti, kad žemiausią (mokytojo) kategoriją turi 34 apklaustieji. Darant prielaidą, kad mokytojai, kurie dirba iki 5 metų gali dar neatitikti reikalavimų kvalifikacinei kategorijai kelti, lieka 19 mokytojų, kurie niekada nekėlė savo kvalifikacinės kategorijos arba neatitiko keliamų kvalifikacinės kategorijos reikalavimų. Taip pat tik 12 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų yra įgiję mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai nėra motyvuoti kelti savo kvalifikacinę kategoriją arba jiems trūksta kvalifikacinei kategorijai priskiriamų gebėjimų, reikalavimų.

Kokybinio tyrimo metu, buvo atskleista, kad mokytojų kvalifikacinė kategorija nėra vienodai svarbi ugdymo įstaigų vadovams: „Kvalifikacinė kategorija nėra lemiamas veiksnys įstaigos ugdymo kokybei užtikrinti.”(V2), „ Tai motyvuoja dirbti efektyviau.”(V4). Galima daryti prielaidą, kad įstaigoje, kur kvalifikacinė kategorija nėra svarbi, mokytojai yra mažiau motyvuojami kelti savo kvalifikacinę kategoriją.

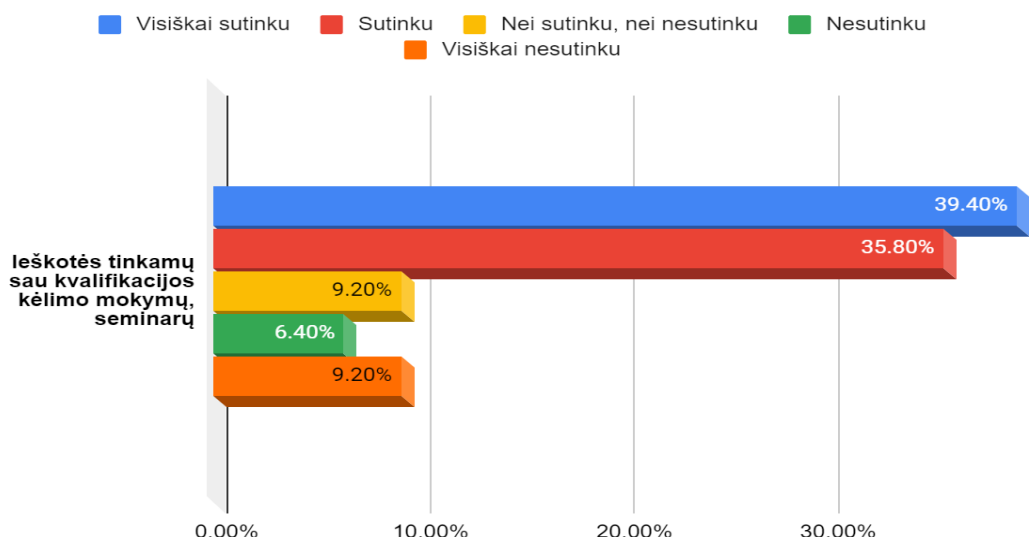
Interviu metu su įstaigų vadovais, norint išsiaiškinti kokius profesinio tobulėjimo būdus dažniausiai siūlo mokytojams, buvo atskleista, kad nuotoliniai seminarai yra populiariausia profesinio tobulėjimo forma: „Šiais pandeminiiais laikais daugiau siūloma nuotolinius mokymus: seminarus, paskaitas, visokiausiomis temomis, tik spėk rinktis pagal kainą ir norus.” (V1), „<...> seminarai populiariausi<...>” (V2), „Daugiausiai siūlomi nuotoliniai seminarai.” (V4). Taip pat buvo paminėti ir kiti profesinio tobulėjimo būdai, kaip mentorystė, projektai, kolegialios veiklos: „Pasiūlos įvairovė didelė nuo nuotolinių seminarų, ilgesnių kursų iki mentorystės ar kolegialių veiklų <...>, dalyvavimo projektuose.” (V3).

Ugdymo įstaigų vadovai efektyviausiais profesinio tobulėjimo būdais savo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojams įvardino kolegialų bendradarbiavimą, ilgalaikius kursus, stebėjimus ir projektus : „<...> kolegialų bendradarbiavimą išskirčiau, kaip efektyvų pas mus <...>.”(V1), „ Tikrai, kad ilgalaikiai kursai, nes naujai informacijai reikia laiko ir užtvirtinimo, <...> plius įsigilinimas toje temoje” (V2) , „<...> stebėjimas ir aptarimas, atgalinio ryšio suteikimas.” (V3), „Mūsų vykdomi plataus masto projektai labiau atskleidžia komandinio darbo privalumus.” (V4). Galima daryti prielaidą, kad ilgalaikės, tęstinės ir komandinės profesinio tobulėjimo veiklos yra labiausiai tinkamos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojams.

Toliau buvo siekiama išsiaiškinti kaip skirstomos, parenkamos profesinio tobulėjimo veiklos kiekvienam ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojui. Analizuojant duomenis, pastebėta, kad dažnai profesinis tobulėjimas siejamas su asmeniniais mokytojų poreikiais : „Kvalifikacijos tobulinimo veiklos skirstomos daugiausia temomis, tai skatina bendradarbiavimą. Mokytojai labiau įgalina savo patirtį pasirinkdami mėgstamą temą.” (V4), „ Tobulinimo programa siejama su strateginiu planu bei asmeniniu pedagogų poreikiu.”(V1). Taip pat tam įtakos turi įstaigos prioritetai: „Skaitmeninis raštingumas yra mokytojų tobulinimosi prioritetas ir mokytojoms organizuojami tiksliniai seminarai. Be to mokytojos, turinčios mažesnę kompetenciją šioje srityje, nukreipiamos į papildomus kursus.” (V2). Galima išskirti vieną atvejį, kai ugdytinių amžius ir įstaigos užsibrėžtas privalomas tobulinimosi kiekis turi įtakos, kokias profesinio tobulėjimas veiklas gauna mokytojas: „Valandomis ir atsižvelgiant į tai, su kokio amžiaus vaikais dirba <...> ” (V3).

Kiekybinio tyrimo duomenys, taip pat atskleidė, kad 76,2% (39,4%+35,8%) apklaustų mokytojų patys ieškosi sau tinkamų profesinio tobulėjimo mokymo, seminarų (18pav.). Tai patvirtina

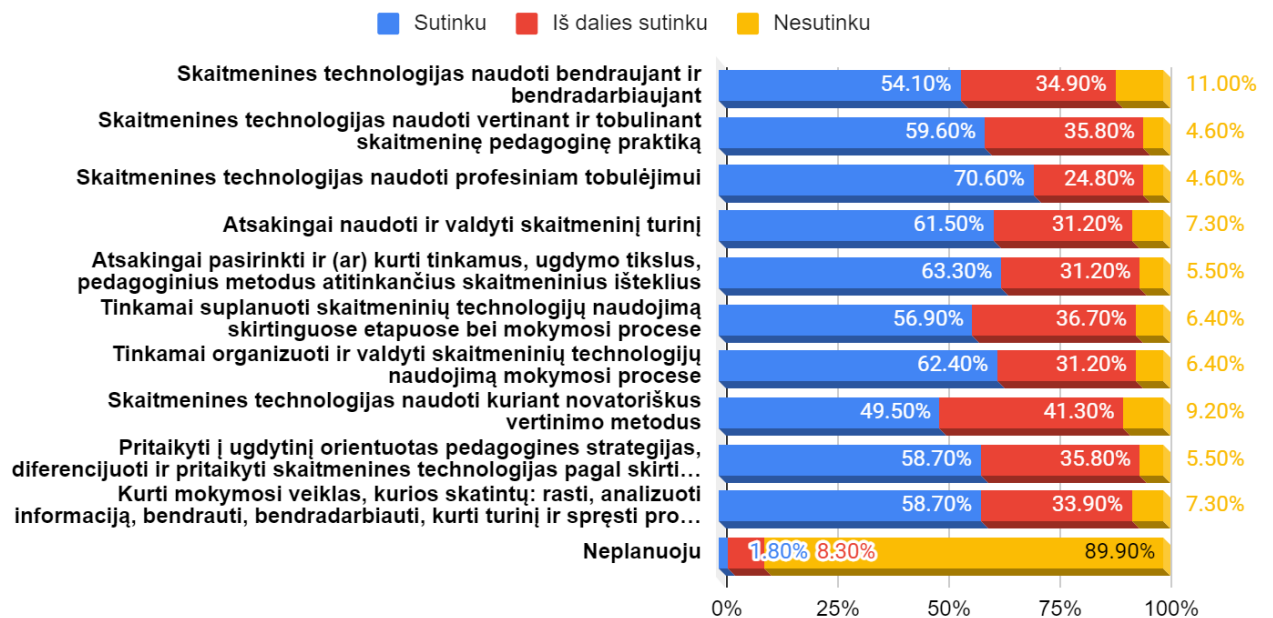
asmeninio įsitraukimo į savo profesinį tobulėjimą prielaidas ir siejasi su ugdymo įstaigų vadovų pozicija, kad profesinis tobulėjimas siejamas su asmeniniais mokytojų poreikiais.

18pav. Mokytojai, kurie patys ieškosi kvalifikacijos kėlimo būdų

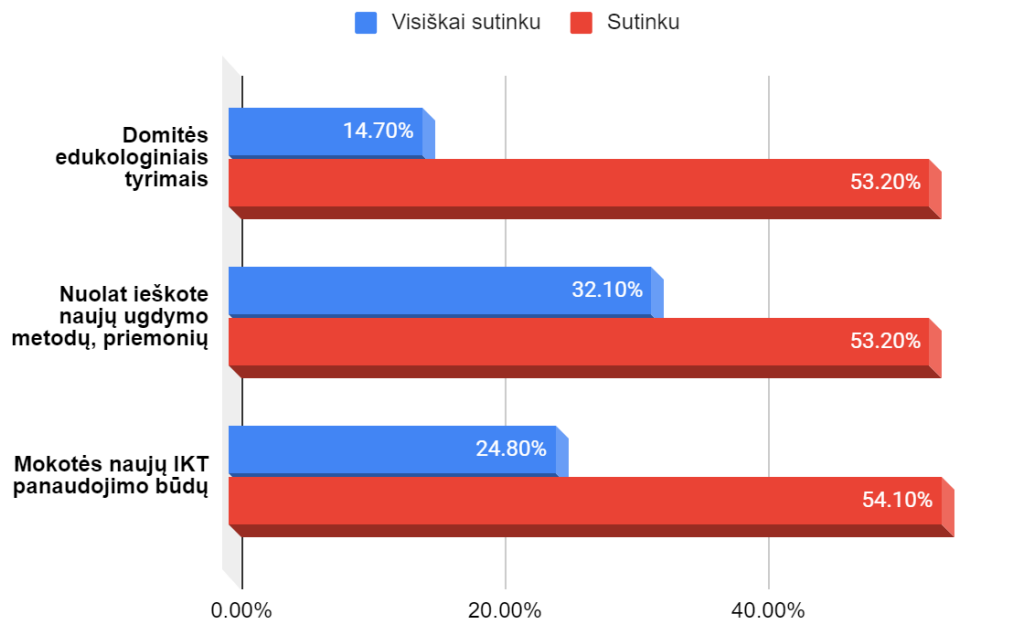
Apklaustieji ugdymo įstaigų vadovai pažymi, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninis raštingumas yra svarbus jų įstaigoje: „Jis labai svarbus įstaigai.”(V2), „Tai mums labai svarbu ir aktualu. Tiek priešmokykliniame, tiek ir ikimokykliniame amžiuje vaikai turi būti ugdomi naujomis technologijomis, todėl mokytojas turi pirmiausiai pats būti tuo asmeniu, kuris vaikus moko turiningai ir saugiai naudotis skaitmeninėmis priemonėmis.”(V4). Bet taip pat užfiksuota ir atvejis, kai skaitmeninis mokytojų raštingumas nėra svarbus: „Tai nėra būtina kasdien.”(V1).

Analizuojant, kokius savo skaitmeninio raštingumo gebėjimus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai planuoja tobulinti (19pav.) paaiškėjo, kad dauguma jų ketina tobulinti visas savo skaitmeninio raštingumo gebėjimų sritis ir tik 10,1% iš apklaustųjų neketina arba iš dalies neketina tobulinti savo skaitmeninio raštingumo gebėjimų. Daugiausia dėmesio mokytojai norėtų skirti skaitmeninių technologijų naudojimo profesiniam tobulėjimui (70,6%), atsakingam skaitmeninių išteklių pasirinkimui ir kūrimui (63,3%) bei tinkamam skaitmeninių technologijų organizavimui ir naudojimui ugdymo procese (62,4%). Taip pat pastebėta, kad daugiausiai mokytojų neplanuoja tobulinti skaitmeninių technologijų naudojimo bendraujant ir bendradarbiaujant (11%) ar kuriant novatoriškus vertinimo metodus (9,2%).

19pav. Planuojamos skaitmeninio raštingumo gebėjimų tobulinimo sritys

Apklaustieji ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai (20pav.) yra įsitraukę į savo profesinį tobulėjimo planavimą ir jo veiklas. Tyrimo duomenimis, mokytojai domisi edukologiniais tyrimais 67,9% (14,7% visiškai sutinka, 53,2% sutinka), nuolat ieško naujų ugdymo metodų 85,3%(32,1%+53,2%), priemonių ir mokosi naujų IKT panaudojimo būdų 78,9% (54,1%+24,8%).

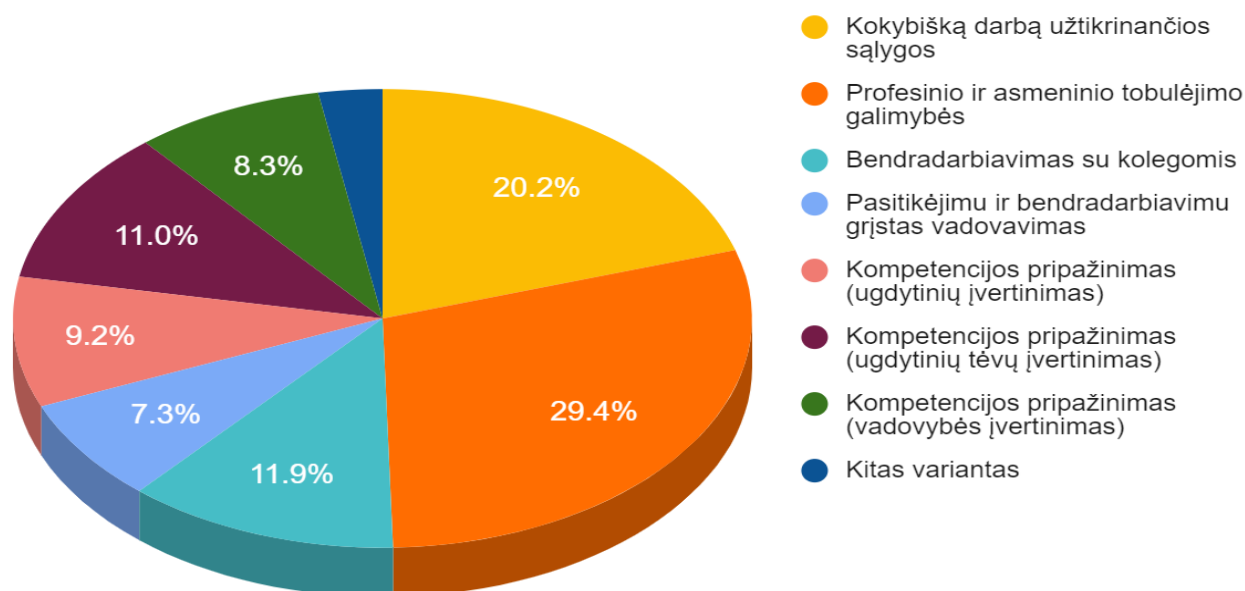
20pav. Mokytojų įsitraukimas į savo profesinį tobulėjimą

Apibendrinant, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų profesinį tobulėjimą, galima teikti, kad dažniausiai mokytojai tobulinasi nuotoliniuose seminaruose, kursuose ar paskaitose. Nors ugdymo įstaigų vadovai efektyvesniais profesinio tobulėjimo būdais įvardina ilgalaikius mokymus, projektus. Mokytojai yra įsitraukę į savo profesinį tobulėjimą, patys ieškodami sau tinkamų jų formų. Daugiausia dėmesio mokytojai norėtų skirti skaitmeninių technologijų naudojimo profesiniam tobulėjimui, atsakingam skaitmeninių išteklių pasirinkimui ir kūrimui bei tinkamam skaitmeninių technologijų organizavimui ir naudojimui ugdymo procese.

4.4. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų motyvacija

Tyrime taip pat siekta išsiaiškinti, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus motyvuojančius veiksnius dirbti ir profesiskai tobulėti, taip pat plėtoti savo skaitmeninio raštingumo kompetenciją.

Išskiriami motyvaciniai aspektai, kurių stiprumą tyrimo metu pamatuota šiais teiginiais: *Vidinė motyvacija* - „profesinio ir asmeninio tobulėjimo galimybės“, *Socialinio konteksto įtaka* - „kokybišką darbą užtikrinančios sąlygos“, „bendradarbiavimas su kolegomis“, „pasitikėjimu grįstas vadovavimas“, „kompetencijų pripažinimas“. Analizuojant tyrimo duomenis, paaiškėjo, kad mokytojus darbe labiausiai motyvuoja (21pav.) profesinio ir asmeninio tobulėjimo galimybės (29,4%). Taip pat ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojams svarbu kokybišką darbą užtikrinančios sąlygos (20,2%). Bendradarbiavimas su kolegomis motyvuoja 11,9% apklaustųjų mokytojų. Taip pat svarbu paminėti, kad kompetencijų pripažinimas ugdytinių tėvų įvertinimas (11%) ir pačių ugdytinių įvertinimas (9,2%) yra šiek tiek svarbiau nei vadovybės įvertinimas, kompetencijų pripažinimas (8,3%) bei pasitikėjimu ir bendradarbiavimu grįstas vadovavimas (7,3%). Prie kitų variantų respondentai įrašė, kad visi pateikti variantai turi įtakos motyvacijai (1,3%) ir tiek pat, kad alga. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus labiausiai veikia vidinė motyvacija (savirealizacijos poreikis) ir socialinio konteksto įtaka.

21pav. Motyvuojantys veiksniai

Norint patikrinti ryšį tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų darbo stažo (5lentelė) ar kvalifikacinės kategorijos (6lentelė) buvo skaičiuojamas suderinamumo kriterijus chi kvadratas (Pirsono χ^2) su pasirinktu $p < 0,05$ reikšmingumo lygmeniu.

		15. Jūsų darbo stazas					Total
		iki 5 metų	5-10 metų	10-20 metų	20-30 metų	nuo 30 metų	
4. Kas jus labiausiai motyvuoja darbe?	Kokybiška darba užtikrinančios sąlygos	4	4	2	3	9	22
	Profesinio ir asmeninio tobulėjimo galimybės	6	2	5	6	13	32
	Bendradarbiavimas su kolegomis	1	2	2	2	6	13
	Pasitikėjimu ir bendradarbiavimu grįstas vadovavimas	1	1	2	2	2	8
	Kompetencijos pripažinimas (ugdytinių įvertinimas)	2	1	1	3	3	10
	Kompetencijos pripažinimas (ugdytinių tėvų įvertinimas)	1	2	1	2	6	12
	Kompetencijos pripažinimas (vadovybės įvertinimas)	1	2	0	2	4	9
	Kitas variantas	0	1	0	1	1	3
Total		16	15	13	21	44	109

5lentelė. Mokytojų motyvacija pagal darbo stažą

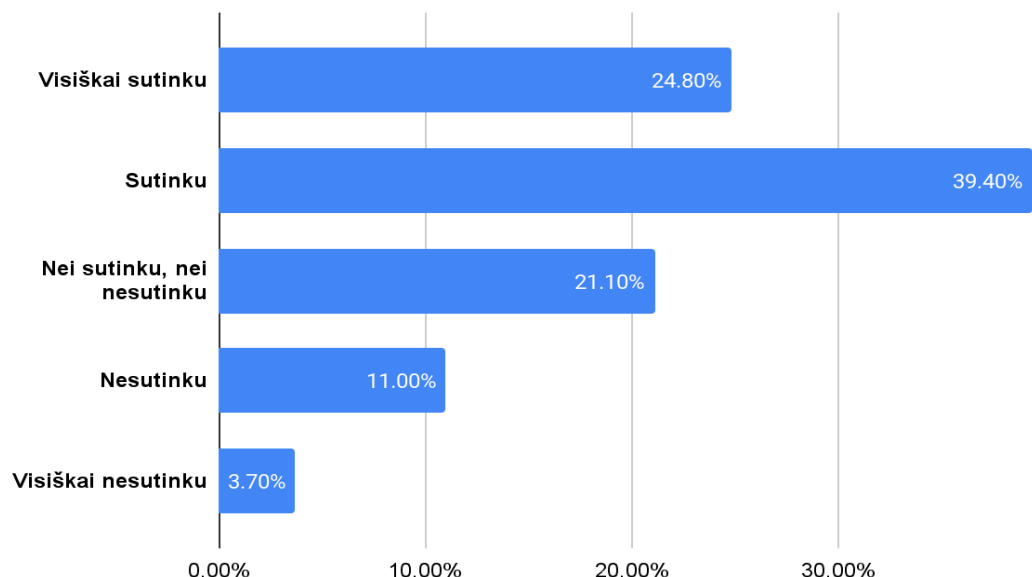
Apžvelgus Chi-Square Tests duomenis, galima daryti išvadą, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų motyvacija reikšmingai nepriklauso nuo jų darbo stažo (χ^2 11,345, df 28, $p > 0,05$).

		14. Kvalifikacinė kategorija				Total
		Mokytojo	Vyresniojo mokytojo	Mokytojo metodininko	Kitas variantas	
4. Kas jus labiausiai motyvuoja darbe?	Kokybiska darba uztikrinancios salygos	8	11	3	0	22
	Profesinio ir asmeninio tobulėjimo galimybės	8	19	4	1	32
	Bendradarbiavimas su kolegomis	5	8	0	0	13
	Pasitikėjimu ir bendradarbiavimu grįstas vadovavimas	3	2	3	0	8
	Kompetencijos pripažinimas (ugdytinių ivertinimas)	3	6	1	0	10
	Kompetencijos pripažinimas (ugdytinių tėvų ivertinimas)	5	6	1	0	12
	Kompetencijos pripažinimas (vadovybės ivertinimas)	2	7	0	0	9
	Kitas variantas	0	3	0	0	3
Total		34	62	12	1	109

6lentelė. Mokytojų motyvacija pagal kvalifikacinę kategoriją

Apžvelgus Chi-Square Tests duomenis, galima daryti išvadą, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų motyvacija reikšmingai nepriklauso turimos kvalifikacinės kategorijos (χ^2 16,532, df 21, $p > 0,05$). Šiam tyrimui taip pat galėjo turėti įtakos ir tai, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai netolygiai pasiskirstę, pagal darbo stažą (daugiausiai turi 30+ metų darbo stažą) ir pagal kvalifikacinę kategoriją (daugiausiai turi vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją).

Analizuojant, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų teiginius apie darbo aplinką (išorinė motyvacija), buvo prašoma įvertinti ugdymo įstaigos vadovo, nuo kurio priklauso ne tik žmogiškųjų išteklių politika, bet ir mokytojų profesinis augimas, indėlių į jų motyvavimą. Tyrimo duomenimis buvo atskleista, kad ugdymo įstaigos vadovai motyvuoja (22pav.) mokytojus darbe (64,2%). Taip pat pastebėta, kad 14,7% (11% nesutinka+3,7% visiškai nesutinka) apklaustųjų mokytojų nėra motyvuojami ugdymo įstaigos vadovų.

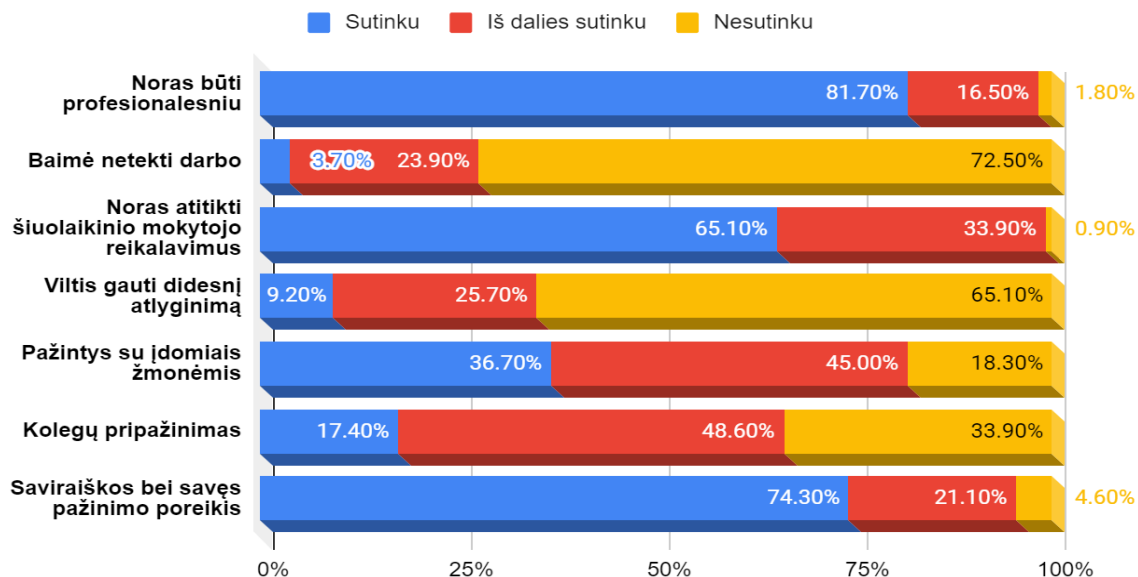

22pav. Mokytojai motyvaujami įstaigos vadovų

Interviu metu išsiaiškinta, kad ugdymo įstaigų vadovai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus skatina mokytis sukurdami palankios mokymuisi sąlygos ir komandiniu darbu: „<...>palankų mokymuisi sąlygų sudarymas”(V3), „Efektyviausiai mūsų mokytojai dirba komandomis, todėl skirstome darbo grupes.”(V4).

Taip pat buvo svarbu sužinoti, kaip ugdymo įstaigų vadovai skatina mokytojų kvalifikacinės kategorijos kėlimą. Pastebėti asmeniniai skatinimai, kaip : „Skatinu žodiniu būdu.”(V2), „Argumentuotai siūlau kelti kvalifikacinę kategoriją.”(V3). Taip komandiniai, vidiniai susitarimai: „Mokytojų tarybos posėdžiuose kolegos pasiūlo tiems, kurie atitinka kriterijus,<...> savo ruožtu, skatina tobulėjimą siūlydami dalijimąsi patirtimi, naujų metodikų taikymu.”(V1), „Kiekvienais metais pagal galimybes vidutiniškai vienas mokytojas įgyja aukštesnę kvalifikacinę kategoriją.”(V4).

Norint atskleisti veiksnius, motyvuojančius mokytojus tobulinti savo skaitmeninio raštingumo kompetenciją (23pav.), apklaustieji buvo prašomi įvertinti teiginius, kurie juos galėtų motyvuoti. Analizuojant duomenis, galima pastebėti, kad noras būti profesionaliesniu (81,7%), saviraiškos bei savęs pažinimo poreikis (74,3%) ir noras atitikti šiuolaikinio mokytojo reikalavimus (65,1%) labiausiai motyvuoja ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus plėtoti savo skaitmeninio raštingumo kompetenciją. Pažintys su įdomiais žmonėmis (36,7%) ir kolegų pripažinimas (17,4%) turi mažesnę įtaką motyvacijai, Taip pat svarbu pastebėti, kad finansiniai aspektai, kaip baimė netekti darbo (3,7%) ar viltis gauti didesnę atlyginimą (9,2%) mažiausiai įtakoja motyvaciją. Taip pat su finansinio motyvavimo įtaka nesutinka daugiausiai respondentų (72,5% ir 65,1%).

23pav. Motyvuojantys veiksniai, tobulinti skaitmeninio raštingumo kompetenciją

Analizuojant ugdymo įstaigos vadovų interviu duomenis, galima pastebėti, kad jų manymu ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus labiausiai motyvuoja mokytis naujos ugdymo priemonės: „Labiausiai skatina nauja įranga, suteikta galimybė dirbti kūrybiškai <...> ir refleksija.”(V1), „Mokytojams nuperkama nauja įranga, mokytojai kviečiami ir skatinami dalintis gerąja darbo patirtimi ir atsižvelgiama vertinant mokytojų kompetenciją.”(V2). Taip pat jų kompetencijų įvertinimas: „<...>mokytojo kompetencijų aptarimas, įsivertinimas”(V3) ir bendravimas ir bendradarbiavimas su kolegomis: „Dalyvaudami nuotoliniuose seminaruose, konferencijose poromis ar po kelis daro pranešimus, bet kai kurie veikia individualiai. Tai skatina bendradarbiavimą, lengviau atlikti planuotus darbus pasitariant ir dalinantis patirtimi.”(V4).

Apibendrinant, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų motyvaciją, galima teigti, kad labiausiai juos motyvuoja profesinio ir asmeninio tobulėjimo galimybės. Taip pat svarbu kokybišką darbą užtikrinančios sąlygos. Mokytojai jaučiasi motyvuojami ir ugdymo įstaigos vadovų savo darbe. Tobulinti savo skaitmeninio raštingumo kompetenciją labiausiai motyvuoja noras būti profesionalėsiu, saviraiškos bei savęs pažinimo poreikis ir noras atitikti šiuolaikinio mokytojo reikalavimus.

IŠVADOS

1. Skaitmeniniame amžiuje technologijos lemia didelius pokyčius švietimo srityje. Taigi ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai susiduria su didžiuliu pokyčių iššūkiu - reikalingi nauji, inovatyvūs mokymo būdai, tam reikalingos naujos profesinės kompetencijos. Technologijų kaita lemia mokytojų skaitmeninio raštingumo plėtojimo svarbą. 2021–2027 m. Europos skaitmeninio švietimo veiksmų plane (2020) pabrėžiama, kad skaitmeniniai gebėjimai turėtų būti pagrindiniai visų pedagogų ir mokymo darbuotojų įgūdžiai ir turėtų būti įtraukti į visas mokytojų profesinio tobulėjimo sritis. Mokslinėje literatūroje skaitmeninis raštingumas apibrėžiamas, kaip kritiškas ir patikimas informacinės visuomenės technologijų naudojimas, kuris susideda iš įgūdžių surasti, įvertinti, saugoti, rengti, pristatyti, keisti informaciją, naudojant technologijas ir internetą (Europos Komisija, 2006). Tai labiau kritinio mąstymo įgūdis, o ne techniniai įgūdžiai, kaip prieiti prie informacijos. Profesinis tobulėjimas ir mokytojų motyvacija mokytis, tobulinti savo turimas kompetencijas tampa svarbiu efektyviai funkcionuojančios švietimo organizacijos veiksmu.
2. Atlikus tyrimą nustatyta, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai skaitmeninį raštingumą supranta, kaip gyvenimo įgūdį, kuris yra tiesiogiai susijęs su informacijos ir ryšių technologijų įgūdžiais, pilietiniais įgūdžiais, mokymosis mokytis įgūdžiu, mokymusi visą gyvenimą. Geriausiai mokytojai vertina savo skaitmeninio raštingumo gebėjimą profesiskai tobulėti, taip pat bendrauti ir bendradarbiauti, naudojant IKT bei komunikuoti ir valdyti informaciją, o neigiamai vertina savo gebėjimą motyvuoti ir paremti ugdytinius, naudoti IKT, taip pat gebėjimą kurti ugdymo(si) aplinkas ir vertinti ugdytinių pasiekimus ir pažangas, naudojant IKT. Dažniausiai ugdymo procese yra naudojamas kompiuteris ir išmanusis telefonas, kurie naudojami bendraujant ir bendradarbiaujant su kolegomis ir ieškant informacijos probleminių klausimų sprendimui. Daugiau negu pusė mokytojų visiškai nenaudoja interaktyvios lentos, edukacinių robotukų, virtualios realybės, projektoriaus ar planšetės. Dauguma respondentų renkasi IKT priemones pagal tai, kurias moka gerai valdyti. O dažniausiai kyla sunkumų dėl laiko trūkumo rasti ir išbandyti naujoves, pasirenkant tinkamas programėles ar reikalingo nuolatinio žinių atnaujinimo šioje srityje. Mokytojai yra įsitraukę į savo profesinį tobulėjimą, patys ieškodami sau tinkamų jų formų. Daugiausia dėmesio jie norėtų skirti skaitmeninių technologijų naudojimo profesiniam tobulėjimui, atsakingam skaitmeninių išteklių pasirinkimui ir kūrimui bei tinkamam skaitmeninių technologijų organizavimui ir naudojimui ugdymo procese tobulinimui.

3. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų motyvacija mokytis daugiausia grindžiama mokytojų profesiniais ir mokymosi poreikiais bei pasirengimu mokytis, taip pat jiems turimomis ir prieinamomis galimybėmis mokytis. Tyrime nustatyta, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų motyvacija stipriausiai priklauso nuo mokytojų profesinio ir asmeninio tobulėjimo galimybių. Taip pat svarbu kokybišką darbą užtikrinančios sąlygos. Mokytojai savo darbe jaučiasi motyvuojami ir ugdymo įstaigos vadovų. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus motyvuojantys veiksniai, tobulinti savo skaitmeninio raštingumo kompetenciją yra noras būti profesionalėsiu, saviraiškos bei savęs pažinimo poreikis ir noras atitikti šiuolaikinio mokytojo reikalavimus.

REKOMENDACIJOS

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų vadovams:

- tikslingai ir efektyviai skirstyti lėšas, skirtas mokytojų kvalifikacijos kėlimui,
- sudaryti sąlygas nuosekliai mokytojų profesiniam tobulėjimui, kuris sietųsi su mokytojų metiniu veiklos vertinimu - individualiais tikslais, kompetencijomis,
- aktyviai įsitraukti į projektus, kurie suteiktų galimybę įsigyti naujų IKT ar stiprintų mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetenciją,
- sukurti mokytojų motyvavimo sistemą (motyvavimo būdus ir metodus).

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojams:

- aktyviai įsitraukti į savo profesinį tobulėjimą, reflektuojant ir įsivertinant savo skaitmeninio raštingumo gebėjimus,
- pasinaudoti nemokamomis profesinio tobulėjimo veiklomis: įsitraukiant į projektus, mokytojų bendruomenes, paskaitas ar skaitmeninių ugdymo technologijų pristatymus,
- kelti sau profesinius tikslus (trumpalaikius, ilgalaikius), kurie motyvuotų tobulėti.

LITERATŪRA

1. Appova, A., & Arbaugh, F. (2017). Teachers' motivation to learn: Implications for supporting professional growth. *Professional Development in Education*, 44. <https://doi.org/10.1080/19415257.2017.1280524>
2. Bates, A. W. (Tony). (2019). *Teaching in a Digital Age—Second Edition*. Tony Bates Associates Ltd. <https://pressbooks.bccampus.ca/teachinginadigitalagev2/>
3. Benabou, R., & Tirole, J. (2000). *Self-Confidence and Social Interactions* (Working Paper No. 7585; Working Paper Series). National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w7585>
4. Bitinas, B. (2013). *RINKTINIAI EDUKOLOGINIAI RAŠTAI*. 454.
5. Chapman, J., Toomey, R., Gaff, J., McGilp, J., Walsh, M., Warren, E., & William, I. (2003). *Lifelong learning and teacher education*. Australian Capital Territory: Department of Education, Science and Training. <https://www.voced.edu.au/content/ngv%3A38144>
6. Combes, B. (2010). *How much do traditional literacy skills count?* <https://www.slideshare.net/IASOnline/literacy-skills-challenged>
7. Dačiulytė, R., Dromantienė, L., Indrašienė, V., Merfeldaitė, O., Nefas, S., Penkauskienė, D., Prakapas, R., & Railienė, A. (2013). *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*. 410.
8. Darling-Hammond, L., Hyler, M., & Gardner, M. (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Learning Policy Institute. <https://doi.org/10.54300/122.311>
9. Daukšienė, E., Trepulė, E., & Naujokaitienė, J. (2021). Towards Quality in Distance Education: The First Lessons Learned by Schools During COVID-19 Pandemics. *Pedagogika*, 142(2), 5–23. <https://doi.org/10.15823/p.2021.142.1>

10. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The 'What' and 'Why' of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
11. Desimone, L. M., & Garet, M. S. (2015). *Best practices in teacher's professional development in the United States*.
<http://repositorio.ual.es/bitstream/handle/10835/3930/Desimone%20En%20ingles.pdf?s>
12. Directorate-General for Education, Y. (2020). *Education and training monitor 2020: Executive summary*. Publications Office of the European Union.
<https://data.europa.eu/doi/10.2766/581621>
13. Dörnyei, Z., MacIntyre, D. P. D., & Henry, A. (2014). *Motivational Dynamics in Language Learning*. Multilingual Matters.
14. Europäische Kommission (2015). *The teaching profession in Europe: Practices, perceptions, and policies*. Publications Office of the European Union.
15. European Commission. Joint Research Centre. (2017). *European framework for the digital competence of educators :DigCompEdu*. Publications Office.
<https://data.europa.eu/doi/10.2760/178382>
16. Europos komisija. (2020). 2021–2027 m. *Skaitmeninio švietimo veiksmų planas*. Švietimo ir mokymo pritaikymas prie skaitmeninio amžiaus . https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_lt
17. Evans, M., & Tragant, E. (2020). *Demotivation and Dropout in Adult EFL Learners*. 20.
18. Falloon, G. (2020). From digital literacy to digital competence: The teacher digital competency (TDC) framework. *Educational Technology Research and Development*, 68(5), 2449–2472. <https://doi.org/10.1007/s11423-020-09767-4>
19. Gadišauskaitė, D. (2007). *Kauno rajono mokyklų mokytojų darbo motyvacijos tyrimas*. Mykolo Romerio universitetas. Prieiga per eLABa – nacionalinė Lietuvos akademinė elektroninė biblioteka.

20. Gaižauskaitė, I., & Mikėnė, S. (2014). *SOCIALINIŲ TYRIMŲ METODAI: APKLAUSA*. 285.
21. Guskey, T. R. (2000). *Evaluating Professional Development*. Corwin Press.
22. Helsper, E. (2008). *Digital inclusion: An analysis of social disadvantage and the information society* [Monograph]. Department for Communities and Local Government.
<http://www.communities.gov.uk/>
23. Huda, M., Maseleno, A., Shahrill, M., Jasmi, K. A., Mustari, I., & Basiron, B. (2017). Exploring Adaptive Teaching Competencies in Big Data Era. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET)*, 12(03), 68–83.
24. Young, N. D., Jean, E., & Citro, T. A. (2019). *From Head to Heart: High Quality Teaching Practices in the Spotlight*. Vernon Press.
25. Jakštienė, J. (2019). *Universalus dizainas švietime: Studijų prieinamumas visiems*. 10.
26. Janiūnaitė, B., & Rupainienė, V. (2003). Edukacinių novacijų įvairiapusiškumas europiniuose mokyklų projektuose. *Socialiniai mokslai*, 2, 7–17.
27. Janssen, J., Stoyanov, S., Ferrari, A., Punie, Y., Pannekeet, K., & Sloep, P. (2013). Experts' views on digital competence: Commonalities and differences. *Computers & Education*, 68, 473–481. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.06.008>
28. Jegelevičienė, V., & Prakapas, R. (2018). *Bendrojo ugdymo mokytojų bendrųjų kompetencijų tobulinimo(si) poreikio ir turinio analizė*. <https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/9259>
29. Jovanova-Mitkovska, S. (2010). The need of continuous professional teacher development. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 2921–2926.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.441>
30. Jurašaitė-Harbison, E. (2004). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos kaip tęstinio profesinio mokymo(si) funkcija: Kompetencijų modelio įgyvendinimas, įvertinimas. *Pedagogika*, 71, 56–65.

31. Juškevičienė, R. (2019). *Kaimišųjų gimnazijų darbuotojų motyvavimas kuriant gerą mokyklą* [Šiaulių universitetas]. <https://epublications.vu.lt/object/elaba:33538139/>
32. Kardelis, K. (2016). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: Edukologija ir kiti socialiniai mokslai : vadovėlis / Kęstutis Kardelis. (5th-asis patais. ir papild. leid. ed.). Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
33. Karpati, A. (2011). Digital literacy in education. *UNESCO Institute for Information Technologies in Education*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000214485?posInSet=2&queryId=35039365-9722-4f55-9835-6ed7884b4f02>
34. Kayapinar, U. (2018). Reflection in Teacher Development. In *Reimagining New Approaches in Teacher Professional Development*. IntechOpen. <https://doi.org/10.5772/intechopen.78257>
35. Korsakienė R., Lobanova L., Stankevičienė A. (2011) *Žmogiškųjų išteklių valdymo strategijos ir procedūros*.
36. Kikuchi, K., & Sakai, H. (2009). *Japanese Learners' Demotivation to Study English: A Survey Study*. 22.
37. Klein, A., & Godinet, H. (2000). The teacher as a mediator in a networked society. In D. M. Watson & T. Downes (Eds.), *Communications and Networking in Education: Learning in a Networked Society* (pp. 157–164). Springer US. https://doi.org/10.1007/978-0-387-35499-6_14
38. Lankshear, C., & Knobel, M. (2008). *Digital Literacies: Concepts, Policies and Practices (Cover plus Introduction)*.
39. Lapėnienė, A. (2015). *Ugdymo kūrėjai: Mokytojų profesinis tobulėjimas kūrybiško mokymosi projektų metu 2012–2015 m. m.* Vilnius : Ugdymo plėtotės centras. <https://www.vdu.lt/cris/handle/20.500.12259/49449>
40. Laužackas, R., Gedvilienė, G., Tūtlys, V., & Juozaitienė, D. (2008). *Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai* [Article]. *Pedagogika*. <https://www.lituanistika.lt/content/17531>

41. Mahlangu, V. P. (2018). Introductory Chapter. *In Reimagining New Approaches in Teacher Professional Development*. IntechOpen. <https://doi.org/10.5772/intechopen.81120>
42. Malinauskienė, D. (2010). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: Diagnostinis aspektas. <https://www.vdu.lt/cris/handle/20.500.12259/34184>
43. Martin, L. E., Kragler, S., Quatroche, D., & Bauserman, K. (2019). Transforming Schools: The Power of Teachers' Input in Professional Development. *Journal of Educational Research and Practice*, 9(1), 179–188.
44. Maslow A.H. *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius: Apostrofa, 2006
45. Matherson, L. H., & Windle, T. M. (2017). What Do Teachers Want from Their Professional Development? Four Emerging Themes. *Undefined*. https://www.dkg.org/DKGDocs/2017_Jour_83-3_Systems-to-Address-Quality-Teaching.pdf#page=28
46. Merfeldaitė, O., Prakapas, R., & Railienė, A. (2020). Nuotolinio mokymo organizavimas COVID-19 metu: Bendrojo ugdymo mokyklų patirtis. <https://doi.org/10.15823/p.2020.140.1>
47. Milkintaitė, L. (2004). Mokytojo asmenybės įtaka pedagoginio darbo motyvacijai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 3, 82–85.
48. Nielen, W. (2006). *The teacher's role*. https://uk.sagepub.com/sites/default/files/upm-assets/11454_book_item_11454.pdf
49. Nooruddin, S., & Bhamani, S. (2019.). *Engagement of School Leadership in Teachers' Continuous Professional Development: A Case Study*. Vol. 6 No. 1(2019), 95–110. <http://oaji.net/journal-archive-stats.html?number=7056>
50. OECD. (2017). *Pedagogical Knowledge and the Changing Nature of the Teaching Profession*. Organisation for Economic Co-operation and Development. https://www.oecd-ilibrary.org/education/pedagogical-knowledge-and-the-changing-nature-of-the-teaching-profession_9789264270695-en

51. Patinskienė, E. (2016). *MOKYTOJO PASIRENGIMAS ORGANIZUOTI MOKYMO(SI) PROCESĄ*. 104. Prieiga per eLABa – nacionalinė Lietuvos akademinė elektroninė biblioteka.
52. Person, M. (2020). The Connection Between Professional Development and Teacher Growth. Dissertations. <https://digscholarship.unco.edu/dissertations/693>
53. Rukštelienė, N. (2005). *Utenos rajono pedagogų mokymosi visą gyvenimą motyvacija ir problemos*. <https://www.vdu.lt/cris/handle/20.500.12259/117046>
54. Rukštelienė, N., & Dautaras, J. (2005.). *PEDAGOGŲ MOKYMOSI VISĄ GYVENIMĄ MOTYVACIJA IR PROBLEMOS*. 10. Prieiga per eLABa – nacionalinė Lietuvos akademinė elektroninė biblioteka.
55. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist*, 11.
56. Révai, N., & Guerriero, S. (2017). Knowledge dynamics in the teaching profession (pp. 37–71). OECD. <https://doi.org/10.1787/9789264270695-4-en>
57. Skarbaliene, A. (2015). *MOKYTOJŲ LYDERYSTĖ IR JOS SĄSAJOS SU ŠVIETIMO KOKYBE*. Švietimo problemos analizė. ISSN 1822-4156
58. Švietimo problemos analizė. (2020). *Nuotolinis mokymas ar mokymo organizavimas nuotoliniu būdu?* 8.
59. Thoonen, E. E. J., Slegers, P. J. C., Oort, F. J., Peetsma, T. T. D., & Geijsel, F. P. (2011). How to Improve Teaching Practices: The Role of Teacher Motivation, Organizational Factors, and Leadership Practices. *Educational Administration Quarterly*, 47(3), 496–536. <https://doi.org/10.1177/0013161X11400185>
60. Teresevičienė, M., & Gedvilienė, G. (2001). *Mokytojo profesinio tobulėjimo galimybės: Patirtis ir refleksija* [Article]. *Pedagogika*. <https://www.lituanistika.lt/content/31048>
61. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. <https://repository.mruni.eu/handle/007/15459>

62. Tienken, C., & Stonaker, L. (2007). When Every Day Is Professional Development Day. *Journal of Staff Development*.
63. Trepulienė, D. (2009). *Švietimo organizacijos darbuotojų motyvaciją lemiantys veiksniai*. Šiaulių universitetas. Prieiga per eLABa – nacionalinė Lietuvos akademinė elektroninė biblioteka.
64. Urnėžienė, E., & Tučienė, J. (2015). Ikimokyklinio ugdymo pedagogo kaip lyderio vadybinis kompetentingumas. *Andragogy*, 5(0), 180–196. <https://doi.org/10.15181/andragogy.v5i0.971>
65. Žydzūnaitė, V., & Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai: Principai ir metodai: vadovėlis socialinių mokslų studijų programų studentams*. Vilnius: Vaga. <https://www.vdu.lt/cris/handle/20.500.12259/57984>
66. *2030 Digital Compass: The European way for the Digital Decade*. (2021). Europos komisija. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_lt
67. „Erasmus+“ Programos vadovas. (2021). Prieiga per internetą: <https://erasmus-plus.lt/programa/programos-vadovas/>
68. I-1489 Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (1991). *Galiojanti suvestinė redakcija: 2021-09-01 - 2021-12-31*. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>
69. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas*. (2014). Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. Prieiga per internetą: https://issuu.com/ikimokyklinis/docs/ikimok_pasiekimu_aprasas
70. *Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas*—ŠVIS. (2021). Nacionalinė švietimo agentūra. <https://www.svis.smm.lt/ikimokyklinis-ir-priesmokyklinis-ugdymas/>
71. ISAK-54 *Dėl Mokytojo profesijos kompetencijos aprašo patvirtinimo* (2007). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.291726>

72. *ISAK-555 Dėl Reikalavimų mokytojų kompiuterinio raštingumo programoms patvirtinimo.* (2019). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.302571/asr>
73. Lietuvos mokytojų profesinis tobulėjimas. (2010). *Švietimo Problemos Analizė.* https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/510_bb6a2e30fa588142537a2fee7e0d41b1.pdf
74. *MBD rengimo ir gynimo metodiniai reikalavimai.* Mykolo Romerio universitetas. Prieiga per internetą: <https://intranet.mruni.eu/lt/universitetas/fakultetai/edukologijos-ir-socialinio-darbo-institutas/studijos/magistro-baigiamieji-darbai/bd-rengimo-ir-gynimo-metodiniai-reikalavimai/>
75. *Pedagoginiai darbuotojai pagal amžių ir lytį spalio 01 d. (Dirbančių pagrindiniame darbe).* Švietimo valdymo informacinė sistema. Prieiga per internetą: <http://www.svis.smm.lt/pedagogai/>
76. *Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa.* (2014). Lietuvos Respublikos Švietimo ir Mokslo Ministerija. Prieiga per internetą: [https://www.smm.lt/uploads/documents/Prie%C5%A1mokyklinio%20ugdymo%20bendroji%20programa\(3\).pdf](https://www.smm.lt/uploads/documents/Prie%C5%A1mokyklinio%20ugdymo%20bendroji%20programa(3).pdf)
77. *Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning* (2006). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2006/962/oj>
78. *Reviews of National Policies for Education: Lithuania.* (2002). <https://doi.org/10.1787/9789264193475-en>
79. *TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners* (2018). Oecd-ilibrary.Org. https://read.oecd-ilibrary.org/education/talis-2018-results-volume-i_1d0bc92a-en
80. *V-1817 Dėl Lyderystės ir vadovavimo švietimo įstaigose stiprinimo gairių patvirtinimo.* Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1653db302d7511eb932eb1ed7f923910>

81. V-504 *Dėl valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių sk...* (2020). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1094b0d074c911eabee4a336e7e6fdab>
82. V-561 *Dėl Pedagogų etikos kodekso patvirtinimo* (2018). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/cde5eef16db011e89a0fd2d617326139?jfwid=qjs00i3g2>
83. V-598 *Dėl švietimo ir mokslo ministro 2007 m. Kovo 29 d. Įsakymo Nr. ISAK-555 „Dėl Reikalavimų mokytojų... (2018 pakeitimas.)*. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/599d489078af11e89188e16a6495e98c?jfwid=q8i88m58y2>
84. V-774 *Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo*. (2021). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7f45d9f02f7911e4a83cb4f588d2ac1a/asr>
85. *Valstybinio audito ataskaita. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas*. (2016). Valstybės kontrolė. <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/23605>
86. XI-1281 *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas* (2011). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>

SANTRAUKA

Gintarė Grigalė. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus motyvuojantys veiksniai, plėtoti skaitmeninio raštingumo kompetenciją. Edukacinių technologijų valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovė: doc.dr. Violeta Jegelevičienė - Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Edukologijos ir socialinio darbo institutas, 2021.

Inovacijų ir technologijų evoliucijos sparta į visas gyvenimo sritis lėmė skaitmeninės visuomenės atsiradimą. Visa tai lemia didelius pokyčius ir švietimo srityje - reikalingi nauji, inovatyvūs mokymo būdai. 2021–2027 m. Europos skaitmeninio švietimo veiksmų plane (2020) pabrėžiama, kad skaitmeniniai gebėjimai turėtų būti pagrindiniai visų pedagogų ir mokymo darbuotojų įgūdžiai ir turėtų būti įtraukti į visas mokytojų profesinio tobulėjimo sritis. Mokytojų motyvacija mokytis, tobulinti savo turimas kompetencijas tampa svarbiu efektyviai funkcionuojančios švietimo organizacijos veiksnium. Todėl šiame darbe nagrinėjama **problema**: kaip mokytojai vertina savo profesinį tobulėjimą skaitmeninio raštingumo plėtojime? Kas juos motyvuoja tobulinti skaitmeninio raštingumo kompetenciją? Tyrimo **objektas** yra ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus tobulėti motyvuojantys veiksniai. Tyrimo **tikslas** atskleisti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus motyvuojančius veiksnius, plėtoti skaitmeninio raštingumo kompetenciją. **Uždaviniai**: 1. atskleisti skaitmeninio raštingumą svarbą šiuolaikiniam mokytojui 2. išanalizuoti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijų ypatumus 3. nustatyti mokytojus mokytis motyvuojančius veiksnius. **Teoriniai ir empiriniai metodai**: mokslinės literatūros analizė ir apibendrinimas, anoniminė anketinė apklausa, pusiau struktūrizuotas interviu, statistinis duomenų apdorojimas ir analizė.

Atlikus empirinį tyrimą nustatyta, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų motyvacija stipriausiai priklauso nuo mokytojų profesinio ir asmeninio tobulėjimo galimybių. Taip pat svarbu kokybišką darbą užtikrinančios sąlygos. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojus motyvuojantys veiksniai, tobulinti savo skaitmeninio raštingumo kompetenciją yra noras būti profesionalesniu, saviraiškos bei savęs pažinimo poreikis ir noras atitikti šiuolaikinio mokytojo reikalavimus.

Reikšminiai žodžiai: mokytojai, motyvacija mokytis, skaitmeninis raštingumas.

SUMMARY

Gintarė Grigalė. Factors motivating pre-school and pre-primary education teachers to develop digital literacy competence. Master's Thesis in Management of Educational Technologies. Supervisor: doc.dr. Violeta Jegelevičienė - Vilnius: Mykolas Romeris University, Institute of Education and Social Work, 2021.

The pace of innovation and technological evolution into all parts of life has led to the emergence of the digital society. All this is leading to major changes in education, which require new, innovative ways of teaching. 2021-2027 The European Digital Education Action Plan (2020) emphasizes that digital competences should be a key skill for all teachers and trainers and should be integrated into all areas of teacher professional development. Motivation of teachers to learn and improve their competencies becomes an important factor in an effectively functioning educational organisation. Therefore, this paper examines the **problem**: how do teachers evaluate their professional development in the development of digital literacy? What motivates them to develop digital literacy competencies? The **object** of the research is the factors that motivate pre-school and pre-primary teachers to improve. The **aim** of the research is to reveal the motivating factors of pre-school and pre-primary education teachers, to develop digital literacy competence. **Tasks**: 1. to reveal the importance of digital literacy for the modern teacher 2. to analyse the peculiarities of digital literacy competencies of pre-school and pre-school teachers 3. to determine the factors motivating teachers to learn. Theoretical and empirical **methods**: analysis and generalisation of scientific literature, anonymous questionnaire survey, semi-structured interviews, statistical data processing and analysis.

Empirical research has shown that the motivation of pre-school and pre-primary teachers depends most strongly on their professional and personal development. Conditions that ensure quality work are also important. The motivating factors for pre-school and pre-school teachers to improve their digital literacy competence are the desire to be more professional, the need for self-expression and self-knowledge, and the desire to meet the requirements of a modern teacher.

Keywords: teachers, motivation to learn, digital literacy.

PRIEDAI

Priedas 1

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojams (Skaitmeninis raštingumas)

Gerbiama (-as) mokytoja (-au),

Prašau prisidėti prie tyrimo, kuris padėtų atskleisti mokytojus motyvuojančius veiksnius, plėtojant skaitmeninio raštingumo kompetenciją. Jūsų apibendrinti anketos atsakymai bus panaudoti moksliniame darbe. Anketa yra anoniminė. Tyrimo dalyvių konfidencialumas yra garantuojamas.

Jeigu domina tyrimo rezultatai ar turite pastebėjimų, galite kreiptis el.

paštu: gintares_p@yahoo.com . Apibendrinta informacija galėsiu pasidalinti po mokslinio darbo apsigynimo.

1. Kuris skaitmeninio raštingumo apibrėžimas jums priimtinausias? (Pasirinkite vieną variantą)

- ☐ Tai gyvenimo įgūdis, kuris yra tiesiogiai susijęs su informacijos ir ryšių technologijų įgūdžiais, pilietiniais įgūdžiais, mokymosis mokytis įgūdžiu, mokymusi visą gyvenimą.
- ☐ Tai kritiškas ir patikimas informacinės visuomenės technologijų naudojimas, kuris susideda iš įgūdžių surasti, įvertinti, saugoti, rengti, pristatyti, keisti informaciją, naudojant technologijas ir internetą.
- ☐ Tai žmonių sąmoningumas, požiūris ir gebėjimas tinkamai naudoti skaitmenines priemones ir įrenginius, siekiant identifikuoti, pasiekti, valdyti, integruoti, vertinti, analizuoti ir sintetinti skaitmeninius išteklius.
- ☐

2. Jūsų nuomone, jūs...

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Domitės edukologiniais tyrimais	☐	☐	☐	☐	☐
Nuolat ieškote naujų ugdymo metodų, priemonių	☐	☐	☐	☐	☐
Mokotės naujų IKT panaudojimo būdų	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdyme naudojate patikrintus, išbandytus metodus	☐	☐	☐	☐	☐
Komandoje ieškote ugdymo metodų, problemų sprendimo būdų	☐	☐	☐	☐	☐
Ieškotės tinkamų sau kvalifikacijos kėlimo mokymų, seminarų	☐	☐	☐	☐	☐

Individualiai rengiate ugdymo veiklų planus	☐	☐	☐	☐	☐
Dalinatės žiniomis, patirtimi su kolegomis	☐	☐	☐	☐	☐
Sulaukiate pagalbos iš specialistų ugdymo problemoms spręsti	☐	☐	☐	☐	☐
Pasitikite savimi darbiniuose sprendimuose	☐	☐	☐	☐	☐
Esate motyvuojama(s) įstaigos vadovų	☐	☐	☐	☐	☐

3. Kaip vertinate savo skaitmeninio raštingumo gebėjimus?

	Labai gerai	Gera	Vidutiniška	Patenkinama	Trūksta žinių
Naudoti informacines komunikacines technologijas (IKT)	☐	☐	☐	☐	☐
Kurti ugdymo(si) aplinkas, naudojant IKT	☐	☐	☐	☐	☐
Planuoti ir tobulinti ugdymo turinį, naudojant IKT	☐	☐	☐	☐	☐
Valdyti ugdymo(si) procesą, naudojant IKT	☐	☐	☐	☐	☐
Vertinti ugdytinių pasiekimus ir pažangas, naudojant IKT	☐	☐	☐	☐	☐
Motyvuoti ir paremti ugdytinius naudoti IKT	☐	☐	☐	☐	☐
Pažinti ugdytinį ir pripažinti jo pažangą	☐	☐	☐	☐	☐
Tobulėti profesiskai	☐	☐	☐	☐	☐
Komunikuoti ir valdyti informaciją	☐	☐	☐	☐	☐
Bendrauti ir bendradarbiauti, naudojant IKT	☐	☐	☐	☐	☐
Reflektuoti ir mokytis, naudojant IKT	☐	☐	☐	☐	☐

4. Kas jus labiausiai motyvuoja darbe?

- ☐ Kokybišką darbą užtikrinančios sąlygos

- ☐ Konkurencija
- ☐ Profesinio ir asmeninio tobulėjimo galimybės
- ☐ Bendradarbiavimas su kolegomis
- ☐ Pasitikėjimu ir bendradarbiavimu grįstas vadovavimas
- ☐ Kompetencijos pripažinimas (ugdytinių įvertinimas)
- ☐ Kompetencijos pripažinimas (ugdytinių tėvų įvertinimas)
- ☐ Kompetencijos pripažinimas (vadovybės įvertinimas)
- ☐

5. Kaip dažnai skaitmenines technologijas naudojate ..?

	Kasdien	2-3 kartus per savaitę	2-3 kartus per mėnesį	3-4 kartus per pusmetį	Nenaudoju
bendraujant su bendradarbiais, kolegomis	☐	☐	☐	☐	☐
bendraujant su ugdytinių tėvais (globėjais)	☐	☐	☐	☐	☐
profesiniam tobulėjimui (seminarai, konferencijos, paskaitos)	☐	☐	☐	☐	☐
planuojant ugdymą	☐	☐	☐	☐	☐
ugdymo veiklose	☐	☐	☐	☐	☐
ieškant informacijos probleminių klausimų sprendimui	☐	☐	☐	☐	☐

6. Kokias ir kaip dažnai informacinės komunikacinės technologijas (IKT) naudojate ugdymo procese?

	Kasdien	2-3 kartus per savaitę	2-3 kartus per mėnesį	3-4 kartus per pusmetį	Nenaudoju
Kompiuteris	☐	☐	☐	☐	☐
Planšetė	☐	☐	☐	☐	☐
Projektorius	☐	☐	☐	☐	☐
Foto/Video kamera	☐	☐	☐	☐	☐
Interaktyvi lenta	☐	☐	☐	☐	☐

Išmanusis telefonas	☐	☐	☐	☐	☐
Edukaciniai robotukai	☐	☐	☐	☐	☐
Edukacinės programėlės	☐	☐	☐	☐	☐
Virtualios edukacinės ekskursijos(muziejai, parodos ir teatras pan.)	☐	☐	☐	☐	☐
Virtuali realybė	☐	☐	☐	☐	☐

7. Kokią IKT dažniausiai naudojate... ?

	Kompiuteris	Planšetė	Išmanusis telefonas	Interaktyvi lenta	Projektorius	Foto/Video kamera	Edukaciniai robotukai	Edukacinės programėlės	Virtualios edukacinės ekskursijos(muziejai, parodos ir teatras pan.)	Virtuali realybė	Nei vieną iš pateiktų
Vaizdo perteikimui	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bendravimui, bendradarbiavimui	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Profesinio tobulėjimui	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informacijos rinkimui, kūrimui	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vertinimui	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdymo veiklose	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Savarankiškam vaikų ugdymuisi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Kokias IKT norėtumėte naudoti?

9. Kokie veiksniai nulemia jūsų pasirinkimą naudoti skaitmenines technologijas? Naudoju tas, kurias ...

- ☐ moku gerai valdyti
- ☐ rekomenduoja kolegos
- ☐ matytas / išbandytas seminaruose ar mokymuose
- ☐ moka jomis naudoti ugdytiniai
- ☐ rekomenduoja įstaigos vadovybė
- ☐

10. Iššūkiai, naudojant informacines komunikacines technologijas (IKT)

	Visiškai sutinku	Sutink u	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutink u	Visiškai nesutinku
Skaitmeninio raštingumo įgūdžių trūkumas	☐	☐	☐	☐	☐
Tinkamų programėlių pasirinkimas	☐	☐	☐	☐	☐
Saugumo ir privatumo užtikrinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Finansinių išteklių trūkumas	☐	☐	☐	☐	☐
Nuolatinis programų atnaujinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Laiko trūkumas rasti ir išbandyti naujoves	☐	☐	☐	☐	☐
Nuolatinis žinių atnaujinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Pagalbos trūkumas spręsti technines problemas	☐	☐	☐	☐	☐
Autorinių teisių pažeidimai	☐	☐	☐	☐	☐
IKT taikymo ugdyje žinių trūkumas	☐	☐	☐	☐	☐
Vadovybės nepalaikymas	☐	☐	☐	☐	☐

11. Kas jus motyvuoja tobulinti skaitmeninio raštingumo gebėjimus?

	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Noras būti profesionalė	☐	☐	☐
Baimė netekti darbo	☐	☐	☐
Noras atitikti šiuolaikinio mokytojo reikalavimus	☐	☐	☐
Viltis gauti didesnę atlyginimą	☐	☐	☐
Pažintys su įdomiais žmonėmis	☐	☐	☐
Kolegų pripažinimas	☐	☐	☐
Saviraiškos bei savęs pažinimo poreikis	☐	☐	☐

12. Kokius savo skaitmeninio raštingumo gebėjimus planuojate tobulinti?

	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Skaitmenines technologijas naudoti bendraujant ir bendradarbiaujant	☐	☐	☐
Skaitmenines technologijas naudoti vertinant ir tobulinant skaitmeninę pedagoginę praktiką	☐	☐	☐
Skaitmenines technologijas naudoti profesiniam tobulėjimui	☐	☐	☐
Atsakingai naudoti ir valdyti skaitmeninį turinį	☐	☐	☐
Atsakingai pasirinkti ir (ar) kurti tinkamus, ugdymo tikslus, pedagoginius metodus atitinkančius skaitmeninius išteklius	☐	☐	☐
Tinkamai suplanuoti skaitmeninių technologijų naudojimą skirtinguose etapuose bei mokymosi procese	☐	☐	☐
Tinkamai organizuoti ir valdyti skaitmeninių technologijų naudojimą mokymosi procese	☐	☐	☐
Skaitmenines technologijas naudoti kuriant novatoriškus vertinimo metodus	☐	☐	☐

Pritaikyti į ugdytinį orientuotas pedagogines strategijas, diferencijuoti ir pritaikyti skaitmenines technologijas pagal skirtingus poreikius	☐	☐	☐
Kurti mokymosi veiklas, kurios skatintų: rasti, analizuoti informaciją, bendrauti, bendradarbiauti, kurti turinį ir spręsti problemas skaitmeninėje aplinkoje	☐	☐	☐
Neplanuoju	☐	☐	☐

13. Lytis

- ☐ Vyras
☐ Moteris
☐

14. Kvalifikacinė kategorija

- ☐ Mokytojo
☐ Vyresniojo mokytojo
☐ Mokytojo metodininko
☐ Mokytojo eksperto
☐

15. Jūsų darbo stažas

- ☐ iki 5 metų
☐ 5-10 metai
☐ 10-20 metų
☐ 20-30 metų
☐ nuo 30 metų

16. Ugdytinių amžius (galimi keli variantai)

- ☐ Lopšelinukai (iki 3 metų)
☐ Ikimokyklinukai (3-5 metų)
☐ Priešmokyklinukai (nuo 5 metų)
☐ Mišraus amžiaus grupė

17. Vietovė (miestas), kurioje dirbate

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys atsakymai
Profesinis tobulėjimas	Profesinio tobulėjimo būdai	Kokius profesinio tobulėjimo būdus dažniausiai siūlo mokytojams? „Šiais pandeminiiais laikais daugiau siūloma nuotolinius mokymus: seminarus, paskaitas, visokiausiomis temomis, tik spėk rinktis pagal kainą ir norus.“ (V1) „<...> seminarai populiariausi<...>“ (V2) „Pasiūlos įvairovė didelė nuo nuotolinių seminarų, ilgesnių kursų iki mentorystė ar kolegialių veiklų <...>, dalyvavimo projektuose.“ (V3) „Daugiausiai siūlomi nuotoliniai seminarai.“ (V4) Kokie, Jūsų manymu, yra efektyviausi profesinio tobulėjimo būdai jūsų komandai? „<...> kolegialų bendradarbiavimą išskirčiau, kaip efektyvų pas mus <...>.“ (V1) „Tikrai, kad ilgalaikiai kursai, nes naujai informacijai reikia laiko ir užtvirtinimo, <...> plius įsigilinimas toje temoje“ (V2) „<...> stebėjimas ir aptarimas, atgalinio ryšio suteikimas.“ (V3) „Mūsų vykdomi plataus masto projektai labiau atskleidžia komandinio darbo privalumus.“ (V4)
	Profesinio tobulėjimo prieinamumas	Kaip skirstomos, parenkamos profesinio tobulėjimo veiklos kiekvienam darbuotojui? „Tobulinimo programa siejama su strateginiu planu bei asmeniniu pedagogų poreikiu.“ (V1) „Skaitmeninis raštingumas yra mokytojų tobulinimosi prioritetas ir mokytojoms organizuojami tiksliniai seminarai. Be to mokytojos, turinčios mažesnę kompetenciją šioje srityje, nukreipiamos į papildomus kursus.“ (V2) „Valandomis ir atsižvelgiant į tai, su kokio amžiaus vaikais dirba <...>“ (V3) „Kvalifikacijos tobulinimo veiklos skirstomos daugiausia temomis, tai skatina bendradarbiavimą. Mokytojai labiau įgalina savo patirtį pasirinkdami mėgstamą temą.“ (V4)
	Skaitmeninis raštingumas	Kaip vertinate savo įstaigos mokytojų skaitmeninį raštingumą? „<...> patenkinamai, nėra žinių tvirtumo.“ (V1) „Mokytojų skaitmeninis raštingumas yra netolygus, bet darbui pakankamas.“ (V2) „Gerai. Yra kur tobulėti.“ (V3) „Mūsų mokytojų skaitmeninis raštingumas šiuo metu nuo 7 kyla iki 8, jei įmanoma pamatuoti balais.“ (V4)
Motyvacija	Profesinio tobulėjimo svarba	Kiek mokytojų kvalifikacinė kategorija yra svarbi jūsų įstaigoje? „Kvalifikacinė kategorija nėra lemiamas veiksnys įstaigos ugdymo kokybei užtikrinti.“ (V2) „Tai motyvuoja dirbti efektyviau.“ (V4) Kiek mokytojų skaitmeninis raštingumas yra svarbus jūsų

		įstaigoje? „<i>Tai nėra būtina kasdien.</i>”(V1) „<i>Jis labai svarbus įstaigai.</i>”(V2) „<i>Tai mums labai svarbu ir aktualu. Tiek priešmokykliniame, tiek ir ikimokykliniame amžiuje vaikai turi būti ugdomi naujomis technologijomis, todėl mokytojas turi pirmiausiai pats būti tuo asmeniu, kuris vaikus moko turiningai ir saugiai naudotis skaitmeninėmis priemonėmis.</i>”(V4)
	Motyvacinio būdai	Kokiais būdais skatinate mokytojus mokytis? „<i><...>palankų mokymuisi sąlygų sudarymas</i>”(V3) „<i>Efektyviausiai mūsų mokytojai dirba komandomis, todėl skirstome darbo grupes.</i>”(V4) Kas labiausiai juos motyvuoja mokytis? „<i>Labiausiai skatina nauja įranga, suteikta galimybė dirbti kūrybiškai <...> ir refleksija.</i>”(V1) „<i>Mokytojams nuperkama nauja įranga, mokytojai kviečiami ir skatinami dalintis gerąja darbo patirtimi ir atsižvelgiama vertinant mokytojų kompetenciją.</i>”(V2) „<i><...>mokytojo kompetencijų aptarimas, įsivertinimas</i>”(V3) „<i>Dalyvaudami nuotoliniuose seminaruose, konferencijose poromis ar po kelis daro pranešimus, bet kai kurie veikia individualiai. Tai skatina bendradarbiavimą, lengviau atlikti planuotus darbus pasitariant ir dalinant patirtimi.</i>”(V4) Kaip skatinate mokytojų kvalifikacinės kategorijos kėlimą? „<i>Mokytojų tarybos posėdžiuose kolegos pasiūlo tiems, kurie atitinka kriterijus, <...> savo ruožtu, skatina tobulėjimą siūlydami dalijimąsi patirtimi, naujų metodikų taikymu.</i>”(V1) „<i>Skatinu žodiniu būdu.</i>”(V2) „<i>Argumentuotai siūlau kelti kvalifikacinę kategoriją.</i>”(V3) „<i>Kiekvienais metais pagal galimybes vidutiniškai vienas mokytojas įgyja aukštesnę kvalifikacinę kategoriją.</i>”(V4)
Informacinės komunikacinės technologijos	IKT prieinamumas	Kokias IKT turi jūsų įstaiga? „<i>Multimedia, kompiuteriai, planšetiniai kompiuteriai, programėlės, pasiekimų vertinimo platforma, garso aparatūra.</i>”(V1) „<i>Kompiuterius, planšetes, multimedijas, išmaniąsias lentas.</i>”(V2) „<i><...>kompiuteriai, multimedija, žaislai-robotukai</i>”(V3) „<i>Multimedijas, nešiojamus kompiuterius, planšetes.</i>”(V4) Kaip renkatės naujas priemones? „<i><...> nuo turimų pinigų, nes nelabai priplanuosi be jų.</i>”(V1) „<i>Renkamės pagal poreikį ir lėšas.</i>”(V2) „<i><...> finansavimo paskirsčius lėšas šiai sričiai lieka mažai, tai kiek turim pinigų, tą. Dažniausiai tiesiog nelieka pinigų.</i>”(V3) „<i>Naujoms priemonėms kasmet planuojamos lėšos.</i>”(V4)